Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliserings-projekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Landsbyliv i Venslev

- fortalt af bønder og andet godtfolk

Hændt og husket 4

HC Handelscenter & Historisk Forening for Skibby-egnen

Landsbyliv i Venslev

- fortalt af bønder og andet godtfolk

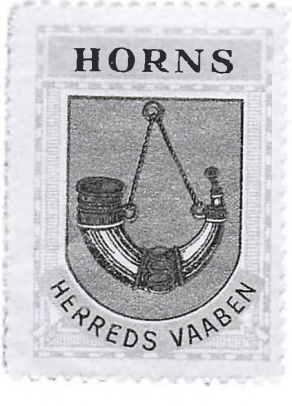

Hændt og husket 4

HC Handelscenter & Historisk Forening for Skibby-egnen

Forside:
Færgebåden ved Rendebæk.

Det lille logo på forsiden er venligst udlånt af
Poula Jensen, Skibby

Hændt og Husket 4

Landsbyliv i Venslev
- fortalt af bønder og andet godtfolk

Fortællere:	Bent Aller
	Riborg Moberg Kristensen
	Carl Johan Pedersen
	Helge Pedersen
	Poul Larsen
	Svend Schønemann Jensen
	Johannes Olsen
	Ena Nielsen
	Harry Jensen
	Karl Nielsen
	Grethe og Helge Karlsen
	Frede Karlsen
	Poul Frederiksen
	Birthe og Johannes Larsen
	Axel Egelund Petersen
Redaktion:	Bjarne Nielsen & Niels Nielsen

Udgivet 2009
2. oplag, 100 eksemplarer

© 2009 HC Handelscenter
& Historisk Forening for Skibby-egnen

ISBN: 87-982265-6-8

Tryk: Prinfoparitas, Frederikssund.

Kære fortællere og læsere.

For mange lokale er Venslev verdens navle. Vi har boet længe i byen, er måske født her og har gjort vores barndoms og ungdoms erfaringer her. Måske har vi været uden for området i en del år, men Venslev er vort geografiske og mentale udgangspunkt, som vi værdsætter og priser.

Vi kender stedet rigtigt godt, kender en masse lokale mennesker på godt og ondt, har oplevet mange ting her og hørt endnu mere. Vi har en trang til at bringe vores viden om og begejstring for Venslev videre til de næste generationer, tilkomne byfæller og alle andre, der bare har lidt interesse for byen og omegnen.

Ved HCs 100 års jubilæum i 2004 udgav vi et jubilæumsskrift med lokale fortællere, men vi syntes slet ikke, der var plads og tid til at få tilstrækkeligt af byens "gode historier" med ved den lejlighed. Derfor er det os en stor tilfredsstillelse og glæde, at så mange lokale beboere har villet fortælle deres personlige beretninger, så de kunne samles i dette hæfte.

Det har kun været muligt, fordi Niels Nielsen, som også er formand for Historisk Forening i Skibby, har sat tid af til at lytte til fortællerne, renskrive og redigere historierne. Fortællingerne er redigeret med nænsom hånd, så den enkeltes sprog og vendinger i videst muligt omfang er brugt i teksten. Værket er i sin helhed Niels Nielsens store fortjeneste. Uden hans ildhu og historiske interesse havde hæftet ikke fået det meget ærlige og lokale præg.

Fortællingerne rummer den enkeltes erindringer og er naturligvis betinget af hendes eller hans personlige oplevelse af og hukommelse om de enkelte begivenheder. - men læs selv, du får en skøn mosaik af fortællinger om de gode gamle dage i Venslev.

Jeg retter her en varm tak til alle, der har bidraget og en særlig tak til Niels, som har lagt rigtig mange timer i projektet, for det er et projekt at udgive så mange fortællinger.

Jeg håber, at læserne vil få nogle hyggelige stunder med hæftet. Jeg har selv med fornøjelse og ofte med genkendelsens glæde læst fortællingerne.

Læs hæftet og fortæl din historie til dine børn eller børnebørn.

Venlig hilsen Bjarne Nielsen

,,,

Bent var en af "Møllerens drenge", der ikke gik af vejen for noget. Han tegner et medrivende billede af drengeliv i 1940'ernes Venslev, hvor han tjente lommepenge ved et utal af småjobs. Senere blev hans liv fyldt med biler.

Fortalt af Bent Aller.
12. januar 2006.

1937 - 2009

Jeg er født Ferslev i 1937, men mine forældre flyttede til Venslev, da jeg var to år. Der voksede jeg så op sammen med 3 brødre og en søster. Jeg boede der, indtil jeg var 20 år.

Barndomshjemmet

Vi boede i det hvide hus (Søgade 1) lige overfor købmanden; det har hørt til kroen "Håbet". Der havde vi vores stue og køkken, mens vi sov i en anden bygning. Vi skulle over gården og om bag ved, hvor vi havde to soveværelser - et til vores forældre og et til os børn. Der var ikke noget badeværelse, og der var gammeldags lokum i gården. Når man skulle ha' bad, foregik det i en stor balje ude i køkkenet. Når man skulle ha' vasket hår, så måtte man op og ligge på ryggen på køkkenbordet med hovedet ud over vasken. Der var ikke så mange dikkedarer.

Det var altid min mor, der skulle op først for at smøre madpakke til min far. Jeg kan huske min mors bemærkning til min far, når det somme tider om vinteren var sne: "Neeej, Christian! Jeg skal skovle mig over!" Vi havde altid en skovl stående i gangen ind til soveværelset; så måtte mutter i gang med at skovle for at kunne komme ind derovre. Og så skulle hun tænde op i kakkelovnen. Sikke et cirkus. Der var ikke varme i soveværelset, og når vi vågnede om morgenen i de vintre, hvor det frøs 20-25 grader, var dynen helt stiv af min ånde. Du kan tro, man kunne komme ud af kassen og over i stuen. Vaskemaskine havde man jo ikke. Min mor stod og vaskede i en stor balje med et skrubbebrædt. Der var brændekomfur. Jeg forstår den dag i dag ikke, hvordan hun kunne bage kager, franskbrød og boller og så styre varmen på sådan et almindeligt komfur.

Det var dårlige huse dengang. Der var både mus og rotter. Nede under gulvbrædderne var den bare jord og ingen isolering. Engang var der kommet en rotte derind. Vi ku' høre, den gnavede dernede om aftenen, når der var stille – det var der jo engang i mellem, selv om det var sjældent. Og far var tosset, og den var ikke til at få fat i med en fælde. Den havde gnavet hul i gulvbrædderne et sted, hvor far så havde lagt en plade over. Så kom der en mand fra kommunen med nogle røgpatroner. Han smed 2-3 af dem ned under gulvet, og det røg, og det stank.

Bents barndomshjem med fru Møllers brødudsalg i midten og bolig til højre.

Og så lige pludselig gik der ild i noget under gulvet. Du kan tro, vi måtte sporenstregs ud i gården og koble vandslangen til og gi' det noget vand.

Hjemme fyrede vi med tørv. Dem skulle vi drenge bære ind. Vi havde en stor slæde, som jeg læssede med tørv nede fra vores skur og kørte ind og stablede op i gangen ind til køkkenet, så min mor lige kunne tage. Vi gik jo op i bunkerne for at få fat i de hele tørv, og det blev "de gamle"så tossede over. Vi skulle jo også tage gnallingerne med, de tørv, der var gået i stykker. Tørvene købte vi hos købmanden.

Vi havde en gris, der gik hjemme i vores brændeskur. Til jul var den blevet en ordentlig basse. Så blev den slagtet. Der var godt med spæk på. Der var en, der hed Anders, som kørte rundt og slagtede grise. Grisen kom op i et stort kar og blev skoldet, og børsterne blev skrabet af med et redskab, der lignede et kohorn. Og mor stod med en spand med gryn i og samlede blodet op fra grisen. Så skulle der jo røres meget rundt, og så blev der lavet blodpølser i gruekedlen. Og der var sul og finker. Det var et helt festmåltid, når der blev slagtet gris; det glædede man sig til. Vi havde to store saltkar derhjemme, som stod ovre i udhuset, hvor flæsket blev saltet ned.

Jo, vi havde en dejlig barndom. Kårene var små, der var ikke meget. Vi måtte sgu' selv tjene vores penge, det vi nu kunne, og det var da også meget rart.

Bent Allers far, Christian Pedersen, kaldet "Mølleren", var også buschauffør i mange år.

"Fru Møllers" brødudsalg

Min mor solgte jo is (Frederiksborg-Is) og kager og brød fra bageriet ved Blakke Mølle. De kom kørende ned fra møllen med brød. Brødudsalget var faktisk centrum i byen. Når der f.eks. havde været biograf oppe på Venslev kro eller gymnastik, så skulle de jo altid ned til Martha, som min mor hed. Så skulle de ha' kager og sodavand eller is. Der stod en stor bænk udenfor, hvor de sad og guffede det her i sig.

Der var engang en gymnastikopvisning i Gråsø. Min mor ville ha' sit isskab derover for at kunne sælge is. Far læssede det på en vogn, men oppe i svinget ved Blakke mølle var vejen så skæv, at vognen væltede, og isskabet røg ud på vejen. (Isskabet var kølet med indlagte isblokke.)

Hver dag skulle mor bestille brød oppe på møllen til dagen efter. Så gik man til fods derop og bankede på og afleverede bestillingssedlen. Eller også sprang vi op bag på bussen mod Ferslev. Bag på den var der en stige op til taget, hvor man gik op med bagage og cykler, der skulle med. Dér kunne vi stå. Op mod møllen var der en bakke, så bussen var nødt til at sætte farten ned, og vi kunne nå at hoppe af.

Om søndagen hjalp jeg mor med at køre ud med morgenbrød. Jeg brugte en gammel cykel, jeg havde arvet af mine brødre. Morgenbrødet lå i poser, og der stod uden på, hvor mange stykker og til hvem. Jeg havde det i en stor kurv på styret. En dag knækkede forgaflen pludselig, og kurv og rundstykker fløj til alle sider – og uheldigvis lige ved siden af en mødding. De lå jo altid lige ved vejen. Nå, jeg måtte jo samle op igen og komme rigtigt antal i poserne. Det kan da godt være, de smagte lidt af "krydderboller" den dag, men jeg hørte nu aldrig noget.

Mølleriet

Min far havde forpagtet Blakke Mølle af Svend Schønemanns far. Det var under krigen. Det var derfor min far blev kaldt "Mølleren". Han malede jo for bønderne, der kom kørende op på møllen for at få malet korn til deres grise. Under krigen havde vi mærker til mel og gryn og sukker osv. Bønderne ville jo også godt ha', han malede mel til brød til dem, selv om det var ulovligt. Det gjorde han alligevel om natten. Så fik han jo flæsk i bytte. Vi havde altid masser af flæsk.

Det gik jo godt for min far oppe på møllen med forpagtningen, men så begyndte landmændene at få kværne, slaglemøller hed det dengang, nogle små handy kværne, som næsten hver gård fik, og så blev der mindre og mindre at lave på møllen. Han begyndte også at save brænde for folk. Han havde en stor rundsav. Men til sidst var der ikke ret meget at lave, og så måtte han holde op.

Familieudflugt

Én gang hver sommer blev der holdt "sygekassefest" i byen. Det foregik på Rendebæk Kro. Far lånte hesten Siwert og en fjedervogn på Blakke Mølle, og så drog hele familien af sted med madkurv (den var i en skotøjsæske), øl, snaps og lidt sodavand. Snapsen var pakket ind i rabarberblade for at holde sig kold. Der kunne sidde 6 voksne på bænke i vognen, og vi unger sad på vognbunden. Far var kusk og mor sad ved siden af. Rigmor og Anton og smeden og fru Marie var som regel også med.

Så gik de ellers til den på kroen. Når vi ud på aftenen skulle hjem, skulle Siwert trække os op over en stejl bakke. Det kunne han ikke, så vi måtte alle af og skubbe. Der var også læs på; fru smed og mor var et par store, velpolstrede damer.

Stik-i-rend-dreng og ung chauffør

På Blakke Mølle havde de biler, der kørte omkring med brød fra bageriet. Edvard Petersen var brødkusk deroppe. Ham kørte jeg jo med. Dengang kørte man fra dør til dør ude på landet; også på hele Kyndbyværket, mens der boede rigtige arbejdere dér. Så var det jo godt at ha' sådan en lille gut med til at rende ind og spørge: "Goddag fru Hansen. Hvad skal De så have i dag?" "Ja, jeg skal ha' et 1/4 rugbrød." Det kostede 29 øre. Og så kørte vi også ud på gårdene. De skulle også ha' rugbrød.

Det var de her lange - 8/16 pund, hed de vel, det var det dobbelte af almindelige rugbrød i dag. Og så solgte han tvebakker til en øre stykket og en wienerbrødsstang til 75 øre. Og når vi så kørte ude på markvejene, fik jeg lov at køre! Det var sådan en gammel årgang 29 Ford. Den styrede jeg jo. Edvard sad ved siden af. Når han så syntes, det gik lidt for stærkt, så hev han op i chokeren; så "døde" den og gik ned i fart. "Lad være at køre så stærkt," sagde han. Det var sjove tider. Der har jeg været 8 - 9 år. Jeg var begyndt i skolen, men de første to år gik jeg kun i skole hver anden dag

Der kom også mælkemand fra Ferslev mejeri, og han kørte også i en gammel Ford. Han hed Christian Petersen og boede i Vejleby. Ham hjalp jeg også. Det var junger, man havde med, med sødmælk og fløde og alt det der. Der fór jeg jo også ind og spurgte, hvad de skulle ha', eller også gjorde han selv. Når de lå tæt på, fik jeg lov køre frem, mens han gik ind. Det var sjovt.

Senere, da vi gik i skole hver dag - også om lørdagen - kunne jeg selvfølgelig kun køre med om søndagen, og når vi havde ferier.

Jeg kørte også med HCs lastbil ud med foderstoffer. Der fik jeg også lov at ligge og vende og dreje inde i gårdene med de her store biler. Jeg var ikke ret gammel, da jeg begyndte på det skæg.

Bjarnes far, H.P. (købmanden), arbejdede jeg meget for. Han havde personbiler. Han var meget pertentlig med sin privatvogn. Det var en Opel Kaptajn - en "52-model" vist nok. Den vaskede jeg en gang om ugen, og det tjente jeg 1 kr. ved. Den blev både vasket og støvsuget og tørret af. Og hans søster, Ingeborg, havde en "34" Chevrolet, bordeaux-farvet. Det var en rigtig flot bil med stor lang næse på. Den var flot, flot indeni. Den måtte hun klodse op under krigen. Og da krigen sluttede, kom frihedskæmperne og beslaglagde den.

Jeg rendte meget på lageret ovre hos HC og hjalp til. Og fik jo også en skilling for det. Han var en flink mand, H.P.. Hvis de havde fået en ny chauffør, og vedkommende skulle på varetur, så fik H.P. tit fat i mig . "Hør Bent, kan du ikke køre med den nye mand dér. Du véd jo, hvor I skal hen." Det var jo rundt til alle de små byer: Ferslev, Vellerup, Vejleby og ud i alle kringelkrogene på markerne. Så fik jeg sedlerne, som købmanden havde lagt ud på lageret. Og så skulle vi jo læsse varerne, så det lå rigtigt i rækkefølge, når

vi skulle læsse af. Nogle skulle ha' 3 hl koks, nogle skulle ha' en flaske gas, nogle skulle ha' købmandsvarer med. Helge Lassen f.eks. var jeg med første gang, han skulle køre varetur.

Jeg var jo også med ude med lastbilerne, når de hentede tørv under krigen. Vi kørte f.eks. ud ved Orebjerg, hvor der lå nogle store moser nordøst for, hvor de gravede gode tørv op. Der købte HC tørv. Og der fik jeg også lov at køre frem. Og vi hentede formbrændsel helt nede på Vestsjælland i Åmosen. Det var presset tørvesmuld.

Gasgeneratorbiler

Jeg kan huske de brødbiler, Schønemann havde til at køre ud med brød til folk og til brødudsalgsstederne. Han kunne heller ikke få noget benzin til bilerne. Der var gasgeneratorer på. Vi drenge i Venslev var ude og samle grankogler i de små skove i store sække. Dem købte han af os og blandede dem op med karbid og kom det i generatorerne. Der blev dannet gas. Når bilerne kom kørende, så osede det og lugtede !, men de kørte jo.

Jeg kan også huske, når HCs biler skulle i gang om morgenen - de kørte jo også på gas - så skete det tit, at de ikke kunne starte. Så måtte de vente til en af Christian Simonsens rutebiler kom fra Skibby. Det var, når klokken var omkring halv ni om formiddagen. Så var det måske Otto Larsen, som kørte, og så måtte H.P. lige hen og spørge ham: "Kan du ikke lige slæbe én af vores vogne i gang?" "Jo, jo, det kan jeg godt," sagde Otto så - han fik vel lidt cigaretter for det. Og han hen og spænde for en af de gamle lastbiler og fik slæbt den i gang, og så kunne den jo slæbe resten i gang. Og så kunne de komme ud og arbejde, når klokken var 10 om formiddagen.

Købmand HCs lager med købmand H.P. Nielsen t.v. og kommis Frederiksen t.h..

Da jeg tog kørekort

Jeg kan huske, da jeg skulle ha' kørekort, fik jeg det hos min storebror Robert (han var kørelærer). Det var overhovedet ikke noget, jeg var bange for. Og teorien gad jeg ikke rigtigt læse på. Så sagde Robert til mig: "Du dumper altså, Bent, hvis ikke du læser noget mere på det." "Ja, ja." Jeg syntes, jeg havde læst nok. Så kom jeg over til prøve. Det var en motorsagkyndig, der hed Cortsen; en gammel, pensioneret militærkaptajn, en rigtig "stor" mand. Man skulle lukke døren op for ham, når han skulle ind i vognen. "Ja, så kører vi!" Og vi kørte. Og vi skulle ud og vende, og jeg skulle bakke, og det gik fint. Jeg havde jo ikke brug for at vende hovedet, for jeg var jo vant til at bruge sidespejlene. Bagruden var jo dækket på de lastbiler, jeg havde kørt med. Der lærte jeg at bruge sidespejlene.

Så kom vi tilbage. Han havde hørt mig i teori, mens vi kørte. "Ja, De har bestået," sagde han så. "Men husk lige at dreje hovedet over henholdsvis højre og venstre skulder. Jeg kan jo godt se, De har kørt bil før."

Fest og ballade i skolen
men vi lærte noget

Jeg havde jo hele min skolegang i Venslev. Jeg gik i 7 år oppe hos H.P. Pedersen. Lærer Pedersen, som vi kaldte ham, havde to klasser, lille klasse og store klasse. Og han underviste begge klasser på én gang. Jeg forstår ikke, hvordan han kunne holde styr på det, for de store skulle f.eks. ha' "andre regning", som det hed dengang, idag hedder det matematik. De skulle ha' andre regnestykker end de små skulle ha'. Og vi havde diktat. Det var utroligt, men man lærte det altså. Også at læse, og man kunne salmeversene uden ad. Og man lærte saft sus'me at regne og bruge hovedet. Og det hang jo altså ved på de gutter, der har gået hos lærer Pedersen. Vi har vel været omkring 30 børn i det hele, fra 1. klasse til 7. klasse. Han holdt styr på det hele på én gang.

Jeg kan huske om vinteren - der var jo ikke noget med at gå ind i skolestuen med sko på - der stod nogle hylder i gangen, hvor man gik ind. Dér satte man sit fodtøj, og så tog man sine sutter på. Dem havde man med. Og så startede vi altid om vinteren med, at 2 - 3 drenge skulle bære brænde ind til kakkelovnen; det var tørv eller brænde. Det skulle stå klar, når lærer Pedersen kom ind i klasselokalet om morgenen. Han havde selvfølgelig været inde og fyre op, så der var lidt lunt, når vi kom.

Så snart døren gik op inde fra privaten, og han kom ud, så rejste man sig op. Han sagde: "God morgen", gik over til orglet, og så skulle vi synge morgensang. Han skulle træde på pedalerne på orglet, og det peb sådan. Det grinede vi jo af, og så blev han så tosset. Men vi sang. Og så gik det jo med undervisning og at skrive på tavlen. Og hvis man sad og lavede lidt skæg og ballade, kom han jo og hev én i ørerne eller nakkehårene, så man rejste sig. Eller også kunne han, når han stod oppe ved katederet, tage pegepinden og kaste ned gennem klassen, så den lige nøjagtigt ramte fredsforstyrreren; og han ramte hver gang. Han havde god øvelse.

Og så havde han spanskrøret. Det har jeg også prøvet at få af. "Kom her op, Bent." Vi var et par stykker - jeg husker ikke, hvad vi havde gjort - men det var nok fortjent. Og så måtte vi stå buk og fik tre rap over balderne, og jeg skal love for, at

de sved. Når du kom hjem, og du kunne se efter, så var der tre røde striber. Men man turde ikke at sige det derhjemme, for så havde man fået én på siden af hovedet eller et andet sted af éns forældre. Du kan tro, man skulle nok la' være. Jeg kan huske sidste gang, jeg fik af spanskrøret - det var lige før et frikvarter – og da vi så gik rundt om hjørnet af huset for at komme ned til legepladsen (bag ved købmanden), spurgte de andre rødder: "Gjorde det ikke ondt, Bent?" "Nej," sagde jeg, "det gjorde sgu' ikke ondt. Jeg kunne ikke mærke noget;" så åbnede skolelæreren køkkenvinduet - han skulle jo til at spise frokost og havde vinduet på klem - og så sagde han: "Nå, kunne du ikke mærke noget? Du vil måske ha' tre rap til?" Og det er i hvert fald sandfærdigt. Men dygtig, det var han. Det kunne man altså se bagefter.

Og gymnastik, det gjorde vi på hans græsplæne om sommeren. Der var også nogle ribber på legepladsen; dem skulle vi kravle op i, og der var også et par gynger. Og vi spillede rundbold og langbold på legepladsen, hvor der var grus.

Der var jo gammeldags toiletter. Og der var en vandhane ude i gården, hvor strålen gik opad, og så stod man i kø for at få noget at drikke. Åh, det var en dejlig tid. Det var det altså.

Røg til eksamen og en gang røg til forældrene

Vi var til eksamen en gang om året, så sad jo alle de her store kanoner, landmænd og sådan nogle, ved et stort langt bord og røg store cigarer, og der var ikke til at være inde i skolestuen for røg. De skulle jo så høre os, hvordan det var gået og sådan noget. Nå, når vi så var færdige, skulle vi jo altid ud og lege i skovene (øst for byen), både drengene og pigerne. Og så havde man fået to kroner med hjemmefra til at solde for. Det var jo kutymen dengang. Så over til HC og købe bolsjer eller noget andet i kræmmerhuse og så ud i skoven; så fór vi rundt derude. Det var sjovt.

Dengang var der respekt i skolen. Man skulle ikke komme hjem og fortælle, at man havde fået skæld ud eller en på hovedet. Så kunne man risikere flere, for så havde man ikke opført sig ordentligt.

Hvis der var nogle, der blev mobbet i Venslev skole, så startede H.P. cyklen, og kørte hjem til forældrene til den elev, som ikke opførte sig, som han forventede. Og så fik forældrene en reprimande. "Det der finder vi os ikke i." Du kan tro, det hjalp. Der var ikke nogen, der mobbede hinanden.

Der var børn fra helt fattige hjem, der kom gående om vinteren i høj sne med træsko på. De kom i skole hver dag til tiden. Der var ikke skolebusser dengang. Der var langt fra Rendebæk og Venslev Mark og op til byen.

Folk dengang var mere autoritetstro, end de er i dag. Måske lige lovlig meget. Jeg kan da huske, at hvis vi mødte skolelæreren på gaden udenfor skoletid, skulle man stå stille og bukke, og hvis ikke du gjorde det, kunne du være sikker på, at når du kom i skole næste dag, så var han der. "Véd du ikke, at du skal bukke, når du møder mig på gaden?" Og så kom han hen og kunne vride øret eller tage en i nakkehåret, så man rejste sig op. Men vi lærte saft sus'me noget i skolen.

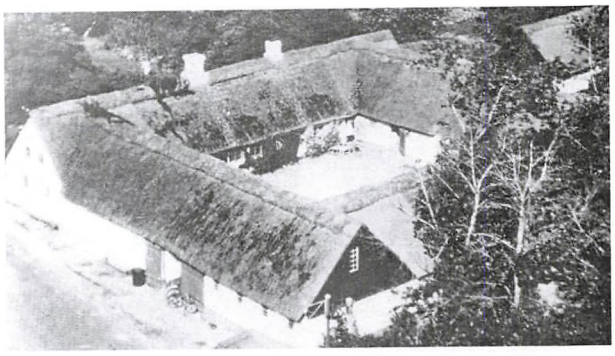

Dyssegården som var hjemsted for Venslevrøverne, og hvor Bent legede.

Åh, det var en herlig tid...

Der var rigtig mange børn i Venslev, da jeg var barn. Det var meget normalt, at hver husstand havde 4-7 børn. Hos Johannes Olsen var der 12. Selvfølgelig var der også nogen, der kun havde et par stykker. Der var unger på gaden. Det er utroligt, hvor vi kunne lege. Det ser man jo ikke i dag. Dengang var ens mor altid hjemme, når man kom hjem fra skole. Men der var også nok at lave for konerne dengang med at passe ungerne og manden; med vask, strygning osv.

Slagter Jørgensen i Venslev havde to døtre, Lis og Bente, der var nogenlunde på vores alder. Det var sjov at komme ned hos dem, for slagteren havde anskaffet en lille vogn, hvor de spændte en stor gedebuk for. Så kom Lis og Bente kørende, og vi drenge fik lov at springe op bagpå. Og den gik fint. Hjemme kom den ud at gå på græsset (ved gadekæret). Den var ondskabsfuld, men vi havde jo også drillet den. Når vi løb inde på græsset, og den kunne se sit snit til det, fik vi et fur i bagdelen.

Om vinteren kunne vi køre i kælk fra bakken ved vandværket over vejen og ned på området ved gadekæret. Området ved gadekæret har ikke forandret sig spor til i dag. Når vi skulle ud og løbe på skøjter på søen, var vi ovre hos smeden Adolf og få slebet vores pigkæppe. Vi gav 25 øre for at få slebet spids på. Han skoede selvfølgelig også heste og lavede alt muligt. Det var en stor mand med et ordentligt skæg.

Om sommeren gik vi ud og badede helt ude ved Sømer Skov, næsten ovre ved Kyndbyværket. I skoleferien gik vi jo hjemmefra, når klokken var halv otte om morgenen, sådan en 12 - 15 unge mennesker. Så havde mor smurt en stor madpakke, og så havde vi saftevand med. Så var vi ude på vores faste liggested ved et kildevæld, der kommer oppe fra Grønshøjgård. Det var iskoldt, og der satte vi vores sodavand ned i. Og så lå vi ellers og plaskede derude hele dagen. Og så gik vi hjem i samlet flok og var hjemme ved 7-8 tiden om aftenen. Så undervejs kunne det ske, at vi tog jordbær eller æbler, der var blevet modne. Tænk, dengang gik vi, op forbi Mørkebjerg og gennem Sømer Skov. Når vi en sjælden gang fik lov at gå i biografen i Skibby, gik vi jo også. Vi gik over Ferslev og så ad stien gennem Saltsøskoven.

Med hare på den trehjulede

Jeg kan huske engang, da Bjarne og jeg kørte til Ferslev, ned til hans bedstemor, der boede dernede. Hans mor, Jenny, havde spændt en hare foran på en trehjulet cykel. Jeg kørte, og Bjarne stod bag på. Så kørte vi til Ferslev. Og der fik vi jo saftevand og kager, og så cyklede vi hjem igen til Venslev. Jeg har nok ikke været mere end syv år. Han er 3-4 år yngre.

Gårdbrand

Vi rendte jo også ovre på Dyssegården, der var en rigtig gammel, stråtækt gård. Den lå der, hvor benzintanken nu ligger.

Da den brændte for en del år siden, var der bål på. Den var brændt ned i løbet af nul-komma-fem. Inden brandvæsenet kom. Jeg kan ikke huske, om de fik dyrene ud. Ejeren hed Evald Christensen. Han havde næsten lige købt gården. De kom kørende hjemad ved 12-1 tiden om natten oppe fra Vejleby. De havde 3-4 børn i vognen og kunne godt se ildskæret. Og så var det deres eget hjem, der brændte.

Noget af den blev genopbygget; der ligger en lade lidt op ad vejen mod byggemarkedet.

Der er brændt flere gårde i byen, men jeg har ikke selv oplevet andre.

Da bussen var livlinen til købstaden

Vi manglede sådan set ikke noget i Venslev, men vi tog udenbys, når vi skulle have noget tøj. Vi tog til Holbæk; det foregik med bus. De første år var det inden Munkholmbroen blev bygget. Bussen kørte over Vejleby, Vellerup, Kirke Hyllinge, Ejby og til Elverdamskroen og så ad den gamle hovedvej 4 til Holbæk. Så holdt bussen på rutebilstationen en 2 - 3 timer, før den kørte hjem igen. Så kunne min mor nå at handle. På tilbageturen var der masser af pakker og fragt fra rutebilstationen i Holbæk. Og så var der afleveringssteder hos alle købmændene undervejs. I Vellerup var der to købmænd, købmand Madsen i Vejleby og HC i Venslev. Herfra skulle bussen ha' post med til Skibby, hvor den skulle videre med Roskildebilen til Roskilde. Men somme tider var Ingeborg ikke færdig med den. Så sagde hun til Ejner (Christensen), der tit kørte bussen dengang: "Ejner, du kan gå ned i bagbutikken og ta' dig en bajer, indtil jeg bliver færdig med posten." Der gik sommetider 10 minutter, før bussen kunne fortsætte mod Ferslev og Røgerup.

Op til jul havde Alex Jensen (busselskabet) fast en bus stående på det gamle posthus i Skibby, hvor den blev lastet med store sække med post. Så kørte den videre til Kr. Hyllinge og læssede mere, inden den afleverede hele lasten i Roskilde.

Krig og befrielse

Jeg kan tydeligt huske, at vi børn en aften løb og legede udenfor i Venslev i dejligt vejr i foråret '45. Så kom der folk farende ud og råbte: "Krigen er forbi, krigen er forbi." Og de sorte rullegardiner, man havde haft for vinduerne dengang, røg ned. Og der blev sat lys i vinduerne, og folk samlede sammen, hvad de havde af sprut, pullimut eller, hvad det hed dengang. Og så blev der festet.

Og så husker jeg meget tydeligt, da frihedskæmperne skulle ha' fat i de tyskervenlige, nazisterne. Også i Venslev by. De kom med en stor kreaturvogn, og den holdt lige på trekanten ved HCs gamle forretning. Så fór de her frihedskæmpere rundt med maskinpistoler og stålhjelme på hovedet og omringede de bygninger, de nu skulle ind i for at få fat i folk. De blev så gennet op i den her kreaturvogn, og så blev de kørt til afhøring i København eller et andet sted. Det kan jeg huske tydeligt. Mange af frihedskæmperne var lokale.

Det var noget væmmeligt og uhyggeligt; nogle stod klar til at skyde rundt om de huse, hvor de skulle hente nogen, mens andre fór op ad trapperne og ind i husene. Det har ikke været sjov for dem, der

skulle af sted. Mange af beboerne stimlede sammen, og mange stod og spyttede op på dem, der var kommet op på ladet. Jeg har været 7 - 8 år dengang. Det prentede sig lige ind i hukommelsen. Jeg tror, de snuppede noget med en halv snes. Og de fem af dem så vi ikke mere. Om de så rejste fra byen og et andet sted hen, hvor man ikke kendte dem, det véd jeg ikke. Og jeg véd såmænd også godt, hvem det var, men sådan noget nævner man jo ikke.

En overgang gjorde det noget ved sammenholdet i byen; snakken gik jo.

Jeg har hørt om, at man har kastet våben ned på Dyssegårdens marker, ud mod Svanholm, på det åbne stykke med de små skove. Jeg véd ikke, om det er rigtigt. Vi så ikke noget til tyskerne i Venslev. Kun så vi engang en motorcykel med sidevogn, hvor der sad to tyskere på. Nej, vi mærkede ikke noget til dem. Jo, vi kunne se dem ude ved de strategiske steder som Kyndbyværket. Der havde de vagter på.

Jeg tjente penge som "mini-møller"...

H.P. (Pedersen - læreren) sad ovre på kontoret hos HC om eftermiddagen som bogholder og førte regnskab, når han var færdig med skolen. Det gjorde han i mange, mange år. Bjarnes far, H.P. Nielsen, og så Ingeborg sad også på kontoret. De skrev bl.a. sedler ud til lageret, som der blev kørt foderstoffer ud efter. Hele forretningen lå samlet dér, hvor kolonialen er i dag, og der lå 3-4 garager til lastbilerne. Der var ingen bygninger, hvor byggemarkedet nu er.

Og så kom lageret i to etager. Når der blev leveret foderstoffer, og når de blev kørt ud, så foregik det altid inde i gården. Du bakkede ind. Der stikker en "snude" ud øverst oppe på huset; det var det gamle hejseværk. Når du kom hjem med korn, så blev det hejset der op. Det stod jeg jo og passede; chaufførerne lagde på og Christian Petersen, der var lagermand dengang, han gik og bar de her 200 punds sække og stablede op.

Jeg var vel 12 - 13 år, da jeg malede korn derovre. Man begyndte at importere byg fra Iran og Irak, såkaldt "irakbyg"; det var noget let noget, man brugte til svinefoder. Og det støvede ad h.. til. Det var så tørt. Det blev brugt til skrå til grisene. Når mandskabet holdt fyraften på lageret, kom jeg over og malede. Vi havde en kværn, der stod i underetagen; nedstyrtningsskakten til den var ovenpå. Så havde de kørt sækkene frem, og jeg kunne godt magte en sæk på en sækkevogn. Så kørte jeg den hen og styrtede ned i slugten til kværnen. Og så fór jeg neden under igen, mens kværnen tøffede af sted "tjok-tjok". Fra kværnen løb skråen ned i to sække. Når den ene var fuld, tog man den af og op på sækkevognen med den og op på vægten - der skulle være lige 100 kg - så bandt man den og kørte ned og satte den i gangen. Sådan gik det hele tiden. Op på loftet - en ny sæk i - ned og tage fra - op igen.

Der malede jeg til klokken var tolv-et om natten. Og så skulle jeg op og i skole næste dag. Jeg tjente da en krone eller halvanden i timen. Det var købmanden, der spurgte mig, om jeg ville ha' det arbejde.

... jeg solgte madding og gråspurve...

Købmanden var ivrig jæger og fisker. Han fiskede meget i de omkringliggende moser. Han fangede gedder. Det ku' han

så godt li'. Og jeg fiskede også meget, men det var småfisk. Jeg fiskede med sådan en hyldekæp; jeg fangede karudser og skaller. Så sagde Bjarnes far til mig: "Du Bent. Du fanger karudser og skaller, gør du ikke? Jeg vil godt købe dem af dig. Jeg bruger dem jo (som agn), når jeg fanger gedder". Jeg tog dem med hjem. De gik i en stor zinkbalje, der stod ude i gården. Så når H.P. skulle ud og fiske, så kom han over til mig og hentede nogle. Jeg fik 10 øre for stykket dengang.

Der var en tømrer Christiansen i Venslev. Han havde 3-4 store, fede katte. Han spurgte, om vi ikke ku' fange nogle gråspurve som foder til dem. Han ville gi' 10 øre pr. stk. Så vi var jo på rov oppe under stråtagene om aftenen, når det var mørkt. Så lyste man lige op i hovedet på dem, så kunne man få fat i dem. Så måtte de af med livet.

...og også kartoflerne gav lommepenge

På den sidste gård på venstre hånd mod Blakke Mølle boede før vores sognefoged. Jeg tror, han hed Valdemar Larsen. Han og konen var så glade for børn, men havde ingen selv. Hvert år i kartoffelferien trommede de 12 af os store drenge sammen, så der var et kartoffelhold. Vi pillede kartofler op derude hele vores skoleferie. Han kørte selv med kartoffeloptageren. Så gik vi og samlede op og kom i sække. Der tjente vi jo mange penge - en krone i timen. Og vi rendte meget i de små skove derude og legede. Dengang var det rigtige skove, nu er der næsten ikke noget tilbage; der er tyndet meget ud.

Kroen "Håbet"

Jeg gik til gymnastik oppe på Venslev Kro. Der var voksengymnastik både for kvinder og mænd og drenge. Senere blev det flyttet over i det hus, hvor min far og mor boede. Der var en stor sal ovenpå. Kroen ejede det. Kromanden hed Charles Høj. Der havde vi gymnastik i mange, mange år. Nedenunder var rejsestalden, hvor man i gamle dage staldede heste op. Senere blev den brugt til cykelparkering. Når de unge mennesker kom for at skulle til bal oppe på kroen, satte de cyklen derind og betalte 50 øre; så blev der passet på den, til de skulle hjem.

Der var også biograf oppe på "Håbet". "Lillebilbiografen" fra Frederikssund kom i en halvstor lastbil. Han havde lærredet til at ligge oven på taget. Den kom en gang om måneden. Det var jo fantastisk. Vi fik jo altid lov at gå derop. Biografbilletten kostede 35 øre. Biografmanden hed Hedebo. Han viste stumfilm med Asta Nielsen, Gøg og Gokke og lignende. Han havde en musiker til at spille til filmene; han hed Ejner Hansen og var nede fra Jægerspris. Han røg cigar og sad og rokkede med hovedet fra side til side i takt. Han spillede også til baller.

Der var en forening, der hed "Godthåbsforeningen". Den holdt juletræsfest hvert år. Og så var der husmandsforeningen; den holdt også juletræsfest oppe på "Håbet".

HC lager

En overgang havde vi børn festtøj, der var syet af nogle hvide sække fra HC.s forretning. Det var "Vrik-Anna", der havde syet - hun haltede på grund af et dårligt ben. Og vi brugte smør til at tæmme vores strithår; brillantine var for dyrt.

Og der var fastelavnsfester oppe på kroen, hvor både børn og voksne klædte sig ud. Det var et stort tilløbsstykke. Og folkedans. Både Bjarnes far og min far og mor var med. Og Sigurd Pedersen fra Børrebjerggård og Regner Pedersen, den gamle vognmand, og Alfred Karlsen, Helge Karlsens far.

Og så var der jo stamkunderne, der holdt til i kroens slyngelstue. Der var en Henning Mogensen, som havde haft et sted ude på Ferslev Præstemark. Men han var lidt glad for flasken, og han og konen blev skilt. Så flyttede han til Venslev og boede i "Pennalhuset" lige over for kroen, som han godt ku' li' at besøge. Han spillede harmonika - også ovre på kroen. Og det var populært. Der var også en dame fra Røgerup, som også godt ku' li' en lille én. Hun kørte tit derop på cykel; og så dansede hun oppe på bordene og hev op i kjolen... Jo, der skete noget.

Sømænd på landlov

Ude ved Kyndbyværket lagde kulbådene til dengang. Og søfolkene skulle jo i land. Der var to taxavognmænd i Venslev. De kørte ud på Kyndbyværket og hentede de der søfolk. De skulle ud og ha' noget at drikke og more sig. De blev kørt henholdsvis på Rendebæk Kro og Venslev Kro og på Dalby Kro. Og så gik de til den, de sloges og de regerede. Der var meget handel med cigaretter og sprut. De skulle ha' lidt penge at gå i byen for. Og jeg kan huske, at der godt nok var en tolder, der kom derud, når der lagde en kulbåd til, men når han fik en lille smule, så vendte han det døve øre og blinde øje til.

De skulle jo også til København, ind i de frække gader osv.. Der var penge i det for vognmændene, der også kørte folk til fester på kroen. Alfred Karlsen havde to vogne at køre med, men han havde også andre indtægtskilder, nemlig ved at ryge skinker og andet flæsk for folk, når de havde slagtet, og ved at sælge noget af høsten fra en meget stor frugthave.

Byens personligheder og særlinge

På Højgård boede fru Birksø. Hun havde bestyrer på. Hun havde ingen børn. Jeg kørte ud med morgenbrød om søndagen for min mor til de, som havde bestilt. Og så kan jeg huske , at jeg ikke måtte sætte det udenfor døren hos hende, som jeg ellers gjorde andre steder for ikke at vække folk, når de sov længe om søndagen. Hun forlangte, at jeg bankede på. Så en søndag morgen kom jeg hjemmefra en halv time før - Svend havde haft ild i rumpen oppe på Blakke mølle - så brødet var ude en halv time før. Da jeg så kom op til fru Birksø og bankede på, og hun kom ud, blev jeg fand'me så forskrækket, at jeg ikke kunne sige noget. Da hun lukkede op, stod hun med en barberskraber i hånden og hele hovedet fuldt af barberskum. "Tak, tak skal du ha'. God morgen." Det glemmer jeg aldrig. Siden kaldte vi hende "fru Skæg", men hun var en meget sød dame.

Nede i et lille hus ved Højgård boede Peter Worm. Peter Worm levede sådan lidt "fra hånden i munden". Han slog skærver for kommunen om vinteren. Jeg kan ikke la' vær at tænke på "Jens vejmand"

i den forbindelse. Han stod nede på trekanten og slog skærver. Bønderne kom kørende med de sten, de havde samlet på markerne, og læssede dem af i en stor bunke. Der stod Peter Worm så og slog sten. Han havde en rund jernkrans, som han holdt stenene på plads med, og så slog han dem i stykker med en stor hammer. Der stod han dag ud og dag ind og bankede på de sten - uanset om det regnede eller sneede og var 20 graders kulde. Om foråret kom vognmændene og kørte skærverne ud på vejene. Det var et slid dengang.

Omme på bagsiden af "Håbet" boede der en skomager. Han var en énspænder og lidt speciel, men han var dygtig til sit håndværk. Vi var altid oppe med mad til skomageren juleaften. Han fik andesteg eller flæskesteg og risalamande, som vi andre gjorde. Der boede også én længere oppe ad vejen mod HCs byggemarked i et lille, rødt bindingsværkshus, der ligger der endnu. Det var en meget gammel mand, Husar-Kristian. Han gik rundt og hjalp bønderne hist og pist, sådan en slags daglejer, når han ellers havde tid og gad. Ellers gik han rundt og samlede cigaretskod op alle vegne, rev papiret af og samlede tobakken i en dåse og brugte det som skrå. Det har været "harskt" at få i munden. Skomageren og ham drillede vi jo. For de løb jo efter os. Det var jo sjov, når de kom strygende ned gennem byen. Kristian med sine spidssnudede træsko og skomageren, den store stodder.

En dag, da "Husar-Kristian" var inde på kroen for at få en kop øl, stod hans spidssnudede træsko med halmviske i udenfor på trappen. På øverste trin stod nogle knægte og legede med nytårskrudt, men et kanonslag trillede fra dem og lige ned i "Husarens" ene træsko, der blev sprængt i 1000 stykker. Drengene syntes, det var synd, han skulle gå hjem med kun én træsko, så de sagde: "Vi sprænger sgu' den anden med det samme!" - og det gjorde de...

Vi havde også en tømrer mere i Venslev. Han boede i et lille, gammelt hus lige nord for, hvor benzintanken er i dag. Vi kaldte ham "den tossede tømrer". Ham kunne vi også få til at løbe efter os, f.eks. en nytårsaften; så var vi jo henne og gnide på vinduerne med korkpropper, der var dyppet i sprit, så de rigtigt kunne hvine. Engang havde nogle af de store drenge, Alfred Karlsens Helge og hans bror Frede og et par af mine brødre, taget en lang stige og sat foran hans dør. De vidste jo, at han ville komme farende ud, og det skete jo også, og han skvattede over stigen, men var så hurtigt oppe, at han fik fat i en af mine brødre, Preben, som blev så bange, at han gjorde i bukserne. Det glemmer vi aldrig. Men han blev hevet indenfor, og der måtte han sidde inde til klokken var to om natten.

Og far og mor var tossede; det var ikke nemt at holde styr på sådan fire drenge. Vi blev kaldt Møllerens drenge. I Ferslev og Kyndby havde de ingen skomager, så folk derfra fik forsålet og repareret sko i Venslev. Det var drengene, som blev sendt af sted. Dem lå vi i evig krig med. De kom altid gående en 7 - 10 stykker sammen. Når de så havde været hos skomageren, blev de jaget ud af byen af os. Vi sloges og regerede.

Jordemoderen, fru Pedersen, var en stor mandhaftig dame, der røg store cigarer.

Konfirmand på beskidt arbejde

Jeg begyndte at arbejde nede på Svanholm, da jeg kom ud af skolen. Det var på deres pakkassefabrik. Hos ingeniør Sandberg. Der var jeg arbejdsdreng, hjalp til ved savene. Bl.a. fik jeg det job at trykke stempel i kasserne. Vi lavede mange til Tuborg og Carlsberg til øl. Tuborg skulle have grønne gavlstykker, og Carlsbergs skulle være røde og så med deres navn i. Jeg passede stempelmaskinen. Engang imellem skulle matricerne gøres rene. Og det foregik i en stor balje med fortynder. Man havde jo ikke noget for munden, og det var med de bare hænder. Matricen ned i baljen, og så brugte man en børste til at gøre den ren med.

Og vi imprægnerede med cuprinol, det grønne. Bl.a. skulle vi lave en hel masse paller, og jeg fik det job at stå og dyppe dem i et stort kar, der stod ude i gården. Jeg stod der hver dag i 2-3 måneder. Hver skulle dyppes tre gange og tørre imellem. Jeg blev jo også imprægneret op ad armene. Sandberg kom gerne forbi om morgenen ved ottetiden, når han var på vej til sit kontor i København. Han kom altid hen til mig. "Nå Bent, hvordan går det?" "Ja, det er jo strengt arbejde du har," og så gav han mig tit en tikrone. Det var jo mange penge. Du fik jo kun 48 kr. om ugen for at arbejde 48 timer. Bagefter har jeg tænkt på, at det selvfølgelig var, fordi jeg stod med det svineri. Jeg var vel inde på fabrikken knapt et år.

Jeg avancerer

Så blev jeg kaldt op på gården til ingeniøren, som vi kaldte ham. Jeg troede jo, at jeg havde lavet et eller andet galt. "Det var godt du kom. Jeg vil spørge dig, om du kunne tænke dig at komme her op på slottet og blive alt-mulig-mand." "Hvad indebærer det?" "Ja, du skal passe vores fyr og sørge for, at der er varmt vand. Og du skal pudse vores sko om morgenen. Min kone og jeg og vores fire børn sætter dem uden for døren om aftenen. Og så skal du slå vores græsplæner. Og du skal måske op til Skibby og hente post engang imellem." Jeg var ikke fyldt 15 år.

Jeg gik jo i krig med det. Det var et dejligt job. Og det bedste - jeg boede jo på slottet. Jeg fik værelse. Da jeg skulle køre hjemmefra, startede jeg jo cyklen og havde kuffert bagpå, og min mor græd saft sus'me. Det var første gang, jeg skulle hjemmefra. Jeg havde et værelse på samme gang, hvor herren og fruen og børnene boede, så de altid kunne få fat i mig. Så hjalp jeg jo til, når der var fester og gæster. Det var jo fine folk, der kom. Så måtte jeg hjælpe til med at vaske op osv. Jeg tog deres sko ned i fyrkælderen og rensede og pudsede og satte dem op igen, så de var klar, når de skulle af sted om morgenen. Det gik fint, og det job havde jeg i lange, lange tider.

Så på et tidspunkt sagde Sandberg: "Bent, du kan godt køre op på Skibby posthus og hente post." Han havde postboks. "Ja, det kan jeg godt," sagde jeg, "men det tager jo lidt tid, når jeg skal cykle derop." "Cykle! Du skal sgu' da ikke cykle." "Hvad skal jeg så? Jeg har ikke nogen knallert." "Næh, du tager Opel Olympiaen, der står dernede." Det var en hverdagsbil, han havde at køre rundt i nede på Svanholm. Når han kørte til København, brugte han sin Cadillac. "Jeg véd godt, du kan køre. Værs'go, her er nøglen." Nå ja, jeg ku' jo godt køre, så jeg fór ind i bilen og kørte op og hentede posten og tilbage igen. "Nå, det var godt! Samme procedure i morgen. Behold bare

nøglen; jeg skal ikke bruge den i dag. Jeg tager Cadillacen." Han var en meget afholdt arbejdsgiver. Jeg var der i 4 år.

Jeg var hos Sandberg, til jeg fik mit kørekort. Så flyttede jeg hjem til Venslev og kørte lidt lastvogn for Regner Pedersen i Venslev, bl.a. grise og køer til kvægtorvet i København. Og grus og sten og hvad der ellers var. Så skulle jeg imidlertid ind som soldat. Der var jeg færdig, da jeg var 20 år. Jeg lå i 18 måneder. Så ville Regner Pedersen gerne ha' fat i mig igen, men jeg ville godt prøve lidt andet. Jeg havde hørt lidt om en vognmand i Frederikssund, som havde flotte, store biler med hænger på.

Det var lidt svært at undvære Venslev i starten. Der havde jeg jo alle mine kammerater. Det var en lille landsby; alle kendte alle. De kendte jo ens unoder, hvad man gik og lavede, hvem af familierne, der havde skændtes osv. Det var ikke nogen belastning. Jeg længtes faktisk tilbage til Venslev.

Venslev i dag

Når Venslev i dag er en landsby med mere liv i end de fleste småbyer, så skyldes det købmanden. For det første H.P.s far, som var en knagende dygtig forretningsmand, og det smittede af på sønnen. Den fungerede "deroppe", kan du tro. Når landmændene ikke rigtigt kunne få det til at køre, så fik de da stadigvæk såsæd og kunstgødning og købte "på bog" oppe i købmandsbutikken. "Det er ikke noget problem. Det kan I godt. Jeg kan bare få et pant i jeres ejendom. Jeg kan få penge, når I har solgt høsten," sagde han. Det var jo forretning. Han var også foran sin tid. Han begyndte også med det store mølleri ovre på den anden side af gaden. Han var jo en gammeldags grovvarehandler. Han kendte jo alle de store selskaber, som han handlede med. Han var rigtig godt lid't.

Bjarne fik sin uddannelse i en tilsvarende forretning inde i Måløv. Han kom så hjem og var med i forretningen og overtog den, da faren døde. Og så kom der jo endnu mere gang i den. Det er jo også en virksomhed, der véd, hvad de vil, og medarbejderne er glade for at være der. Bjarne stikker jo ikke noget under gulvtæppet. Han siger lige ud, hvad han mener, og hvad vi gør. Er der en mand, der gør noget forkert, så får han en skideballe, og så er det glemt. Han er den samme hele tiden. Han er meget fin. Og hans kone også; hun er lige ud ad landevejen.

Hvis det ikke var for Bjarne, havde vi ikke haft gas her i Skibby. Han blev ved med at skubbe på for at få energi til sine maskiner. Han bruger en frygtelig masse til tørreri og alt muligt andet. Så da han kunne garantere gasselskabet, at han ville aftage en masse gas, så ville selskabet godt lægge ledningen forbi Venslev, og så kom den jo derved også tæt forbi Skibby.

Riborg kom til Venslev og blev hurtigt en del af byen. Hun engagerede sig i sin mands murerfirma og i landsbylivet. Og det kunne ikke komme på tale at flytte bort fra sit netværk som pensionist.

Fortalt af Riborg
11. januar 2006.

1932 - 2006

Jeg er født og opvokset på Sjællands Odde. Som ung kom jeg til Nykøbing Sjælland og senere til Holbæk for at gå på husholdningsskole, som man jo gjorde dengang.

Der mødte jeg min senere mand, idet han gik på fagskole i byen, og når der blev holdt fester, blev vi inviteret på kryds og tværs mellem de forskellige uddannelsesteder i byen.

Telefonistinde

I 1950 fik jeg arbejde på telefoncentralen i Ferslev, som hans mor bestyrede. Faren var tømrermester.

Alle telefoncentraler var dengang bemandet. Der var ansat flere unge piger, der sammen med centralbestyreren skiftedes til at have vagt. Også om natten. Man kunne godt sove, men man blev vækket af en alarmklokke, hvis der var opkald.

I Nykøbing var jeg vant til, at folk bad om et nummer, når de ringede op, men her i Horns Herred sagde man bare navnet på den, man ville i forbindelse med.

Lige da jeg startede, ringede f.eks. en af de store gårdejere og forlangte forbindelse til "smeden". Jeg vidste jo ikke, hvem det var, for der var fire smedier. Det blev han meget fornærmet over og klagede til bestyrerinden!

Efterhånden lærte man jo at sætte hælene i, når nogen blev lidt for hidsige i telefonen. Så måtte man be' om, at vi startede forfra på samtalen på mere fornuftig vis.

Dengang var telefonledningerne ikke gravet ned i jorden, men sad på master langs gader og veje. I tordenvejr måtte vi ikke bruge telefonen på grund af faren for lynnedslag. Så skulle vi melde til forstanderinden på hovedcentralen i Frederikssund, at vi lukkede på grund af uvejr. Dog skulle vi stadig lytte efter opkald, for der kunne jo være brug for brandvæsen eller anden hjælp. Så måtte folk ringe så energisk, at vi forstod, der måtte være noget galt. Ved sådanne alarmopkald var folk ofte meget oprevne og havde vanskeligt ved at give klar besked. Det var jo som at sidde på alarmcentralen.

Mange ældre var temmelig usikre ved den moderne teknik, som telefonen var. Et eksempel: Når der var opkald til et bestemt ældre søskendepar, som havde en af gårdene her i Venslev, kunne der gå lang tid, før der blev svaret. Somme tider slet ikke. Så kunne det ske, at der lidt efter blev ringet fra gården til centralen, og vi blev spurgt, hvem det var, der havde villet snakke med dem.

Ja det måtte vi jo ikke sige - der var diskretion. Engang fortalte vi, at vi faktisk

ofte måtte vente temmelig længe, før telefonen blev taget i den pågældende gård. Jo, forklarede konen, men det var, fordi hun lige måtte have et rent forklæde på, inden hun tog telefonen.

Ny i byen

Jeg tror nok, der var en gammel kerne af folk i byen, som styrede, og som tilflyttere måtte indrette sig efter. Der var sådan lidt hakkeorden. Man skulle ikke lige komme og tro, man var noget. Det varede altså lidt, inden man blev accepteret. Jeg tror nok, jeg var heldig ved at komme ind i Moberg-familien, som jo havde boet her i mange, mange år. Svigerfars far var skolelærer i Ferslev, lærer Kristensen. Og min svigermor kom fra brugsen. Så det var jo veletablerede folk, så jeg tror det hjalp lidt at blive hægtet på dér. Det var en del sværere for andre.

Der eksisterer stadig en vis form for hierarki, der udgår fra de gamle gårdmænd, men det ebber noget ud efterhånden, som de gamle falder fra. Det smitter jo lidt af igen på næste generation, men ikke så meget. Men der er nogle af de unge, der godt kan følge det lidt op.

For en generation siden skulle lærerens og købmandens sønner helst ikke blande sig for meget med møllerens drenge, selv om de havde gevaldig lyst. De skulle ikke slås med dem, for møllerens drenge blev regnet for lidt af nogle rødder.

Murermesterkone

Min mand startede som selvstændig murer i 1950 . Vi byggede huset her i Venslev i 1953. I starten var det ikke så stort, men senere blev det udvidet et par gange. Og i dag har jeg slet ikke brug for så megen plads, nu da jeg er blevet ene. Min mand Hans døde i 1990. Men jeg bor jo billigt, og så har jeg ikke lyst til at flytte et andet sted hen. Jeg har jo mit netværk, som jeg sætter pris på, her i byen og på egnen.

De første år havde min mand kun en arbejdsmand til hjælp ved murerarbejdet. Om sommeren som regel også en murersvend, for der var lidt mere at lave. Men senere, da der kom rigtigt gang i byggeriet i 1960-erne, kom vi op på at have en halv snes folk ansat. Og da byggede vi i Jægerspris, Værløse og andre steder. Og det meste af tiden havde vi et par mand i gang med at støbe grunde og bygge skorstene til sommerhuse, som der jo blev bygget mange af her i herredet.

Jeg tog mig af regnskaberne i et kontor i kælderen. Det var jo noget enklere end de regnskaber, man skal føre i dag. Men jeg havde da nok at gøre. Også den gang kunne vi komme ud for at skulle holde løn tilbage, hvis de ansatte f.eks. skyldte kommunen penge.

Og så kørte jeg rundt til byggepladserne med mandskab og materialer. Det kunne kun lade sig gøre, fordi jeg havde hjælp herhjemme til bl.a. at passe vores to piger.

Og her hos os var der mere eller mindre åbent hus. Overfor boede der en dreng, hvor der aldrig var nogen hjemme; forældrene var på arbejde begge to. Han holdt jo til her sammen med to inde fra naboen. Det var også helt i orden. Han fik cacao og franskbrød sammen med mine egne. De måtte indrette sig efter, at de skulle være stille, når jeg ordnede regnskaber og andet kontorarbejde i kælderen.

Murer Hans Moberg Kristensen på tidens stillads.

At komme hinanden ved

Jeg synes, vi kommer hinanden ved i Venslev. Når jeg kan se en bekendt passere ude på gaden, kan jeg altid banke på ruden og invitere på en kop kaffe, så vi kan ordne verdenssituationen. Det kunne jeg jo ikke, hvis jeg boede et andet sted.

Der foregår også en del fælles ting i byen. Bylauget arrangerer fastelavnsfest med tøndeslagning. Og det laver Sct. Hansbål hvert år og sommerfest, der vel samler 100 mennesker. I de senere år har det været holdt i et kartoffellager hos Jørgen ved Mørkebjerg. Der kan varmes op, og det trækker ikke, som det gjorde i de lader, hvor det før var. Der kommer heldigvis både gamle og nye beboere fra byen til disse fester, så der, så vidt jeg kan se, ikke er en opdeling i "de gamle" og "de nye". Der er også bankospil, som holdes oppe i købmandens kantine. Der foregår også generalforsamlingen og andre møder.

Jeg har ikke indtryk af nogen modsætning mellem de, som er flyttet til byen og som især bor i de nye boliger ved Sydmarken, men som også efterhånden har overtaget mange af husene i den gamle del af byen. Det går godt; man blander sig med hinanden. Det er nok meget, fordi man mødes hos købmanden og i byggemarkedet og så til en vis grad festerne, men nok mest på grund af købmanden. Man mødes der, når man skal handle, og så snakker man lidt.

Røvere er fortid

Tabuet i forhold til at tale om Venslevrøverne eksisterer ikke mere; nu kan man godt tale åbent om det. Lærer H.P. Pedersen var meget forsigtig og tilbageholdende med at tale om det, når han holdt foredrag, men i dag er det ikke sådan. H.P. var meget bange for at komme til at træde nogen over tæerne. Familierne til de, som dengang var kriminelle, bor her stadig og snakker åbent om det. I dag er det blevet til røverhistorier.

Landsbylæreren og hans kone havde også en social funktion

H.P. blev jo så den sidste "rigtige" skolelærer i byen. Det var både ondt og godt, at skolen lukkede. De lærte spil'me noget; de lærte bl.a. at regne. Det kan de unge mennesker altså ikke i dag. Han var smaddergod til at lære fra sig, selv om han havde to årgange sammen. På den anden side, så løb tiden jo også lidt fra den måde at holde skole på.

Børnene havde det selvfølgelig trygt og sikkert, når de var deroppe. Jeg syntes, de havde godt af de første par år deroppe, men jeg var da ikke interesseret i, at de skulle ha' gået der så meget længere. Men de fik lært meget hos H.P.

I dag kan de unge ikke så meget. Jeg kan se det i kolonialen oppe hos købmanden; de kan ikke regne noget som helst i hovedet. De kan heller ikke tænke logisk. De tænker overhovedet ikke. De kan slet ikke finde ud af at give tilbage.

Da jeg kom hertil, var skolen et vigtigt samlingspunkt i byen, hvis man da ikke ville på kroen. Men der var jo ikke de bedste faciliteter deroppe.

I Venslev skole var der også om eftermiddagen forskellige aktiviteter for både børn og voksne. Konerne gik også op på skolen og sad og syede. Fru Pedersen var meget sød til at tage sig af børnene. Hun lærte dem at brodere og lave andet håndarbejde, så længe hun var mobil.

Hun var også god til at tage med på hans sommerture og udflugter. I de senere år var jeg med. Et par gange tog de til Kulhuse. Så skulle de bade. Og det turde Pedersen ikke. Han ville have én med, som kunne svømme, så han kom ned og spurgte, om jeg ville tage med. For han vidste, at jeg somme tider tog til stranden med mine egne og naboernes børn. Han og hans kone skulle godt nok begge med, med han ville gerne ha' én, der ville gå med børnene i vandet. Han skulle i hvert fald ikke i vandet, og hans kone var ikke til det på grund af gigt. Og det var jeg så et par år. Jeg har også været med ham og børnene på tur til Lejre forsøgscenter.

Pedersen var med i mangt og meget og arrangerede en hel del. De havde en social funktion i byen. De boede jo i byen.

Hvis der var børn, hvor der ikke var nogen hjemme efter skoletid, tog fru Pedersen sig af dem, til der kom nogen hjem.

Kroen som samlingspunkt

Kroen spillede en ret stor rolle som samlingssted. Der var gymnastik og folkedans for både børn og voksne - i frost og kulde. Der kunne jo ikke varmes ordentlig op. Man havde godt nok en kakkelovn at fyre i, men det battede ikke rigtigt i forhold til alle utæthederne.

Og så var der forskellige møder bl.a. i husmoderforeningen; men det har jeg nu aldrig deltaget i.

På kroen var der også juletræsfester, fastelavn og sådan lidt af hvert. Og idrætsforeningen holdt nogle arrangementer deroppe. Til fastelavn havde de noget, de kaldte chokoladebal. Jeg har ikke været med, så jeg ved ikke rigtigt, hvad det var.

Af og til var der også filmforevisninger. Der kom en omrejsende biograf. Det var så sent som omkring 1950.

Efterhånden forsvandt aktiviteterne lige så stille. Charles Høj, som havde kroen, døde. Og så blev den solgt. Og det gik ikke så godt. Så kom Rasmussen. Han drev den i nogle år. Han holdt jo de her fredagsballer, og det trak en del folk til længere fra. Samtidig havde han krostue - slyngelstue - nedenunder, og den var der god gang i. Det kørte han så med gennem mange år. Men efterhånden gik det ikke så godt. Og efter han holdt op, har der aldrig været kro siden.

Efterhånden tog de unge til Frederikssund på diskotek; det var mere spændende. Hvis der ikke er noget, der rigtigt samler mere, så forsvinder aktiviteterne. Meget rykkede jo også til Skibby. Al idrætten forsvandt. Nu er det spænden-

de, hvor meget de kan beholde i Ferslev. Hvis skolen dér fortsætter, kan de vel nok, men hvis skolen dér også bliver nedlagt, så kommer det til at knibe.

Byens omdrejningspunkt

Byen Venslev er jo vokset meget, fordi der er bygget en hel del nye huse syd for byen. Det skete på initiativ af købmanden. Det, som gør Venslev anderledes end de fleste andre landsbyer, er, at byen har en usædvanlig stor erhvervsvirksomhed. Den 100-årige købmandshandel har ikke måttet lukke, men har tværtimod udvidet aktiviteterne i utroligt omfang.

I dag er kolonialforretningen kun den mindste del. Langt større betydning har firmaets store byggemarked, den omfattende og internationale handel med korn, foderstoffer, gødning m.v. samt aktiviteterne med salg og opsætning af carporte og andre tiltag. De ca. 75 ansatte og deres familier har stor betydning for lokalsamfundet.

Mange her været ansat der i både 25 og 30 år eller mere. Der er da også en del, som hurtigt forlader firmaet igen. Men falder man til og passer sit job, bliver man ofte længe. Han gør noget for, at alle i firmaet skal lære hinanden at kende. Der er hver dag et godt forsynet formiddagskaffebord, hvor alle ansatte forventes at lægge vejen forbi for at forsyne sig gratis og få en snak med kollegerne.

Og så er han en knald dygtig forretningsmand. Og han har også fået knægtene med ind i firmaet. Og det er godt, der er to til at tage over. For Bjarnes indsats er stor; han er med i alle ting, har styr på det hele og har overblik. Han er der altid lige fra tidlig morgen.

Murer Moberg (t.h.) med sin kone Riborg og svigersønnen Kristian 1984.

Jeg ser det jo, når jeg afløser oppe i byggemarkedets køkken. Der skal jeg starte ti minutter i syv for at nå det hele. Og så er Bjarne der også - hver morgen. Han laver selv den første gang kaffe til dem på kontoret. Han er nerven i det hele.

Og så lige en lille anekdote

Benny Schønemanns onkel var tømrer Christiansen. Engang skulle han lave en havedør til nogle folk. Den skulle være med små ruder, så der skulle en del sprosser i. Nu havde Christiansen en del materialer liggende, men ikke lige nogle lister, der passede i bredde til dette formål. Han havde nogle, der måske var lidt for brede. Nå, men de skulle jo også bruges. Så dem tog han.

Da han leverede døren syntes folkene, at sprosserne var lige lovlig brede. "Jo," sagde Christiansen, "men jeg har jo lagt mærke til, at når folk maler sprosser, kommer der jo som regel en del maling ud på glasset. Med de lidt bredere sprosser er det så ikke noget problem!"

Skolelærerens søn, Carl Johan, kom til byen som 7-årig. Som søn af læreren fik han måske en lidt anden synsvinkel og blev pålagt flere begrænsninger end mange andre børn. Som en af de få lokale fortsatte han sin skolegang ud over den pligtige 7. klasse.

Fortalt af Carl Johan Pedersen
30. marts 2009.

Far kom til Venslev i 1942. Han var først lærer i Oppe Sundby i den gamle skole lige overfor gadekæret. Der boede vi ovenpå skolen. Der var han lærer fra 1930 til 42.

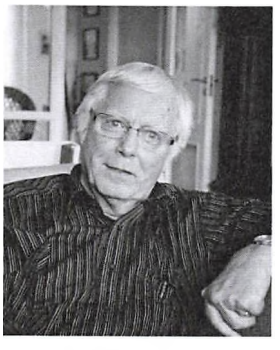

* 1935

Far bliver enelærer i Venslev

Vi flyttede til Venslev den 1. december 1942. Jeg er født i 1935, så jeg var lige startet i skole i Oppe Sundby. Dér var en forskolelærerinde, en 1.lærer og min far var 2.lærer.

Nu blev det noget anderledes. For det første blev far enelærer, og mor skulle tage sig af håndarbejdsundervisningen. En dag om ugen, når skolen sluttede kl. 2, så gik drengene hjem, mens pigerne blev der og havde håndarbejde. Det syntes jeg, var uretfærdigt.

Mor fik løn for det. Når far skulle et eller andet, var min mor vikar. F.eks. når der var begravelser kl. 1 eller kl. 2, måtte min mor gå ind og være vikar; der blev ikke givet fri. Og læreren kunne ikke blive syg!

Eksamen i landsbyskolen

Der var eksamen i marts, inden skoleåret sluttede den 1. april. Skolekommissionens formand var de første år præsten, pastor Petersen, og senere Holger Jensen. De forberedte eksamen sammen med far. Først skulle vi skrive en diktat og regne nogle stykker, og så sad skolekommissionen og rettede dem. Så var der overhøring i religion og andet. De store om formiddagen og de små om eftermiddagen, og i mellemtiden fik kommissionen middag, varm mad, som min mor stod for.

Når så eksamen var overstået, var der tradition for, at vi børn legede skjul og andet rundt omkring i byen. Og "fru Møller", der havde brødudsalg, havde altid is (Frederiksborg Flødeis) den dag, som vi kunne købe. Det var en festdag.

Skolen

I skolebygningen var der beboelse til os og skolestue i den anden ende. Ved den indgang til skolen, hvor børnene kom ind, var der en tilbygning af træ som forgang til skolestuen. Ude i denne forgang stod der nogle stativer til træsko.

Ude bag ved skolen var der et udhus og en gårdsplads med toppede brosten. Da der kom skolelæge, hævdede han, at børnene i Venslev havde de stærkeste ben og de stærkeste ankler i hele området; det skyldtes, at de skulle løbe på de toppede brosten, når de skulle ned på legepladsen.

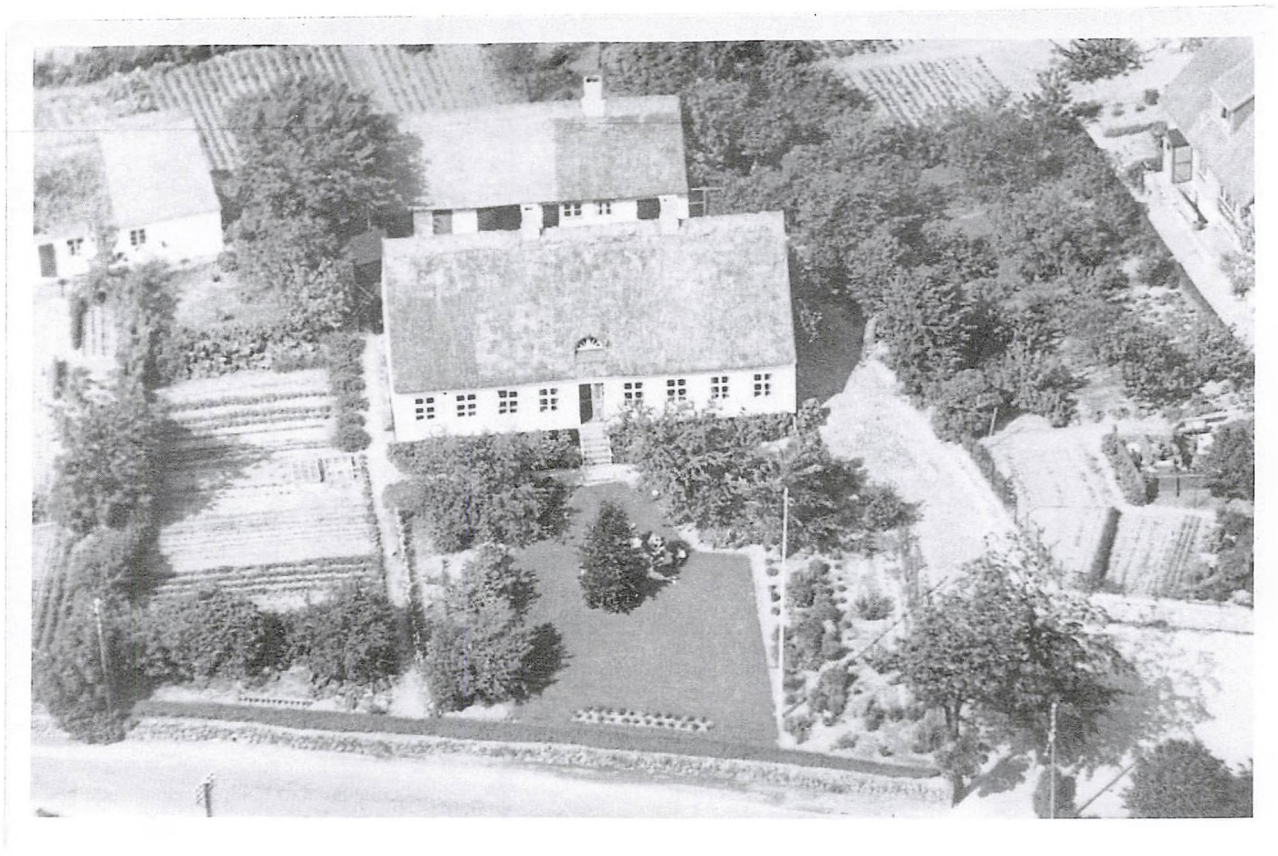

Venslev skole med stråtag 1938.

Og i udhuset var der både stald og lade. Og for enden var der bygget nogle retirader. Der var stråtag både på skolens hovedbygning og udhuset.

Den jord, hvor Bjarne nu har sit byggemarked og foderstofforretning, var oprindelig skolelodden. Men den var ikke længere en del af lærerens domæne, da vi kom til byen. Jeg var smaddermisundelig over, at vi ikke kunne have hest, når nu stalden stadig var i udhuset. Det kunne da ha' været skægt at kunne bruge de 5 tdr. land.

Under krigen fyrede vi med tørv. Og hvert år fik vi et læs brænde leveret nede fra Sømer Skov. Vi fyrede jo to steder: i vores egen bolig og i skolestuen. Derfor var der to tørveskure, skolens og vores eget. Mine forældre skulle også sørge for at fyre op i skolen.

Så var der det årlige, spændende besøg af kommunalbestyrelsen, når de kom rundt og skulle besigtige boligen og se, hvad der nu skulle laves i den kommende sommer. Det var ikke de store ting, der blev lavet. Det var det godt nok ikke.

Der var selvfølgelig das, og man måtte også vaske sig i køkkenvasken, indtil skolen blev bygget om først i 1950'erne, efter jeg var flyttet hjemmefra; først da fik de toilet og badeværelse; Jeg var hjemme på sommerferie og arbejdede nede hos Sigurd, da de byggede om. Når vi gik ude på marken, kunne vi se, at der blev lagt nyt tag på skolen, og samtidig lavede de en stor "stærekasse" – en ny flot kvist.

Men jeg synes, jeg havde en pragtfuld barndom i Venslev.

Der forventedes meget af læreren

Skolen var da stadig på denne tid lidt et samlingspunkt. Læreren havde dengang helt særlige funktioner i lokalsamfundet. Der var så mange ting, som ikke stod nedfældet, men som bare var en selvfølge, at det skulle man gøre.

De tre lærere, Steen i Vejleby, Nielsen nede i Ferslev og min far, havde aftenskole for de elever, der var gået ud af skolen. Der var mange unge mennesker, der kom dér.

Da det ebbede lidt ud, tog de fat på aftenhøjskolen. Det første år lavede de en fin lille brochure. Steen ude i Vejleby havde lavet overskriften: "Er radioen ikke farlig nok?" Det kørte i nogle sæsoner. Det gik på skift i skolerne og mellem de tre lærere. To-tre gange hver vinter på hver skole. Der kom også mange. Der var et overordnet tema for en vinter. Israelsen fra Vejleby var meget ihærdig omkring det, mener jeg.

Der hørte naturligvis kaffe med på disse aftener. Så kom "aftenhøjskolekopperne" frem; de stod i en kasse oppe på loftet. Og i køkkenet blev der kogt vand i den store gryde på komfuret, så der kunne laves kaffe.

Juletræsfester

Der var måske lidt tilbage af den gamle standsforskel mellem gårdejerne og så "de andre". Det mærkedes dog ikke meget, og i hvert fald havde jeg som barn ikke meget indtryk af det, og dog. Der var to juletræsfester; der var husmændenes juletræ, og så var der "Godthåbsforeningens" juletræ. Til "Godthåbsforeningens" juletræ var det gårdejerne og de mere velbjærgede, der kom. Og til husmændenes kom så alle de andre, men jeg husker det, som om det stort set var de samme børn, der deltog begge steder. De kunne dog godt blive enige om at bruge det samme juletræ. Det var vist husmændene, der havde det først. Det var stillet op oppe på "Håbet" i den store festsal.

Jeg var med til begge juletræer, for min far skulle læse historie. Det var fordelt sådan, at førstelærer A.H. Nielsen i Ferslev holdt juletalen, og min far læste historie. Og så legede de med børnene bagefter. I og med at man var skolelærerens søn, kom man med til begge juletræer.

Fars andre "bijobs"

Der var et sangkor på et tidspunkt; det var far også dirigent for. Og der havde de til en eller anden lejlighed lavet en skammel, han kunne stå på og dirigere. Den har vi haft indtil for nylig. Den var lavet af solidt træ, for når man fik lavet noget i byen, så var det tømreren, der lavede det.

Far var også organist i Ferslev kirke, så han var beskæftiget hver dag i ugen. Han

Lærer H. P. Pedersen med sin kone Karla ved deres sølvbryllup.

har altid været en meget aktiv mand. Han reviderede kommunens regnskaber sammen med Albert Olsen. Og så gik han jo også over til købmanden og lavede regnskaber. Dengang var der på kontoret købmanden og Ingeborg, altså Bjarnes far og faster. Hun boede sammen med farmoren ovre i det røde hus. Når far havde sovet sin middagssøvn, gik han over og lavede regnskaber. Han sad også i skolekommissionen i en periode, og han var involveret i den store fredning i vestområdet.

Der var heller ikke nogen, der døde i byen, uden at skolelæreren var nede og sige et par ord og synge ud. Indtil jeg tog hjemmefra som 16-årig, gjorde han det i alt fald. Dengang var der flere, der døde hjemme. Når den døde blev båret ud og kørt til kirkegården, blev der i en del tilfælde strøet gran på gaden. Og vi børn fik at vide, at nu skulle vi altså væk fra vejen.

Man opsøgte ham også, hvis man fik officielle henvendelser, som krævede nogen forklaring. Der var f.eks. en familie i byen, hvis søn var gået ind i "Frikorps Danmark". Da han var faldet, kom der et brev på tysk, som moderen kom til min far for at få oversat.

Landsbyen var en herlig legeplads

Vi var nabo til købmanden, og jeg kom meget derovre. Der var nogen aldersforskel (5 år) på Bjarne og mig, men jeg oplevede ikke det store skel; vi legede godt sammen og havde det godt i hinandens selskab. Og så var der en utrolig stor gæstfrihed hos købmandens.

Mange børn legede jo omkring i byen, og om sommeren brugte vi skolens legeplads. Når man gik op ad indkørslen til skolen, var der til højre legeplads. Det var en grusplads med ribber og bomme; det var dér gymnastikundervisningen foregik om sommeren. Vi spillede bl.a. pind og fodbold der. I begyndelsen fandt vi en sten og brugte den som "fodbold". Men på et eller andet tidspunkt fik Bjarne en fodbold. Det var tæt på "fru købmands" vinduer! Men der gik ikke nogen ruder.

Syd for byen var der en stor eng, hvor køerne om sommeren gik og græssede, men hver vinter var engen oversvømmet. Der var nogle hovedgrøfter, som brugtes til afvanding. Det skulle bare fryse 2-3 nætter, så kunne man færdes på isen, når man ikke gik ud på grøfterne. I begyndelsen måtte vi aldrig nogensinde gå ud over grøfterne, men når det så havde frosset længe nok, måtte vi løbe over det hele. Det var altså en stor skøjtebane. Der var vi mange timer om vinteren.

Vi var på skøjter eller med sluf. En sluf er en lille træplade med et par stålmeder under. Man kunne lige stå på den. Så fik man fat i et koste- eller riveskaft og gik hen til smeden og sagde, at man skulle ha' en pig på det skaft. Så lavede han en pigkæp. Og så stillede man sig på sluffen med pigkæppen mellem benene og kunne stage sig frem over isen. Det var meget yndet, og de kunne køre godt.

Der var ikke megen biltrafik på vejen. Der var en hel del hestevogne. Om vinteren kom de kørende ude fra markerne op til købmanden i kaner for at få malet deres korn. Så stod vi børn i lange rækker klar med vores kælke og vores slæder; og så satte vi snoren fast i en kane og fik en køretur med.

På forårsdage kom blishønsene, og der var et liv ude i søen. Vandet forsvandt så i løbet af sommeren, og køerne gik derud.

Man kunne fiske i et ret dybt mosehul vest for Højgård, som fru Birksø ejede. En sommer havde vi lavet små skibe, bare et bræt med en mast på; og så havde vi bygget havne mm. Vi legede fortrinligt der. Men så kom hun gående ud gennem porten og opdagede os. Hun blev meget chokeret over det, for vi måtte bestemt ikke lege dernede. Hun ringede ned til min far og fik udvirket, at han måtte lige fortælle de børn, at det var rigtigt farligt.

Mine fætre og kusiner kom ret meget hos os. En sommer var et par af dem på ferie hos os. Så havde vi leget nede ved gadekæret. Vi gjorde lige som de voksne, vi gravede tørv op, legede vi. Vi havde lagt dem op til tørre. Der kom så en forældre, og så blev vi kostet til at smide det hele ud i gadekæret igen.

Spændende at få lov at hjælpe med arbejdet

Ved at hjælpe med den årlige kartoffeloptagning bl.a. hos Valdemar Larsen, fik vi børn mulighed for at tjene en lille skilling. Det foregik på de tre ugentlig fridage fra skolen og nogle gange også efter skoletid.

Man mødte op ude i marken, fik udleveret en kurv, som man arbejdede to sammen om at fylde.De lange rækker var så opdelt i passende stykker, hvor man havde sit stykke til at opsamle på, når Mourits var kørt forbi med kartoffeloptageren. Den fulde kurv blev tømt op i en ladvogn og kørt hjem til gården , hvor den store kartoffelkule var. Der var lidt sport i at samle kartoflerne så hurtigt som muligt, så der kunne blive en lille pause, inden kartoffeloptageren kom forbi næste gang. I pauserne øvede vi os nogle gange i at slå flikflak eller kraftspring o.l. Daglønnen var – synes jeg at erindre – omkring 7 kr. I hvert fald blev det et helt pænt beløb, der hvert år kunne hentes, når kartoffelsæsonen var slut.

Jeg var vant til fra helt lille i Oppe Sundby at færdes på en gård, der lå lige ved siden af skolen. Da vi var kommet til Venslev, savnede jeg det; det blev så til, at jeg kom op på Højgård hos fru Birksø. Så jeg gik hele min barndom dér og hjalp til, når der ikke var noget andet spændende.

Jeg fik lov til at køre ude i marken med heste og harve, selv om jeg kun var 8-9 år. Det var nogle gamle, fredsommelige heste. Det var utroligt, jeg fik lov til det. Der tilbragte jeg mange gode timer.

Fru Birksø havde vist været meget aktiv i sine unge dage. Mine forældre kom sammen med hende. Manden var død ret tidligt, så hun havde skiftende bestyrere.

Den sidste var Christian Nielsen = "Christian-Højgård", som blev gift med Helga. Da fru Birksø døde, købte Christian gården. I dag har hans søn Jørgen den. Den anden Kristian Nielsen i byen havde Lindegården, så han hed "Kristian-Lindegård". Han blev gift med Gerda, Johannes Olsens søster.

Vores tid var også optaget af radio.....

I radioen hørte vi mest radioaviser, og så var der foredrag, ikke så meget musik. På sin vis var den mere orienterende dengang, end den er nu. Og så var der

hørespil en gang om ugen, og børnetimerne med ugerevyen om mandagen.

... og gymnastik

Andre har måske også nævnt det, men man må ikke glemme gymnastikken på Håbet i Venslev.

Det var FASG og I.s 57. kreds Ferslev-Vellerup, som stod for gymnastikken om vinteren. Her var om eftermiddagen drengehold. Jeg husker det med stor fornøjelse, og det var mit indtryk, at de fleste drenge i byen deltog. De to ledere, jeg husker, var Hans Dines Pedersen og Ib Nissen – begge fra Ferslev Mark. Sæsonen sluttede med den store gymnastikopvisning i kroens festsal. Der var ikke megen plads til både gymnaster og tilskuere.

Et par somre var der også gymnastik, men da foregik det på loftet over kroens rejsestald, som lå skråt over for kroen. Der var meget varmt oppe under taget og en del støvet, men vi var da glade for at komme der.

Krigen, vi - næsten - ikke oplevede

Under krigen havde vi én "stor" oplevelse. Engang kom der en tysk soldat med sin hestevogn; han var ude at købe ind.

Men så var der dengang, man bombede Shellhuset og desuden ramte Den franske Skole. Da så vi flyvemaskinerne, da de fløj mod København, og vi så også et par stykker, da de kom tilbage, hvoraf der var ild i en af dem; den faldt ned ved Holbæk.

Og så kan jeg huske, at der på befrielsesdagen kom en lastbil med frihedskæmpere og hentede en mand i byen. Og det var fuldstændigt urimeligt og uretfærdigt og synd. Det var to dage før hans datter skulle giftes, men han nåede da heldigvis hjem til festen.

Jeg kan også huske, at vi stod udenfor og så Kalvøpavillonen i Frederikssund brænde. Der var sat ild til bygningen af Hipo. Man kunne se brandskæret over skoven ved Svanholm.

Min skoletid blev anderledes end de flestes

I fire år gik jeg i skole i Venslev hos min far. Man gik i skole hver anden dag. Jeg tror, man først begyndte at gå i skole alle ugens seks hverdage, da der blev lavet centralskole i Skibby i 1954. Da blev det vist lavet sådan, at det ene hold kom om formiddagen og det andet om eftermiddagen.

Derefter kom jeg til Frederikssund på realskolen. Her skulle man til optagelsesprøve. Det var jeg sammen med slagterens Bente – hendes far var slagter-Frederik, der var slagter i Venslev, før han flyttede til Kirke Hyllinge. Som forberedelse til optagelsesprøven sad vi og regnede efter skoletid sammen med min far. Vi blev optaget begge to, men i mellemtiden flyttede de så til Kirke Hyllinge, men da hun nu var blevet optaget, fik slagter-Frederik ordnet det sådan, at hun kunne tage fra Kirke Hyllinge og til realskolen i Frederikssund.

Jeg kunne tage bussen til Frederikssund fra Venslev – det var i 1946. Det vil sige, det første år gik der rutebil om morgenen, og så gik den hjem til middag, og så kørte den igen ved 2-tiden fra Venslev og så hjem fra Frederikssund til aften. Derfor fik jeg nogen ventetid, når jeg skulle

hjem. Men mine bedsteforældre boede i Frederikssund, så jeg kunne gå derop efter skoletid og være, indtil jeg kunne gå ned og tage bussen og være hjemme ved halvsyvtiden. Det var nogle lange dage, men det varede ikke mere end det første år. Allerede året efter fik de lavet en ekstra tur, som gik efter skoletid ved 3-tiden. Vi mødte først kl. 9.

Når vi skulle af sted med bussen om morgenen, og det var halvdårligt vejr, så gik alle ind i HCs købmandsforretning og stod og fik en snak, indtil rutebilen kom. Det var et rigtigt hyggeligt element.

Fra maj måned til november cyklede vi. Det tog 3 kvarter. Der var ikke ret mange biler, men asfalt på vejene – dog ikke mellem Venslev og Svanholm. Det varede længe, før de fik den asfalteret. De første par år var der ikke andre end mig fra Venslev. Senere kom der et par stykker til, bl.a. Tage Kærgaard Jensen.

Bjarne Nielsen og Carl Johan klar til langtur. 1953. Bemærk benzinstanderen og det gamle HC-pakhus.

Jeg gik i Frederikssund i 5 år og tog realeksamen.

Snefri fra skole

Normalt kørte bussen først til torvet i Frederikssund for at sætte skolebørnene af, men når den var lidt forsinket, kørte den til toget først, og så kom vi - ikke uden begejstring - for sent i skole.

Og så var der de helt store dage! Jeg tror, det var i 1947, hvor vi havde en meget streng vinter. Da kunne Otto, chaufføren, en dag med snestorm se, at det kunne blive problematisk med turen hjem til Venslev senere på dagen. Så der blev ringet over til skolen, at alle børnene fra Herredet skulle hjem med middagsbilen. Men den kom ikke længere end til Kyndby, for ned gennem Skarndal var der lukket til med sne. Der var så nogen, der kom og hentede os i kane.

Og så havde vi faktisk fri en hel uge, for der var helt lukket. Så om lørdagen kom min far og sagde: "I dag skinner solen, så nu tager du dine ski og går ned til Kyndby og tager bussen derfra".

Dengang var det jo vinter med sne, som vi husker det!

Rutebilen fra Venslev væltede engang, da jeg vist gik i 4. mellem (1950). Det var en vinterdag, hvor det var meget glat. Ruten gik over Jægerspris. Så var der en cyklist – i øvrigt også en dreng, der gik på skolen – som væltede på vej ned ad bakken i Færgelunden. Han faldt ud foran bussen. Chaufføren skulle undgå ham og kom over i den anden side af vejen og røg ned i grøften. Men der var ikke nogen, der kom alvorligt til skade.

Vanskeligt med videreuddannelse

Hvis man ville på gymnasiet, skulle man enten til Hillerød eller Roskilde, og der var dårlige forbindelser, så det kunne ikke lade sig gøre. Men jeg havde besluttet mig for, at jeg ville være lærer, og så måtte jeg flytte hjemmefra som 16-årig.

Jeg kom på Jonstrup Seminarium. Den første tid boede man som regel til leje på et værelse hos private i den lille by Jonstrup. Der var mange af villaerne i byen, som lejede ud til seminarieeleverne. Det første 1½ år boede jeg på noget, der hed "Olympen"; vi var faktisk 6, der boede derovre. Alle havde gudenavne, da det nu blev kaldt "Olympen". Da der så blev plads ovre på seminariets kollegium, flyttede jeg derhen, hvor jeg så boede resten af tiden.

Det var et lille samfund i samfundet. Vi kunne se, at de der kom udefra ikke på samme måde var med i fællesskabet, som vi, der boede på kollegiet. Vi er stadig 5, der mødes en gang hveranden måned. Vi var 30 i klassen. Jeg blev færdig som lærer i 1956.

Da havde jeg bestemt, at jeg i hvert fald ikke skulle på landet og passe store haver, så jeg fik arbejde i Gentofte. Retfærdigvis må jeg sige, at jeg som barn ikke var blevet overbebyrdet med havearbejde. Det var naturligt, at børnene hjalp til.

Ved juletid tager min kone og jeg gerne "den store nostalgitur", hvor vi kører rundt i Herredet.

Helge Pedersen er seneste led i en lang og ukendt række af forfædre, der har boet i Venslev. Han kan berette om de enkelte gårde og huse og de til tider kringlede familierelationer, der er kendetegnet af mange giftermål indenfor landsbyen.

Fortalt af Helge Pedersen
19. januar. 2006 og 29. marts 2006

Min farfar hed Hans Pedersen. Han havde Børrebjerggård (mit fødehjem) som fæste fra Svanholm gods fra d. 24. okt. 1895.

** 1926*

Min far Sigurd Pedersen overtog fæstet en kort tid, inden han købte gården d. 25. januar 1923 som 19-årig og blev selvejerbonde.

Da far på det tidspunkt ikke var myndig, fik han en kurator, som var medunderskriver på skødet og til hvem, han måtte aflægge forklaring, og som han måtte tage med på råd i vigtige gøremål.

Starter småt som landmand

Jeg købte landbrugsejendommen "Dagmarhus" i 1956 og havde den til 1960. Der blev et farligt "hus", da jeg købte den, for det var ikke "rigtigt", at jeg som gårdmandssøn købte en ejendom med statslån i!! Det mente man i statens jordlovsudvalg. De var på besøg herude.

"Dagmarhus" er opkaldt efter konen til Andreas Frederiksen, der ejede ejendommen, hvortil der oprindeligt kun hørte 4 tdr. land; de lå ved vejen ud mod Kyndby. Men så i 1936-37 fik han 10 tdr. land mere på grund af bestemmelserne om statshusmandsbrugene. Det var et stykke af Svanholms jord, lige op ad de statshusmandsbrug, der allerede var bygget nede ved Venslevleddet.

"Dries" skulle jo ha' sine køer fra stalden her oppe i byen ud på marken ved Kyndbyvejen. Han bandt dem bagefter hestevognen og kørte ud og satte køerne på græs, og så fortsatte han ned på Svanholms marker for at arbejde i løbet af dagen. Det var besværligt! Dengang var der ikke hegn om græsmarkerne, så køerne stod bundet med et langt tøjr til en tøjrpæl, der blev banket i jorden, så de kunne nå at æde en passende portion græs. Så blev tøjrpælen flyttet en gang eller to i løbet af dagen, og hver gang skulle en person ud og trække pælen op og banke den ned et nyt sted. Sådan var det almindeligt.

Han fik ikke lagt vand ind i stuehuset, for "tøserne skulle fand'me ikke sidde der og sjappe i vandet". Der var bare en vandhane udenfor, hvor de kunne hente vand. Da jeg købte ejendommen i 1956, måtte jeg lægge vand ind i både stuehus og stald.

Og blev så"rigtig" gårdmand på slægtsgården, Børrebjerggård

Senere havde jeg Kulsviergården fra nov. 1958 til marts 1975. Og endelig overtog jeg Børrebjerggård d. 25. april 1973.

Min far havde fået udstykket en grund fra Børrebjerggård med henblik på at bygge et hus til sig selv. Men han fik aldrig bygget huset. Det var for dyrt. Og jeg købte derfor grunden af min far og

byggede det hus, min kone Dorit og jeg har boet i siden 1975.

I stedet fik min far bopælsret i stuehuset på Børrebjerggård, da han afhændede den.

Jeg véd ikke, hvor længe min slægt har været i byen. Min bedstefar kom fra Langdyssegård, også kendt som Pe' Lavsens (Peter Larsen Petersen) gård. Han "byttede" med sønnen fra Børrebjerggård, der giftede sig til Peter Larsens gård. Pigerne blev på de gårde, hvor de var født. Datteren på Børrebjerggård døde imidlertid ung. Hun var mor til Karoline Larsen (født Pedersen) på Troldmosegården. Og til Regners far, Oluf Pedersen.

Min mormor hed Karen. Hun var halvsøster til Schelund Simonsen.

Da Børrebjerggård sprang i luften

På Børrebjerggården røg stuehuset engang i luften. Det var en gasflaske, der eksploderede. Det var nogle englændere, der havde det. Det var vist i 1975-76. De havde en gasflaske, der lå på loftet. Jeg tror, det var musene, der havde gnavet i slangen. Og så da køleskabet nedenunder satte i gang, og der kom en gnist, så eksploderede gassen. Murene i køkkenet lå ude i gården. Og vi kunne ikke få stoppet vandet, fordi brokkerne lå ovenpå stophanen. Der var ikke nogen, der kom noget til. De sov oppe i den anden ende af huset. Men væggen blev væltet ind over sengene, de lå i. Men til alt held var det et træskillerum. Det havde mine forældre sat op. Stuehuset blev totalskadet og måtte bygges op på ny.

Børrebjerggård, Helge Pedersens fødehjem.

Heste er nogle dejlige dyr

Jeg har været landmand altid. Hestene var min store hobby. Jeg er næsten født på hesteryg. Når der skulle renses roer, tog min far mig med og satte mig op på hesten. Så kunne jeg sidde dér hele dagen, frem og tilbage.

Far havde husarheste. De blev trænet op ved militæret, og så blev de udstationeret hos landmænd. Så kunne vi bruge dem i marken mod at give dem foder. Under 2. verdenskrig gemte soldaterne sig i Gribskov, og hestene blev udstationeret til bønderne rundt om. Der fik min far en helt "rå" hest, der ikke var skolet. Den var kommet fra Irland. Jeg tror, den kun var fire år, da han fik den. Han brugte den som avlshoppe. Så han lagde husarheste til (avlede), fodrede dem op og solgte dem til militæret.

Min morfar havde været befalingsmand ved husarerne. Da det holdt op med husarhestene, fik min far oldenborgere, som jeg kørte videre med. Men til sidst kunne man ikke sælge føllene; man skulle næsten betale for at komme af med dem. Så røg de ud. Et år havde jeg 4 følhopper og 14 heste i alt. Jeg har ikke selv haft heste på dyrskue, men min far var på Bellahøj med stammødrene til oldenborgerne.

Jeg var tidligt i rideklubben (i Lyngerup).

Jeg fik ridesaddel og hovedtøj i konfirmationsgave i 1941. Vi var flere her fra byen, som red til Lyngerup for at træne. Der var et år, hvor vi var så mange fra Venslev, så instruktøren cyklede her op. Så red vi ude på Ludvig Nielsens mark. Der var Poul fra Troldmose og nogle piger ude fra Gammelvang; vi var en hel flok.

Men der var meget andet arbejde på en gård

Når negene blev kørt hjem fra marken, blev de sat i stakke, flere ved siden af hinanden. Senere kom der så et omrejsende tærskeværk, som blev stillet op mellem stakkene, der skulle stå, så man ikke var nødt til at bruge tid på at flytte tærskeværket, men kunne nå at lange negene til fra alle stakke. Det var et meget beskidt arbejde at tærske, for det støvede voldsomt, så det var faktisk bedre at bære sække! Vi havde vores eget tærskeværk, som blev trukket af den motor, der også blev brugt til kværnen.

Før maskinerne for alvor kom ind i landbruget, var der meget tungt arbejde. Når vi tærskede, skulle alt det tærskede korn i sække bæres på stuehusloftet, hvor det var svært at komme rundt på grund af skorstene og andet. Der blev det styrtet af, så det kunne ligge og tørre, hvis det var lidt fugtigt. Når det så skulle males til dyrene, måtte man øse det i sække igen, bære det ned ad trappen igen og så op på loftet i udlængen, hvor det skulle hældes i kværnen. Og det var 200-punds sække!

Øretæver og salmevers – og historier i skolen

Læreren hed Holger Voldum, da jeg gik i Venslev Skole. Han var også organist i Ferslev Kirke.

Vi gik i skole hver anden dag, store og små på skift. Vi kunne nogenlunde fylde skolestuen. To rækker til drengene og to til pigerne. Det var ikke en god dag, hvis der ikke var én, der havde fået et par på skrinet. Men han slog lidt skidt. Axel-"jordemoder", de unoder han ikke kendte, de fandtes ikke. Den første dag, jeg var i skole, fik han af spanskrøret. Jeg sad lige bag ved.

Det blev sagt, at læreren favoriserede nogle. Det lagde jeg ikke så meget mærke til. Det var vel nok de små i samfundet, han var mest efter. Han vred et øre, så det gik fra! Jeg har da også prøvet at få et par over nakken. Jeg véd ikke, hvor længe han var her, men jeg havde kun ham som lærer. Men han var syg en periode og på sygehuset, og da havde vi en vikar. Det var én med krudt i. Han gik "føl" om natten i Hillerød. Så cyklede han hertil om morgenen og hjem igen om eftermiddagen, 40 km hver vej! Han kørte kraft'me stærkt. Han slog ikke forkert. Han var stor. Hed han Dybvad.

Pigerne kunne godt "snøre" den gamle Voldum, men det gik ikke med vikaren. Når han slog, brugte han bogen, først på den ene side af hovedet og så på den anden.

I skolen drejede det sig mest om religion. Bibelshistorien fik vi frem og tilbage. Når vi var færdig med den, fik vi den en gang til, så den kunne jeg udenad. Også salmevers. Dem skulle vi lære fra start af. Så sagde min mor til skolelæreren: "Han kan jo ikke læse dem!" "Næh, men det kan De." Så måtte jeg lære dem på den måde. Man var skam "De's" dengang.

Børnene på landet lærte vel nok for lidt. Det er klart; læreren kunne jo ikke alle

fagene. Men ham af vor var god til at fortælle historie. Vi fik oplæsning, og så skulle vi skrive samtidig. Jeg så meget interesseret ud og skrev ikke en linie. Jeg sad og lyttede.

Langs skolens legeplads blev der sat et trådnet op, så vi ikke skulle komme til at smadre køkkenvinduet inde hos købmanden. Længere henne langs legepladsen havde købmanden hønsegård. Nede på legepladsen havde vi også gymnastik. Der stod ribber og bomme. De blev taget ind om vinteren; det gjorde de store drenge. Engang havde det stykke jern, der holdt bommen oppe, sat sig fast, men "jordemor"-Axel kunne jo klare sådan noget; han fik fat i en stige og bankede det her jern løs og strittede det lige over skulderen - og ramte skolelæreren i hovedet. "Uh, mor, mor!" råbte Axel og sprang over stakittet , for han skulle hjem.

Voldum fik i øvrigt en brat ende. En dag, hvor han cyklede til Ferslev, faldt han død om på vej op ad bakken ved Blakke Mølle. Der var mange, der var efter ham lige til hans død, for han var ikke så god en lærer. Han var udlært snedker først. Han havde en fin eksamen, men han kunne ikke omsætte det.

Hans enke flyttede til Vellerup. Lærer Pedersen, der kom efter, skulle jo ind i lærerboligen.

Folkedans og fodbold

I gennem mange år var der folkedans i byen; det blev i lang tid ledet af Signe Troelsen, der boede i Jægerspris. Dér boede også en barber, som spillede til dansen; de kom cyklende hertil. Det var jo under krigen. Der var opvisning sidst på efteråret.

Fodbold begyndte i Vejleby. Der var nogle sønner af Peter Andersen, Kaj og Henry, som var fodboldinteresserede; de startede med at spille på et græsstykke ved vejen ned til Nordsøgård. Der græssede kreaturer på marken, så de startede med at spille fodbold i kolort. Foreningen hed "Kvik". Den gik ned, og så begyndte de at spille bag ved kirken i Ferslev. Der var nogle børster imellem. Hvis de havde kamp, så kom de jo gerne op at slås med dem, der kom udefra. Og ellers var der et par stykker på holdet, som kunne slås indbyrdes.

PÅ BYVANDRING MED HELGE

Kroen og rejsestalden

Da Birksø kom til byen, var han gift med en kone, der ikke ville lade sig skille. Men den nye fru Birksø flyttede ind, og de blev senere gift. De bestyrede kroen. Da de havde kobberbryllup, holdt de et mægtigt gilde oppe på den nye Højgård, som de da havde købt. De regnede ikke med, at de nåede sølvbrylluppet, og det slog også til.

Oprindelig hørte der jord til kroen "Håbet". Den lå ude ved Bavnen. Jorden blev solgt fra, og der blev bygget en ejendom derude.

Krobygningen var i to etager med krostue og sal og værelser ovenpå. Da de byggede Kyndbyværket, blev de lejet ud til håndværkere.

Nedenunder var der barbersalon til højre for døren. Og inde bag ved var der køkken. Til venstre for døren var der damefrisørsalon. I begyndelsen var det Zeuthens kone, der var damefrisør: Og da de rejste kom Eva Dalsgaard fra Vejleby.

Kroen "Håbet"s haveanlæg med rejsestalden t.v. og Dyssegården i baggrunden.

Der var to købmænd i byen. Zeuthen oppe i nordenden af kroen, som havde fire børn. Hvis sukkeret kostede 3 øre hos Zeuthen, så kostede det 2 øre hos HC! Senere blev der manufakturhandel i den butik. Og endnu senere blev der bygget om, så der blev krostue nedenunder. Der var også brand i kroen, så krostuen måtte flytte over i rejsestalden i en periode.

Foreningsballerne blev holdt på Håbet om vinteren.

Juletræsforeningen holdt hvert år juletræsfest på kroen. Vi børn optrådte, og læreren instruerede. Jeg har spillet med i "Kejserens nye klæ'r", hvor jeg var skrædder og gik rundt i skjorte.

Jeg kan godt huske, hvordan man kom kørende i hestevogn og fik hestene sat ind i rejsestalden. Den har også været brugt til kornlager og gymnastiktræning. Senere lavede Erling Jensen mekanikerværksted i den, og så brændte noget af den.

Bag kroen

Bag ved kroen lå der en lille bygning, nærmest et skur, muret, men med lavt tagpaptag på. Der var lokummer i den bygning. Der var ingen, der turde bruge dem, når der var bal, for skomageren stod og lurede piger ud. I samme hus havde han et værksted, som han også boede i. Der var kun ét rum, der både var spisekammer, køkken og værksted og sovekammer. Huset er revet væk nu.

Der lå et hus mere deroppe. I det boede "Husar-Kristian", til han døde. Så faldt huset sammen; det var bindingsværk.

Det blev bygget op, og i dag har købmanden det.

Bag ved lå et hønsehus, som blev lavet om til beboelse, mens Høj ejede kroen. Det var Vinfred Pedersen, som byggede om. Vinfred kom hertil som omvandrende musikant. Han gik om og spillede i gårdene med harmonika. Han var meget fingernem og gik som altmuligmand på kroen.

Højgård

Da Birksøs købte Højgård, byggede de først et nyt stuehus og senere kom staldlængen til.

Gården havde en ældre forgænger, der lå lige øst for de nuværende bygninger. Det var en gammel firlænget gård, hvor udhuslængerne fik lov at forfalde totalt. Stuehuset blev holdt lidt ved lige og blev lejet ud. Det ligger endnu tilbage.

Fru Birksø drev pensionat på Højgård om sommeren. Karlekammeret blev også taget i brug til gæster. Så kunne karlene ligge oppe i halmen i laden. Hun havde mange, der kom år efter år. Det var nogle fine folk.

Lindegård

Lindegården var ejet af Niels Jakob Nielsen. Sønnen Kristian kom hjem og var bestyrer nogle år, inden han selv overtog den, da faren døde i 1941. Kristians kone, Gerda, kom fra Solbjerggård og er søster til Johannes Olsen.

Solbjerggård

Da Johannes og Gerda var henholdsvis 17 og 13 år købte deres far, Albert Olsen, Solbjerggård.

De kom fra Over Dråby. Han er ud af murerslægten Larsen fra Vejleby.

Dyssegården

Der var to brødre på Dyssegården . Den ene bror overtog gården, men var samtidig inspektør ved Københavns Kommunes kørselsafdeling. Så han havde bestyrer på den. Den brændte senere.

Den gamle Dyssegård lå helt ud til vejen. Ejeren var da Evald Christensen. Udlængerne til den blev genopbygget noget fra vejen.

Politigården

Også Politigården brændte. Branden var påsat, men det blev aldrig opklaret. Der havde været bal på Rendebæk. Der var én, der havde fulgt en pige hjem. De stod og snakkede. Lige pludselig så de, det flammede op. Det var en firlænget gård, hvor der inde i porten var åbent op til halmloftet. Man regnede med, at der var én, der lige havde smidt en tændstik eller en cigaret op.

Der indebrændte alle kreaturerne. Der var én, der fik skudt nogle af dem, men de kunne ikke komme ind efter resten. Det var den nat, hvor tyskerne var gået ind i Polen, natten mellem 1. og 2. september 1939.

Ejeren, Hans Hansen, solgte brandtomten til Ludvig Nielsen, som havde Bregnebjerggård. Han byggede den op sammen med sin svoger, Eiler Larsen, der var søn af murer Larsen fra Vejleby. Eiler var også murer og gift med Ludvigs søster. Ludvig Nielsens svigerfar bestyrede den i mange år. Han var politibetjent, så navnet stammer derfra.

Fogedgården = Sandagergård

På den sidste gård i byen på venstre side mod Ferslev boede Valdemar Larsen. Han og konen havde ingen børn. I huset lige før på samme side af vejen boede hans husmand. Valdemar sad i sparekassen sammen med sin far Jørgen Larsen Mogensen. Han kom altid gående derhen med spidsnæsede træsko på og sutsko under armen. De skulle jo være to i sparekassen.

Fogedgården har haft et andet navn før, men Valdemar Larsen var jo sognefoged, og derfor blev den kaldt Fogedgården.

Søgård

Søgården er mindre end de andre gårde i byen. Den er ikke uden 27-28 tdr. land, mens de andre var på 47-48. Den brændte for mange år siden, og jorden blev solgt fra til Blakke Møllegård. Staldlængen blev bygget op. Den er nu lavet om til mekanikerværksted. Det var her Harry-skovfoged tjente.

Vossemosegård

Jens Nielsen, der havde gården, og købmanden var ungdomsvenner. De spillede kort sammen med min far og den ældste søn fra Lindegården. Fordi jeg var enebarn, kom jeg tit med, når far og mor var i byen. Det samme gjorde Jens Nielsens søn, Henning. Jeg kan huske meget om, hvordan der var i de andre huse.

Jordemoderhuset

Da jeg var barn, hed jordemoderen fru Olsen. Hun boede i huset på hjørnet af Bygaden og Bavnen. Hendes mand var mekaniker og havde lejet længen vest for huset til værksted.

Han var uundværlig, når de gamle petroleumsmotorer skulle startes. Olsen, hed han. Ham kan jeg godt huske; han var så fuld af tossestreger. Engang da han var nede og starte vores motor, hug' han mig og smed mig hen i en bunke bygavner. Fy for pokker - og jeg havde striktrøje på! Jeg blev godt nok sur på ham.

Den næste jordemoder var Anna, Axels mor. Hun flyttede til Skibby.

Det var dér, hvor sygeplejersken Edel senere kom til at bo. Hun boede ellers i Ferslev.

HC's købmandsforretning

Jeg mener, at HCerne har været foregangsmænd for både landbruget og det kulturelle liv i Venslev. Den gamle HC kunne snakke med alle. Han var en naturlig del af byen. Da han købte forretningen, var den jo ikke andet end et stuehus.

I den ældste købmandsbygning var forretningen mod øst, midt i var køkkenet og mod vest privaten. Oppe i østgavlen var der pigekammer og ovenfor trappen inden hendes værelse, var der lager af træsko, gummistøvler mv. Der var ikke meget plads i huset.

Købmanden sov til middag inde på en smal træbænk i butikken. Hvis der kom nogen ind og skulle ha' noget, så kunne de selv tage. "Ja, det står der ovre på hylden", var hans kommentar, mens han blev liggende. Det har jeg set så tit. Når jeg som barn kom i butikken, blev vi altid budt af bolsjeglasset. "Tag en til den anden hånd også." Sådan var han - Bjarnes farfar.

Købmandens var så glade for børn. Men

den gamle købmand var så drillesyg. Vi havde en gammel hund, der gik sin faste rute rundt i byen. Der var mange, der ikke kunne lide hunde, men den gik ind bestemte steder, og der fik den en småkage eller en anden godbid. Den gik ind i det lange hus vest for slagteren, hvor der var to lejligheder.

Konen dér var temmelig skrap, men hunden fik altid noget. Så gik den videre til købmanden, hvor den fik et bolsje, og så gik den hen til Marie-smed, hvor den fik "ka've". Og så gik den hjem. Og jeg var vel en tre år og gik med den rundt, mens jeg holdt den i rumpen. Og købmanden drillede mig, for han ville købe hunden, men den var ikke til salg. Så en dag var jeg sendt i byen, og så spurgte han mig igen: "Kan jeg købe din hund?" "Den er død", sagde jeg så. Men det var ikke sandt!

Inden sengetid gik fatter altid byen rundt. Når de så havde spillet kort, fulgtes han med Hans (købmanden). Så engang stod de inde i Dyssegårdens port. Og så kom der én på cykel. Han stoppede og kastede lidt sten op på vinduet til pigekammeret i gavlen. Så blev der tændt lys, og bagdøren til butikken blev åbnet, og han smuttede ind. Og så strittede far og købmanden sten op på ruden. Men der blev ikke åbnet. Pigen var datter af den gamle træskomand i Vejleby. De to blev gift og fik ejendom på egnen.

Da Hans blev gift med Jenny, blev der bygget til ind mod skolens legeplads.

Nord for købmanden, overfor benzintanken, ligger den villa, som Bjarnes farfar senere byggede. Så blev forretningen udvidet i den ældste bygning. Og lidt længere mod nord ligger den bungalow, datteren Ingeborg fik bygget. Men hun flyttede aldrig derover. Hun beholdt sit værelse i købmandshuset og boede der sammen med moderen, der tidligt blev ene. Bungalowen lejede hun ud.

Lagerbygningen hos købmanden blev bygget i 1933-34 af tømmer fra Sømer Skov. Der blev mølleri.

Når der i dag er liv i Venslev i modsætning til så mange andre landsbyer, så er det på grund af HC Man kan sige, at den gamle - altså Hans Christian - har jo været forudseende og opkøbt meget jord.

Rendebæk kro

Den gamle købmand kom fra Rendebæk Færgekro. Han var født derude. Broderen, Jens Peter, havde kroen. Jeg har gået i skole sammen med det yngste af børnene fra kroen. Han hed Villy. Han roede tit folk over til Orø og tjente penge ved det, for de andre på kroen var tit optaget af at passe mark og dyr - der var 30 tønder land til.

Den var jo færgekro. På kroen kunne man få opstaldet hestene og få et måltid mad, og så blev man roet over. Det var det samme på Langtved Færgekro og på Bi-Lidt.

Foreningsballerne blev holdt på Rendebæk om sommeren. Det var ingen sag at komme derned til bal; det var værre, når man skulle cykle hjem op ad bakke.

Kroen var i drift efter 2. verdenskrig. Da den gamle kromand døde, blev kroen handlet nogle gange.

Min kone kom herud sammen med sine

forældre i en ferie, hvor de boede på kroen.

Kroens gæs gik løse omkring. Når min kone som ung havde været ude på dasset i gården, kunne hun ikke altid komme ind i huset igen på grund af den skide gase. Hendes far måtte da ud og frelse hende, men den fik da flået et par kjoler for hendes veninde. Hun kom til at lege med Rasmus Jacobsens datter - de boede i ejendommen lige nord for kroen.

Siden var min kone ofte hos dem i ferierne. Derfor traf jeg hende mange år efter.

Ostemand og slagter

Der var også en ostemand i byen, og så slagteren, Frederik Jørgensen, der senere kom til Kr. Hyllinge. Han kom inden krigen her til byen. Efter ham blev Chris slagter her i byen, og så kom slagter Hellum.

Gartner i sumpen

Der var også en gartner i byen. Nikolaisen var den sidste, men der var en før ham. Der var meget lavt og fugtigt, hvor gartneriet lå. Vandet i Venslev Sø kunne stå så højt, at det gik helt op til vejen neden for skolen. Når der var is på, fik vi lov at rende der. Også i frikvartererne i skolen. Så skulle vi komme, når han (Voldum) fløjtede, men det ku' vi jo ikke altid høre!

I 1908 var der lavet en drænledning til at tage noget af vandet i søen, men først i 1952, hvor der blev lagt nye rør, hjalp det. Den nye ledning kom ned i 6 meters dybde, hvor den passerer vejen. Vandet løber til Kyndby Sø.

Ved dræningen forsvandt søen. Nu er der gravet et hul til fuglene, men der er stadig noget sumpet omkring.

Tømrere

Der var også to tømrere. Den ene var Rasmus Christiansen. Da han døde, kom sønnen Lars Peter hjem fra København og overtog værkstedet. Han var bror til Ida fra Blakke Mølle, som er mor til Benny Schønemann, hvis søn Peter i dag driver forretningen.

Manufakturforretninger m.m. og skrædder

Og der var to manufakturforretninger i byen. Da skrædder Esbjørnsen døde, havde konen Karen lidt manufakturudsalg, og man kunne købe lidt slik og cigaretter i løs vægt.

Der var to plejebørn; den ene hed Emmy. Hun blev gift med en kommis, Henry, hos købmanden. De kom noget sammen med mine forældre. De spillede kort - fire par i alt - og fik et stykke mad. Emmy havde været herskabskokkepige inde i byen og var god til at lave mad. Hun lovede at lave mad til min konfirmation, men da vi så kom hjem fra kirke, var der gået kuk i det hele, for Karen Esbjørnsen var død. Men til alt held var Dagmar medhjælper, så hun overtog det, så vi fik alligevel noget mad.

Esbjørnsens hus lå lige nord for det meget lille hus ved benzintanken. I det boede "den tossede tømrer". En nytårsaften, hvor møllerens drenge drillede ham, nåede han at gi' den sidste af dem et rap i røven med stokken. Jeg var også selv med.

Huset nord for Esbjørnsen tilhørte tømrer Christiansen. Det er bygget af Tømrer-Hans.

Sommerpensionat og andre huse

Emmy Frederiksen, det ene af Esbjørnsens plejebørn, havde også en overgang pensionat. Engang ringede hun hjem til; om jeg ikke kunne køre en tur med nogle af hendes pensionærer. Jeg var 13-14 år. Så jeg kørte dem en tur til Jægerspris i hestevogn, og jeg var med at spise is ved kroen. Jo, der er nogle ting, man kan huske.

I det lille hus lige over for den gamle slagterforretning boede Peter Hansen og hans kone Kirstine. Han var arbejdsmand oppe på Møllegården. Han havde en lille tjans med at være kontrollør, når der var foreningsbal. Han gik altid turen ud til Rendebæk. Han gik stærkt! Selv om han ikke var ret stor.

Deres to drenge, Henning og Niels Ove, har også tjent hos min far.

Der var nogle steder, hvor drengene ikke ville ud at tjene; de blev ikke behandlet ordentligt.

Og der var apotekerudsalg i "Solhjem" på nordsiden af Søgade.

Og så var der jo smedjen lige efter kroen.

Vandværket

Ved vandværket stod der en mølle, som pumpede vandet op i vandtårnet. Der kom vandværk med rør rundt i byen, før jeg kan huske. Min far var med i bestyrelsen, som skulle kræve penge op. Der var ingen, som var særlig vilde med det. De andre syntes, at far måtte kunne klare den opkrævning. "Jeg kan ikke skrive", sagde min far. "Ja, men det kan din kone". Hun var kontoruddannet og havde siddet på politikontoret i Frederikssund. Så hun blev kasserer, og det endte med at min far måtte ud efter penge.

Da jeg havde lært kongens mønt at kende, blev jeg sendt i byen i stedet. Det var kun småpenge, der skulle betales. Jeg tror, det var 2 kroner og 20 øre for hver husstand. Men man skulle sørge for at ha' småpenge med, så man kunne gi' tilbage. Så jeg hentede gerne en del 10-ører hos købmanden.

"Farlige" dyr

Mine fætre, Henning og Poul, boede på Troldmosegården. Der var det farligt at komme. De havde lidt løsdrift med forskellige dyr, bl.a. var der en gal vædder. Han rendte engang efter mig; jeg strøg ud i haven, men der mødte jeg gasen, som var en gal én. Han fik fat i røven på mig. Den turde jo ikke at gøre de andre noget. De stod bare og råbte "Stå stille, stå stille! Helge." Og det var ikke lige dét, jeg havde lyst til.

Hos mine forældre havde vi engang en hane. Den røg i flæsket på mig, hver eneste gang, jeg kom derud. Vi var jo nødt til at ha' en hane for at få kyllinger ud af æggene. Så klagede min mor sin nød til Karen Niels Jakobs på Lindegården. "Du får bare en af vores. Vi har flere. Og så får vi din". Så fik de den derover, men hanen blev ikke bedre af det. Den røg i hovedet på de to yngste af døtrene, når de kom ud i hønsegården.

Navnene blev noget afsnuppet før i tiden:
Pe' Lav'sen for Peter Larsen, den unge
Ni'len og den gamle Ni'len, den lille
Pe'sen og den store Pe'sen

Poul Larsen er født og opvokset på Troldmosegården ca. to kilometer nord for Venslev. Her hjalp han som dreng og ung med landbruget og oplevede, hvordan driften undergik store forandringer og forbedringer, inden han købte Strandgården ved Skuldelev.

Fortalt af Poul Larsen.
01. og 22. februar 2006.

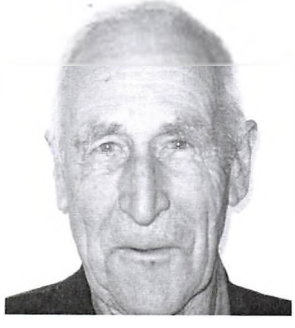

Jeg er født på Troldmosegård ved Venslev. Min far, Christian Larsen, var ude fra Venslev Huse.

**1924*

Min farfar hed Jens Larsen. Han havde været med i krigen i 1864 og var ramt et eller andet sted, så han fik invaliderente. Min mor hed Karoline. Morbror, Sigurd Pedersen, var nede fra Pe' Lavsens gård, syd i Venslev.

Farfar var husmand og ægsamler. Han blev syg og kunne ikke længere passe sin ægsamlerrute, så den gik videre til fatter. Det job kunne han ikke li'. Når han hentede æggene og stod og vejede dem på bismervægten, sagde konerne: "Er der ikke me'r!?" Det ku' han ikke li', så han sagde det fra sig.

Og så var der en nabo, der sagde til ham: "Stolpegården er til salg. Den skal du køre ud og købe." Det sagde han så til den gamle – sin far, har han fortalt. Den gamle troede ikke, han var rigtig klog. Men så da han havde luret lidt på den, så sagde han: "Lad os køre ud og se på gården." Og far købte den så. Da de var kommet der ud på gården, sagde min far: "Nu er vi blevet gårdmandsfolk. Nu skal du ikke ha' invalidepension."

Da han havde haft gården i omkring ti år - han var stadig ungkarl - købte han Have Møllegård i Slangerup, men der kunne han ikke rigtigt finde sig til rette, så den havde han kun i to år.

Da han havde solgt gården i Slangerup, havde han 50.000 kr. på lommen. Han havde leveret mælk til København, kørt mælken til jernbanen hver dag og haft nogle gode år derovre.

Så havde han jo nok gået og luret lidt på Karoline, der var gårdmandsdatter fra Børrebjerggård i Venslev. Hendes mor døde, da hun var 5 år. Da havde hun sørget for linned til min mor. Og det havde hun afleveret hos en nabokone, så hun kunne opbevare det, til mor blev voksen. Mormoren (fra Pe' Lausens gård) kom og bestyrede huset, da moren døde.

Min far var jo husmand, så han måtte nok ikke få gårdmandsdatteren, tror jeg. Men de havde vist nok gået og luret på hinanden i mange år. Så de var jo lidt til års, inden de blev gift. Og jeg har hørt fra andre, at fatter ville købe en hest af morfar, men det kunne han ikke; han måtte ha' en stråmand til at købe den.

Så blev de gift og boede oppe i Venslev en lille tid. Men det varede ikke ret længe, så købte de Troldmosegård. Det må ha' været i 1920. Jeg er født i '24, og min bror, Henning, er født i '21.

Skolen var ikke noget for mig

Jeg gik i skole, men nåede aldrig andet end 2. klasse! Det var så elendigt. Det var hos Voldum. Nu tror jeg nok, at jeg har været ordblind. Men jeg véd, at der var andre end mig, der var lige så dårlige, og vi kunne sådan set hverken læse eller skrive. Det var forskrækkeligt. Det var sådan, at jeg skammede mig mange gange. En af mine skolekammerater har fortalt, at hans far havde været nede hos præsten og gøre vrøvl over undervisningen. Og jeg kan godt huske, at pastor Pedersen kom op i skolen somme tider og sad og fulgte skoleundervisningen. Til eksamen kom forældrene og skulle høre. Jeg har også tænkt på, at det var mærkeligt, at far og mor ikke tog sig lidt af, at jeg fik lært lidt.

Som ung kom jeg i 1944-45 på Ollerup hos Niels Buch og fik lært noget. Der lærte jeg mere at stave og skrive end de 7 år, jeg havde gået hos Voldum.

Gymnastik i fritiden

I kroens rejsestald ovre på den anden side af vejen gjorde vi gymnastik i flere år i foreningen. Men den årlige opvisning foregik i kroens sal.

Når vi knægte havde gjort gymnastik, blev vi jaget ud, for så skulle karlene til. De gik rundt og jokkede og sang. Og så engang så vi, at der lå en ledning hen til kontakten til lyset. Jeg véd ikke, hvem der fandt på det, men vi fik en ståltråd op og trak ledningen til lyset ud - og så blev det mørkt og stille! Det var ikke så godt!

Der skulle ikke så meget til at more os dengang.

Jeg kan også huske, at vi havde gymnastikopvisning oppe i Gråsø - i alt fald én gang. Det var far med oppe og skulle se, og ellers har han aldrig været så interesseret. Da der var jubilæumsdyrskue på Bellahøj (i København) i 1938, var jeg der inde for at deltage i gymnastikopvisning.

Herdis' bedstefar, Niels Jakob Nielsen, som boede nede på Lindegården, havde mange børn. De gik meget ind for gymnastik. Min første gymnastiklærer var en søn derfra, Karl Edvard, og den næste søn hed Henry. Et par prægtige mennesker, som jeg holdt meget af. Og så var der en datter, som ledede damerne.

Niels Jakob elskede at synge. Ja, hele hans familie sang meget.

Sådan en stille aften i mørkningen om efteråret, når vi kørte hjem med dagens sidste læs roer, så kunne vi høre sønnerne fra Lindegården synge, når de kørte hjem med sidste læs.

Landbrugsdriften

På Troldmose havde vi en blandet besætning med svin, køer, heste og fjerkræ.

...kvæget

Det var slemt med kvægsygdommene. Da vi havde mund- og klovsyge, så vi, hvordan de stakkels dyr lå og kreperede.

Det var jo også almindeligt, at der var kvægtuberkulose i besætningerne. Så blev det bestemt ved lov, at syge dyr skulle ud af besætninger. Der blev taget prøver af alle dyr. De unge var som regel sygdomsfri, og de blev så holdt for sig selv. Efterhånden som de kunne rykke op og overtage malkekøernes plads, blev de gamle, syge dyr slagtet.

Hos os gik de unge dyr i starten i svinehuset, men da de året efter var de fleste, rykkede de ind i kostalden, mens malkekøerne kom i svinehuset, og så måtte de jo håndmalkes. Udskiftningen tog nogle år.

I krigsvintrene gik meget af tiden med at kaste sne og køre roer ind. Og hvis ikke roerne var frosset ude i kulen, så gjorde de det derinde. Så med det foder kunne køerne ikke gi' megen mælk. Der var jo ikke selvvanding til dyrene. Der var en brønd nede bag gården, hvor vi i mælkejunger hentede vand og hældte i truget. Når så de havde drukket det kolde vand, stod de dér og dirrede. Og roerne var også kolde. Staldmurene var støbte, og dyrene kunne ikke holde varmen.

Dengang skulle der spares på alt, også foderet. I dag får dyrene jo alt det, de kan æde.

Vi leverede mælken til mejeriet i Ferslev. Det var nok den bedste indtægtskilde.

På mejeriet blev der fyret med tørv i dampmaskinen. Jeg kan huske, at far kørte tørv derned. Han kørte også is(blokke) derned; de var savet ud af isen på Kyndby Sø.

Tyrekalvene solgte far gerne til slagteren i Venslev.

Nogle år blev kvierne kørt til Saltholm for at græsse om sommeren.

.....svinene

Under krigen havde vi kun to grisesøer i svinebesætningen. Når der var slagtesvin, blev de leveret til slagteriet i Frederikssund. Fatter kørte tit over med dem selv. Jeg tror, vi har været oppe på at levere 30-40 svin om året. Et år, hvor det kneb med at sælge kartoflerne, kørte vi på mejeriet med dem og fik dem kogt for at bruge dem til svinefoder. En overgang lavede han noget, der hed "tysklandssvin". De måtte veje mere end de normale slagtesvin. Det var vist efter krigen.

Der er mange, som har sagt, at alle bønderne var nazister under krigen og tjente godt på at sælge varer til tyskerne. De skulle tænke på, hvor man ellers skulle sælge sine produkter.

.....men min store interesse
har altid været hestene

Far havde til sidst en 14-15 heste på gården; nogle rigtig gode heste. I begyndelsen havde han ikke råd til en god hest. Men man måtte ha' ordentlig trækkraft.

Da krigen brød ud, blev der meget rift om heste. Far averterede en plag til salg. Så kom bager Hansen i Frederikssund. Den passede ham ikke, men der gik en lille skimmel, som han spurgte om prisen på. Så fik fatter sagt 500 kr. "Så tager jeg den," sagde bageren.

Så sagde far til mig: "Du rider den vel over?" "Nej, det gør jeg ikke;" jeg var meget ked af det. Jeg havde sat næsen op efter, at skimmelen skulle være min hest, så jeg blev gal på fatter. Nå, så red han den selv til Frederikssund. Så bød han bageren 50 kr. for at få lov at tage den med hjem igen, men det gik ikke. Den gik for bagervogn under hele krigen.

Men den anden, plagen, steg lidt i pris hver dag. Jeg tror så galt, han fik 1100 kr. for den.

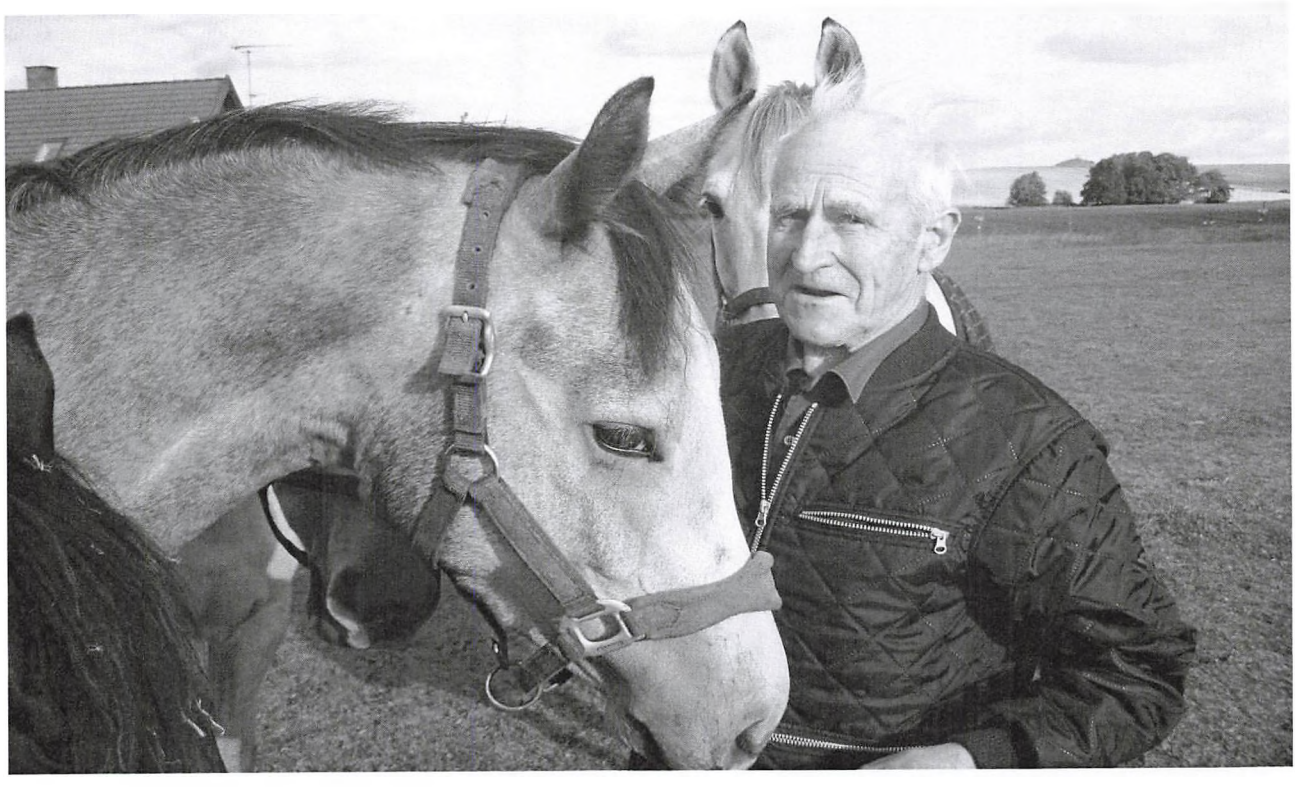

Poul Larsen med sine heste.

En husmand i nærheden havde en stor brun hest med glasøje. Det var der enkelte heste , som fik, fordi de var født med et dårligt øje.

Jeg var ikke med til at starte rideklubben her i Horns Herred, for vi havde ingen deciderede rideheste. Vi havde lidt sværere heste. Under krigen red vi søndag formiddag til Lyngerup for at komme med til ridetræning. Og så red vi hele sommeren. Men så fik vi startet en lille klub i Venslev, oppe på Ludvigs mark. Der var egentligt mange med, men det var under Horns Herreds Rideklub.

Jeg har også heste her på gården - endnu. Den mindste af vore døtre har redet "den høje skole", i alt fald snuset lidt til det med en rigtig god hest. Men den blev jo gammel. Så skulle jeg holde den lidt i sving, men den var blevet lidt stiv i benene, og så en dag snublede den, og jeg røg ud over hovedet på den og slog mig rigtigt godt. Men jeg har den største lyst til at komme i gang igen.

....og så var der markerne

I de strenge vintre under krigen frøs vinterhveden ihjel på marken. Så manglede vi brødkorn. Jeg har været kørende i Skibby med en tønde byg for at få malet bygmel, som vi bagte brød eller pandekager af. Iøvrigt var det under krigen pligtigt at aflevere hvedehøsten; man måtte ikke lade den male privat. Men vi har aldrig haft hvede på Troldmose. Jorden var ikke rigtigt til det.

Som barn kan jeg huske, de snakkede om en "20-folds gård". Og det var de imponerede over. Normalt høstede man på de mindre gode jorder 8-9 fold. Men da man begyndte at bruge kunstgødning for alvor, steg udbyttet voldsomt. Jeg véd, at min bror Henning har været oppe og høste 30 fold på ikke alt for god jord.

Far dyrkede mange kartofler på den lette jord. På Troldmose kom om efteråret 8 - 10 mand og pillede kartofler op i en lille uges tid. Det var meget varierende med udbyttet.

Kartoflerne blev lagt i kule ude på marken. Om foråret blev de kørt ind på laden, og vi øste dem igennem og sorterede, og så blev han a'e med dem til 3 kr./tdn. Et år solgte vi til én, der hed Niels Peter i Frederikssund. Og jeg véd ikke, hvor mange gange, far var cyklende ovre for at rykke for pengene. Andre år gav de en god indtægt, bl.a. i '38. Men et år omkring 1960 fik vi 50 kr/td.

Dræning

Nu var Troldmose jo en mager gård. Men i dag bliver der gødet så meget, at der ikke er den store forskel på jordene. Fra starten var der så mange vandhuller og grøfter, som far har gået og jævnet. Om vinteren blev der taget rabatter af vejene. Så fik vi den jord og væltede den ud i hullerne.

Under krigen blev der fulddrænet 50 tdr. land på gården. Og det hjalp. Det var med de røde, brændte lerrør. Der gik 12-14 mand og gravede. Så en dag, det blev lidt røgvejr, gik de hjem. Det syntes fatter ikke rigtigt om. Det var ikke værre, end de kunne være der, syntes han. Så han ringede ned på kontoret i Ferslev og gjorde vrøvl, og så fik de ingen understøttelse! At han kunne gøre det! Og så en dag, det blev rigtigt galt vejr, tog de skovlen på nakken og gik op gennem gården. Og jeg kan jo godt forstå dem. Det var dæl'me ikke sjov. Der kunne være en rende med sten eller ler. Og der gik de i træskostøvler.

Jeg er ikke sikker på, at det blev lavet på én vinter. Jeg kan huske, hvordan det så ud, da jeg kom hjem fra Ollerup. Hvordan de lå dér, grøfterne. Der var en hovedledning, og for hver 20 m var der skrå sideledning.

Da de skulle jævnes, brugte vi en plov med tre heste for. Så kunne vi pløje jorden ned i renderne. Jordene på Troldmose skråner lidt mod nord, så inden der blev drænet, var jorden meget våd om foråret. Henning, som blev sendt alene ud på marken med hestene, har været ude for at køre hestene i sænk; så fugtigt var der. Så satte de andre heste til at trække dem op. Jeg kan selv huske engang, der var gået en plag ned ude i søen (Kyndby Sø). Henning mente, de måtte ha' Falck ud. "Kom med et par heste og en ekstra sele," sagde far. Så lagde vi os ned og fik en hånd ind under hesten og fik lagt selen rundt om den. Og så blev den trukket op.

Jagt

Der var en god jagt på Troldmose, fordi der var mange mosehuller rundt om. Det var mest ænder. Jagten var lejet ud. Jeg kan huske et par jægere, der kom inde fra byen. De havde spidsbukser på som Tumme-lumsen, Knagsted og Clausen (fra filmatiseringen af Gustav Wied). De kom kørende i en gammeldags høj bil; det har nok været en Ford-T. De havde jagten for 75 kr. om året.

Vi fik ansvar som unge

Det var jo sådan, at hesten stod klar til at rykke ud, når man kom hjem fra skole. Jeg kan huske engang, jeg var kommet lidt senere hjem, fordi jeg havde været henne og blive klippet efter skoletid. Så gjorde far vrøvl. Hvorfor jeg kom senere

hjem? Det kunne jeg gøre i middagsfrikvarteret! Det skulle jeg ikke gøre efter skoletid.

Da vi drenge voksede til, fik vi ansvar for mere. Jeg skulle tage mig af køerne. Når vi kørte med hestene i marken, måtte jeg hjem lidt før de andre for at passe køer. Når så Henning og far kom hjem, gik far i svinehuset og passede svin. Og Henning passede heste.

Når vi pløjede, kørte vi som regel med tre heste for; så gik det noget raskere. Det var jo nogle store marker, og ploven lavede kun én fure ad gangen.

Far havde jo aldrig lært andet, end hvad han havde lært sig selv. Jeg kan huske, han spurgte Henning, da han havde været på landbrugskole: "Hvad er en foderenhed?" Efter landbrugskolen fik Henning lidt frie tøjler af far, så vi fik lidt mere kunstgødning hjem, og han begyndte at bruge landboforeningen. Det hjalp kolossalt.

Dagligliv på gården

Man stod tidligt op - fem/halvseks vel. Jeg kan huske, at fatter engang blev træt af at rende og kalde på karlen. Så en morgen hev han ham fra sengen ud i gården og tøjet ud i hovedet på ham; så ku' han stå derude og klæ' sig på. Hvad folk måtte finde sig i! Der var ingen varme i karlekammeret, men der var trægulv. Der var forskel på gårdene, om tjenestekarlene var med inde i stuen om aftenen, eller de var på karlekammeret.

Der var også et fodermesterhus til gården. Somme tider var der ansat en gift fodermester. Og der var 1-2 karle på gården og ind imellem en pige.

Man gik jo i en trummerum. Folkene på gården havde jo ikke fri uden nogle timer søndag eftermiddag. Søndag formiddag skulle de jo rive gårdsplads.

Når det skete, at der ikke var så meget at lave på gårdene, lejede man af og til sine karle ud til en anden gård, som havde brug for hjælp. Og man kunne låne et spand heste af en af de andre, hvis der var brug for det.

Der var ikke altid brændsel nok. Det kunne somme tider være så grelt, at mor næsten ikke havde noget at lægge på komfuret. Vi brugte nok lidt tørv, men vi fik også nogle rummeter brænde hjem fra skoven. Og somme tider kvas. Så skulle vi jo hugge det. Der skulle fyres hele tiden.

Kosten var noget lignende, som vi får i dag, men oksekød fik vi næsten aldrig. Det skete, at fatter købte en oksesteg hos en af slagterne. Der var slagter både i Venslev og Ferslev. Der kom kørende to brødkuske ud til os, Larsen fra Lyngerup og én fra Blakke Mølle. Larsen fik somme tider nogle tønder rug, og så blev der skrevet op i "bagerbogen", hver gang vi købte noget.

Der kom fiskemand, Anders, fra Ferslev, med hest og vogn. Jeg ved ikke, hvor han fik fisken fra. Men der var også nogle fiskere ude ved Rendebæk. "Fisker-Harry"s havde vel alle dage levet af fiskeri. Om efteråret kom der nogle gange en sildebil, hvor vi kunne købe sild til at lægge i salttønden.

Elektriciten kommer

Der var traktor på gården, da far overtog den. En gammel Fordson. Men han var jo ikke maskinmand. Han brugte den næ-

sten aldrig. Han brugte hestene. Han havde fået malkemaskine i '28, og den havde han en petroleumsmotor til at trække. Og så trak den en dynamo, så han havde elektrisk lys i staldene. Men ikke inde i stuehuset. Indtil vi fik strøm, var der heller ikke vand inde. Vi havde brønd ude i gården, hvor vi hentede vand fra. I 1939 fik vi elektricitet.

Der var en mand, som kørte rundt til folk langs vejen (Bavnen) for overtale alle til at få lagt strøm ind, for jo flere, der kom med, jo billigere blev det. Men der var jo mange, der ikke havde penge. Mor sagde: "Sørg nu for, at vi får strøm."

Far brugte traktoren til at trække tærskeværket. Men det skete tit,at den ikke ville starte, når vi havde samlet mandskab for at tærske. Så gik han så med og fik strøm - også til kraft. Der var ikke elektricitetsværk i Venslev. Strømmen må været kommet langvejs fra.

Telefon har vi haft al den tid, jeg kan huske. Vi havde nr. 41. Der kom jo så pæle i begge sider af vejen - til strøm og telefon.

Venslev havde mange handlende og håndværkere

Jeg kan kun huske kroen i den skikkelse, den har nu, med to etager. Der var købmand i den en ende, Zeuthen. Ude på Kulsviergården boede Lars Christian; han kørte gerne til byen med ponyvogn og en sort hest. Somme tider skulle han ha' varer med hjem, som husbestyrerinden havde ringet til købmanden og bestilt. Men det var han ikke så glad for. For han ville helst gå ind til den købmand, hvor der var andre kunder, så han kunne få en snak. Og det var jo ikke sikkert, at det var den købmand, der var bestilt varer hos.

Og der var den gamle træskomand, som havde brønd lige ud til vejen. Jeg har set ham stå og trække vand op. Samt sygeplejersken, der var datter af maler Prip fra Ferslev. Hun var en ret svær dame, der kom omkring på cykel. Jeg kan huske, hun kom derhjemme hos mor. Og derefter skulle hun måske til Vellerup. Det har ikke været lige sjov altid.

Der var to tømrere i byen; tømrer Christiansen var den ene. Hans datter blev gift med bager Schønemann. Hun blev rigtig gammel. Og så var der tømrer Albert, som boede lige over for Politigården i en villa, han byggede dér. Han havde værksted i længen ved siden af. Da han blev ældre, byggede han huset ved siden af. Regner købte villaen og lavede vognmandsforretning. "Politigården" lå dengang helt nede ved vejen. Den brændte den 3. september 1939. Der var en del snak om, at branden var påsat, men man véd det ikke.

Der var også to skræddere i byen. Lige syd for smedjen boede skrædder Madsen. Der var en datter, som var syerske, og som gik rundt og syede på gårdene. De sagde, man skulle passe lidt på, at hun ikke klippede lidt af stoffet og tog det med hjem. Og så boede der en skrædder ovre i nærheden af tømrer Christiansen, Esbjørnsen tror jeg, han hed. Konen havde en lille butik. Det er svært at forstå, at så mange forretninger kunne trives i Venslev.

Når vi snakker om smede, så skal vi ikke glemme Adolf, der havde smedien i mange år. Ham havde far tjent sammen med ude på Allingebjerggård i sin tid. Adolf var opfødt ude i Venslev huse hos "Roligheds-Lars Peter", som senere flyt-

tede ind til Venslev i et lille hus, som ligger lige neden for Venslev skoles have. Smeden og hans kone Marie arvede på et tidspunkt dette hus og flyttede derhen, mens sønnen Svend Aage overtog smedjen. Marie døde ret hurtigt efter. Så var Adolf en dag på besøg derhjemme på Troldmose og fortalte: "Nu har de bestilt "bås" til mig." Han skulle på de gamles hjem, og det var han ikke glad for. Men han var deroppe i mange år.

Vi børn ville meget gerne op til Marie. Hun gav lidt mundgodt! Vi kom jo derop og fik skoet heste.

Denne store, kraftige smed stod og skoede alle disse mælkeheste. Det var saft sus'me strengt.

Senere blev det mere sønnen Svend Aage, der skulle sko. Hvis vi så kom lidt tidligt på dagen, var han ikke altid oppe, for han holdt meget af at feste. Jeg kan tydeligt høre Marie: "Stå så op Svend Aage. Stå så op Svend Aage!"

Købmandsbutikken

Købmandens (Bjarnes) farmor, Anna, kom fra landbrug på Fyn. Hun kom ud på Mørkebjerg som pige. Så brændte gården, og hun tog en kniv og gik ned og snittede bindslerne og fik altså reddet køerne.

Købmanden har altid spillet en stor rolle i byen, men jeg synes ikke, den har været for dominerende. Der var beboelse og købmandsforretning i sydlængen i den gamle del af købmandsgården. Da Bjarnes far blev gift, blev der bygget en ende til ind mod legepladsen (på skolen), hvor han kunne bo, så både forældrene og de unge boede i huset, hvor der også var forretning. Så blev der bygget noget mod nord (på samme side af gaden) til lager til foderstoffer (i 30'erne). Og der hvor villaen ligger, kan jeg huske, at

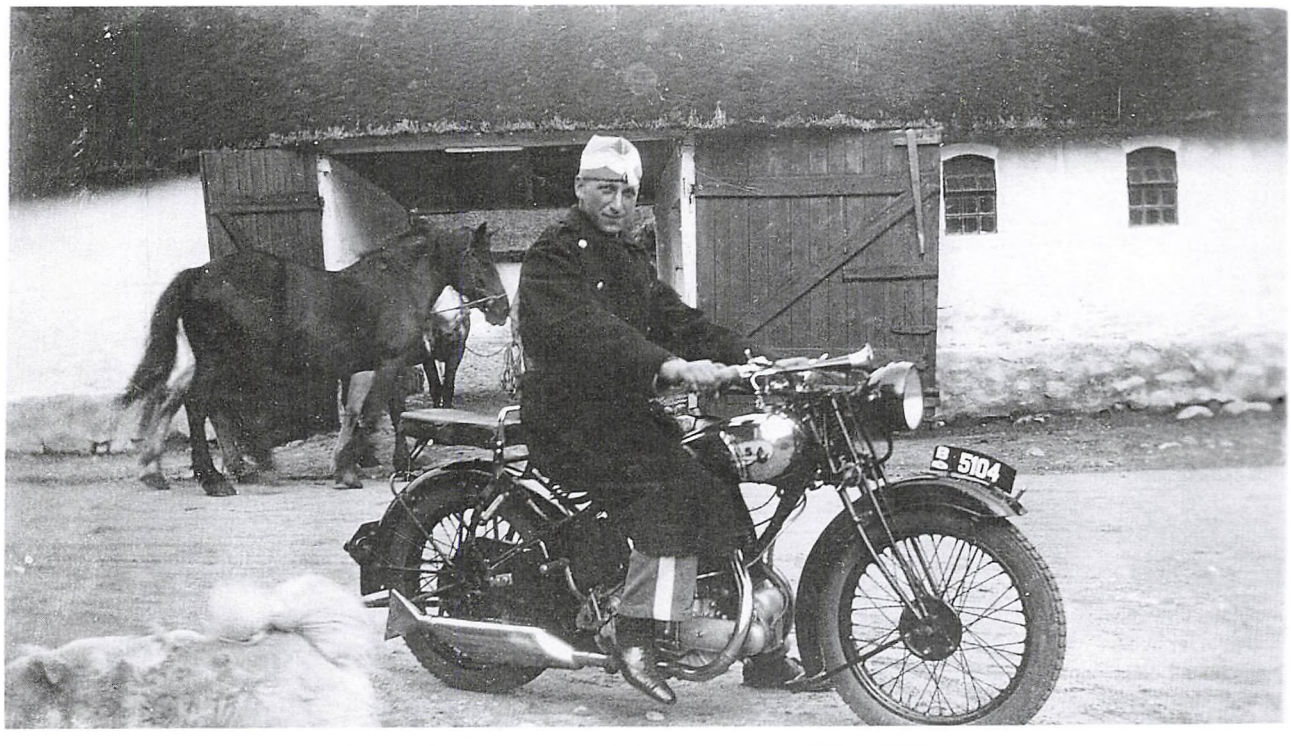

Købmand H.P. Nielsen som garder på motorcykel foran Dyssegården 1931

Dyssegården overfor havde roer - helt op til skolen. Villaen er nok også bygget midt i 30'erne.

Inde i butikken stod cigarkassen på disken - ved siden af bolsjedåsen. Så kunne mælkekuskene gå ind hver dag og få en cigar. Mælkekuskene tog tit varer med hjem til de forskellige gårde på ruten. Folk kunne ringe op og bestille varer, som mælkekuskene så tog med ud.

Fra mejeriet tog de jo også smør med hjem. Det var pakket ind i pergamentpapir. Ude på gårdene satte man en bestillingsseddel på mælkejungen.

Købmanden var en alt-mulig-butik. For nogle var det nok en slags bank. Det har tit været "købmandens korn", der har stået på marken, for han havde fået pant i høsten. Købmandsregningen kunne blive stor hen på sommeren, hvor man ikke havde kunnet betale kunstgødning og såsæd. Der blev betalt renter af det, man skyldte købmanden.

Når man tænker på, hvor meget korn, der bliver kørt op til købmanden i høsten, så skal han ha' en god tegnebog for at betale landmændene.

Jeg traf Bjarnes mor deroppe for nogle år siden, hvor vi talte om det. Hun sagde også: "Jeg har sagt til ham: "Hvor tør du? Hvad vil du med alle de ting, du sætter i gang?"

Men de tager også noget for varerne. Og alligevel kan de trække kunder langt fra. De handler snart over hele Sjælland med korn.

Rendebæk kro, hvor Poul gik til pinsebal.

Fester på "Håbet" og Rendebæk kro

Der var ikke mange fester. Men der var juletræ på "Håbet" hvert år. Vi gik jo rundt om juletræet og sang. Og så var der gerne et eller andet optog. Det var Marie Birksø fra Højgård, der klarede alt det. Jeg kan huske, jeg var med i et optog, hvor jeg var chauffør og skulle køre en bil; de andre børn trak jo. Og så skulle skolelæreren lege med os - Bro-bro-brille og sådan noget.

Broderen til den gamle HC havde Rendebæk Kro; han hed vist Jens Peter. Jeg kan huske, jeg kom derned som barn og som ung til pinsebal. Der sad han ude i bagbutikken, hvor hønsene rendte oppe på bordene. Der kunne man gå ud og købe bajerne 10 øre billigere, end hvis tjeneren skulle servere dem inde i salen.

Der var stald til venstre, når man kom ind i gården, og så var salen ud til vandet. Inde i gården skulle man over en rende fra stalden, hvor pisset fra køerne løb.

Min kone og jeg kom temmelig længe derude - nærmest til pinsebal - efter at vi havde lært hinanden at kende.

Vejene var ubeskriveligt dårlige

De større veje blev vist asfalteret kort før 2. verdenskrig, men inden da var vejene fulde af huller og vandpytter. I begyndelsen vidste man heller ikke rigtigt, hvor solidt underlaget i vejene skulle være for at holde til den tunge trafik. Der skulle bruges mange skærver, og mange af dem blev skaffet ved håndkraft. Nogle mænd tjente i perioder deres dagløn ved at "slå skærver". Det gjorde f.eks. vognmand Alfred Karlsen, da han under krigen ikke kunne køre med sine biler på grund af benzinmangel.

Jeg kan huske, at en anden mand af far købte den stenbunke, vi havde samlet fra markerne. Så stod han og slog den i stykker; først brugte han en mukkert til de store sten og derefter en mindre håndhammer.

Albert, Johannes Olsens far, der kom til Venslev i 1930'erne, var også rigtig god til at svinge en hammer. Han stod og smadrede disse store sten. Det gjaldt jo om at se, hvor man skulle slå på stenen, for at den lettest gik i stykker.

Engang kom jeg til at køre i rutebil sammen med én, der fortalte, at han havde slået sten. Han havde fundet ud af at fylde sne inderst i stenbunkerne, inden de skulle måles op til afregning. Så slap han lidt nemmere til sin indtægt! Men det har også været strengt arbejde.

Et år var der en maskine ude ved Troldmose, som kunne knuse sten. Det var nogle gamle stengærder fra Troldmoses marker, der blev kørt op til vejen. Så var der nogle folk, som stod og flækkede stenene ud i mindre blokke. Så kunne maskinen knuse dem til endnu mindre stykker. Der var så en anden maskine, der kunne sortere stykkerne efter størrelse. Det var næsten en hel fabrik. Vejen ud til Bavnen og de andre veje ud fra byen blev først sent asfalteret.

Blakke Mølle - forhen med både mølleri og bageri – ligger på bakken syd for byen, men har altid haft en naturlig tilknytning til Venslev. Her er Svend Schønemann født, og her gik han lidt modvilligt i sin fars fodspor som bagermester.

Fortalt af Svend Schønemann Jensen: 11. januar 2007.

Min far var møller og bager på Blakke Mølle, hvor vi boede hele min barndom. Vi var 6 søskende.

* *1922*

Bedstemor og bedstefar

Min bedstefar/morfar var tømreren i Venslev, Ludvig Christiansen. Han havde værksted ved siden af jordemoderhuset. Før skolealderen kom jeg meget ned til bedstemor og bedstefar. Jeg husker tydeligt huset med stue, soveværelse, køkken og det lille værelse, hvor jeg sov. Når jeg var vågen, kunne jeg høre uret i stuen, der sagde tik-tak – det kunne jeg ikke høre derhjemme.

Jeg husker min bedstefars tømrerværksted i den anden ende af huset. Der havde han høvlebænk og alle mulige forskellige slags værktøj, der hang og stod rundt omkring. Han havde jo det rigtigt gamle værktøj, bl.a. store økser og save, som han brugte, når han var i skoven for at fælde et træ. Når han skulle have træ, gik han ned i Jægersprisskovene og sagde: "Det træ vil jeg have." Og så fældede de træet til ham. Tænk, de *gik* til Jægerspris. I dag har man slet ikke tid til at gøre det på den måde. Der kunne jo gå en hel dag for bedstefar med at vælge tre træer ud nede i Jægerspris. Det meste skar han ud til de bestemte formål hjemme, fælge og eger til et vognhjul f.eks.. Stammerne fik han vist nok skåret ud på et savværk. Så lå de oppe på loftet, til han skulle bruge dem.

Fra værkstedet var der trappe op til loftet, hvor der var et lille værelse. Der stod bedstemors rulle, og om efteråret, når de dejlige æbler fra haven var plukket, blev de lagt derop, fordi der var frostfrit. I haven hos bedstemor og bedstefar var der også et stort gråpæretræ; pærerne faldt ned, når de var modne. De var meget lækre. Øverst i haven havde de deres brønd. Bedstefar hejste vand op med en spand og bar spanden ind i køkkenet, hvor den havde sin faste plads lige indenfor køkkendøren (der har jo da ellers nok også været vandværk i Venslev på det tidspunkt, men måske var de ikke med dér).

Bedstefar var født midt i 1860'erne og døde i 1935. Så han blev ikke så gammel. Bedstemor blev 90 år. Da bedstefar døde, kom hans søn, min morbror, La's Peter, hjem og overtog værkstedet. Det var ikke større, end at det kun var ham selv; han havde ikke folk. Han blev kaldt "Sjans". Han var sådan rigtig tømrersvend fra København, fagforeningsmand og socialdemokrat og alt sådan noget. Så kom han med i sognerådet i Ferslev-Vellerup som socialdemokrat. Han døde

uden at være sådan rigtig gammel. Så overtog min bror Benny værkstedet, men efter et par år byggede han det nye værksted ud mod Venslevleddet.

Legekammerater i Venslev

Så havde jeg også legekammerater i Venslev. Det var skrædder Madsens Knud. Han var barnebarn af skrædderens, men opvokset hos dem – så var der Hans Høj, sønnen fra "Håbet", og der var Bergstrøm, som boede i kampestenshuset bag ved rejsestalden, og så Karl og Ejnar – Laurits Hansens sønner. Det var dem, jeg legede med i Venslev. Så husker jeg også et par søde gamle mennesker, som boede i huset ved siden af skrædder Esbjørnsen. Når jeg løb hen til dem, fik jeg altid et stykke kandis.

Når foråret kom, spillede alle børn kugler. Vi fandt et stykke fortov, der var nogenlunde plant. Så lavede vi et kuglehul og spillede i lang tid; det var noget der hørte foråret til.

I skole i Ferslev og nye legekammerater

Men da først jeg begyndte at gå i skole i Ferslev, fik jeg jo legekammerater dér, og dengang kunne der leges; der var altid en flok børn, der samledes. Det var meget brugt at lege røvere og soldater, og så vi strejfede rundt over marker og gærder. Det var også meget brugt at løbe ud til Saltsøskoven og lege dér.

Vi drenge fiskede med hjemmelavede ruser og fiskestænger af passende grene, vi fandt. Vi fiskede både i Blakke Mølle mosen og i Bromosen i Vejleby, ligesom i Langemosen, hvor jeg kan huske, jeg en gang fangede en meget stor gedde i en ruse, som var lavet af kyllingenet. Vi var jo bange for at blive bidt af sådan en, så vi smadrede hovedet på den med en sten – inden vi kunne bære den hjem. I Blakke Mølle mosen og i Bromosen var det karusser og skaller, vi fangede; det var kun til at fodre kattene med.

Om vinteren var der altid is og sne, og så løb vi på skøjter på gadekæret og kælkede på bakkerne ved Blakke Møllegård eller Fagerhultbakken. Dengang blev der ikke fejet sne fra gaderne som i dag. Der lå sne på vejene i lange perioder, og så kørte der kaner; dengang var der jo heste på alle ejendomme, så når folk havde ærinde til Venslev eller Ferslev, blev der spændt en hest for kanen. Det var sjovt for os børn, for der var noget, der hed at stå på meder; det var, når vi stod på mederne og holdt fast i siden af kanen.

Legeplads i Gråsø

Nede i dalen Gråsø var der en grøft, der gik fra Gråsøhuset og så hen til Blakke Møllegårds eng. Det var Blakke Møllegård, der ejede dalen og skrænten, som vi kaldte for "Jongen". Gråsøhuset, der ligger helt nede i bunden af dalen, er i dag sommerhus. Det var alle tiders sted at rende og lege nede i Gråsø, som egentlig er navnet på engen. Vi kunne løbe og skyde efter gråspurve, og hvad der var dernede. Vi drak vand af kilden, der kom ovre fra tørvemosen; det løb under Vejlebyvejen og helt ned til Gråsø, og dér så det ud, som om det var rent.

Oppe på "Jongen" var der altid en rævegrav. Så kunne man somme tider se, der var rævespor. "Jongen" er sådan en sandbanke af meget let jord. Nærmere vejen ligger der en meget stor sten. Den gravede lærer A. H. Nielsen fra Ferslev engang ud sammen med børnene. Han

gik derop med hele klassen. Nu er den næsten dækket til igen.

Blakke Mølle i min fars tid

Blakke Mølle med mølle og bageri hørte tæt sammen med Venslev, for vi bagte jo brød til folk i byen. Og vi malede korn for landmændene, indtil HC (Hans Christian) - altså Bjarnes bedstefar – engang i 1930'erne fik et mølleri. Så fik han jo Venslevbønderne som kunder, for han malede 5 øre billigere end Blakke Mølle. Han sagde altid, at det var "billere" hos ham, end hos nogen andre. Og efter krigen fik landmændene kværne og elektromotorer selv.

Møllen – det var en hollandsk mølle - fungerede indtil 1948, hvor den blev revet ned. Bunden står der stadigvæk. Der var mølle allerede i 1688.

Oprindelig hørte møllegården og møllen sammen, men min far købte møllen og bageriet fra gården. Det gjorde han i 1929. I begyndelsen var han forpagter og boede da allerede i den ene ende af bageribygningen.

Noget af det allerførste, jeg husker fra mine tidlige barneår, var, at far havde hesteomgang udenfor bageriet. Den brugtes til at trække æltearmen i et stort, rundt æltekar; det må jo have været et fremskridt i forhold til at ælte dejen med fødderne, som man gjorde tidligere.

Far havde altid lige fra første færd købt rug af landmændene lige efter høst. De fleste ville have penge for rugen; de regnede jo med at få en lille smule mere af far, end når de solgte til købmanden. Enkelte afleverede rug, og så skulle de have brød det kommende år. Som be-

Blakke Mølle var en såkaldt "hollandsk" mølle. Tidligere stod der en stubmølle på stedet.

taling måtte bageren sælge et vist antal brød af den rug. Den ordning ville far ikke være med til, men han købte meget mere rug, end han selv kunne formale. Det solgte han videre til en af de møller, hvorfra han fik mel. Efter høst havde vi altid hele loftet over lejligheden fyldt med rug, der lå spredt ud over, for at det ikke skulle brænde sammen. Det skulle kastes jævnligt, det vil sige, at med en kornskovl flyttede man kornet fra den ene side af loftet til den anden. Det var ikke nok at flytte det, det skulle svirpes op i luften. Det var et stort arbejde i den tid, hvor loftet næsten var fyldt. Det blev jeg sat til, da jeg var stor nok til at svinge skovlen.

I fars tid malede vi selv en del rugmel på Blakke Mølle. Så skulle kornet først fyldes i sække på loftet og bæres ned i en lille vogn, vi havde. Den trak og skubbede vi selv hen til møllen, hvor det blev hejst op og malet og sigtet til rugmel. Så kørte vi det tilbage til bageriet, bar det på loftet og ned igen, når det skulle ældtes og bages til brød.

Farligt børnearbejde

Omkring ved det tidspunkt, hvor jeg var i konfirmationsalderen, var jeg meget på møllen. En dag havde far sat mig til at passe møllen, mens møllersvenden var inde og spise til middag. De skulle jo spise på samme tid, far, bagersvenden og møllersvenden af hensyn til, at maden var varm. Det blæste godt, så møllen løb stærkt, og der var 2 kværne i gang. Jeg rendte op og ned, satte en sæk på kværnen og fór ned og tog fra, når en sæk var fuld. Når en sæk skulle på kværnen, så hejste jeg den op med hejseværket og styrede den hen på kværnen, hvor den så skulle vippes op i en tragt. Dér gik det så

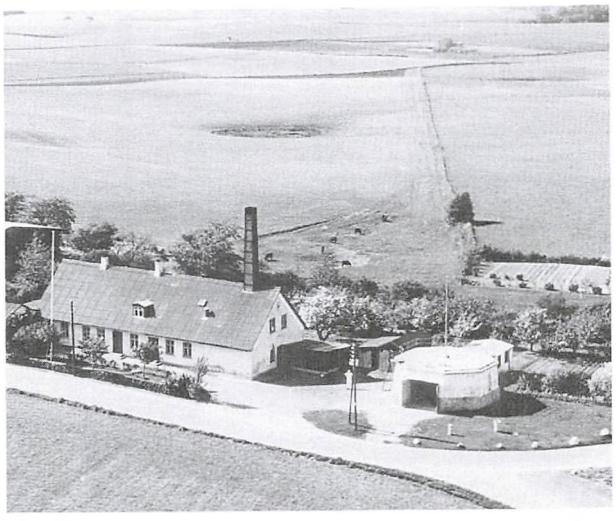

Blakke Mølle bageri. Kun møllens nederste etage står tilbage.

galt med en stor sæk; den fik jeg hejst for højt op, så den svingede tilbage på mig, og jeg faldt bagover med sækken på brystet. Jeg turde vel ikke engang sige det til far, men jeg havde mén af det flere år efter, at jeg var blevet voksen; jeg kunde pludselig falde om på gulvet, indtil jeg lidt efter kunne rejse mig igen.

Jeg ender også som bager

Jeg troede selv, at jeg ville være mejerist. Det var jeg så ½ år oppe ved Helsinge, men det var ikke sagen. Det var et handelsmejeri, så man kunne i virkeligheden ikke blive udlært dér.

Og så kom jeg hjem, og så sagde far: "Du skal være bager," og så var den potte ude. Det var ikke med min gode vilje.

Den første vinter gik jeg på teknisk skole i Skibby. Dér gik alle håndværkerlærlinge fra omegnen, alle fag var repræsenteret, men vi lærte kun dansk, regning og tegning. Lærerkræfterne var lokale håndværkere samt en enkelt skolelærer (lærer Ougaard). Der cyklede jeg selvfølgelig frem og tilbage.

De næste to vintre var det i Roskilde, og det havde jeg vel nok lidt mere ud af end skolen i Skibby. Det var også på cykel, når det var godt vejr. Når det var regnvejr, fik jeg lov at ta' rutebilen. Jeg cyklede til Kirke Hyllinge, og så kunne jeg stå på dernede. Det var selvfølgelig om aftenen.

I de år, jeg var i lære, var der utroligt meget manuelt arbejde. Chaufførerne, som kom med mel fra de store møller, bar selv melet på loftet. Vi bar det ned efterhånden, som det skulle bruges. Vi havde jo æltekar med elmotor til rugbrødsdejen, men sigtebrødsdej og franskbrødsdej ældtede vi med hænderne. Det var meget hårdt arbejde; jeg har da stået og æltet sigtedej af 50 kg mel eller mere, efter hvad vi skulle bruge den dag. Der solgtes ikke så mange franskbrød dengang. Røremaskine havde vi heller ikke dengang i slutningen af trediverne, så vi rørte sandkager og vandbakkelse i en skål; det var også noget, der kunne mærkes i armene.

Lærlinge på tandemferie

Jeg kan ikke huske, om det var i sommeren 1938 eller 1939, at jeg sammen med en kammerat, Knud Jensen, der var lærling i Ferslev Brugs, lånte en tandem af O.J. Pedersen i Frederikssund for at køre gennem Jylland i vores ferie. Knud var søstersøn af fru O.J., så tandemen kostede os ikke noget. Vi startede fra Frederikssund og kørte til Hundested og sejlede til Grenå. Så kørte vi tværs over Jylland til Ringkøbing og så ned langs vestkysten. Vi havde meldt os ind i Dansk Vandrerlav og havde en fortegnelse over, hvor vandrerhjemmene var. Der overnattede vi og fik også morgenmad, inden vi kørte videre. Vi kom helt til Tønder og så på tværs af Sønderjylland til Fredericia og over Lillebæltsbroen til Fyn. Vi havde akkurat lige penge nok til at komme med færgen over Storebælt . Men vi havde ikke penge til at købe noget for, så vi besøgte min faster og onkel i Sorø og fik mad dér, så vi kunne klare os hjem til Frederikssund. Det var en mægtig oplevelse for to drenge på 16 år.

Vi unge gik til krobal efter krobal

Når vi som unge tog ud og danse, cyklede vi jo. Jeg tog alle steder hen. Jeg var nok temmelig vild dengang. Det var både til Frederikssund, Holbæk og Roskilde. Foruden Rendebæk Kro, Jægerspris Slotskro og de andre kroer her omkring. Og havde man bare 2-3 kroner til en bajer, så behøvede man ikke mere den aften.

Mange gange var der slagsmål. Dalby Kro var nok det værste sted, for der mødtes karlene fra Svanholm, Orebjerg og Storgården, og de skulle altid slås. Mest mod hinanden; ikke så meget mod os almindelige mennesker. Der var altid ballade.

Men så havde vi den store betjent Pedersen fra Lyngerup, ham der senere flyttede til Venslev. Han var så stor, så han kunne godt tage to af dem og smække dem sammen. Så blev der ro. Bare de vidste, han var der, så skete der ikke noget. Han sad tit og snakkede med kromanden.

Foreningsballerne var gerne om lørdagen.Men så havde de jo noget, de kaldte "københavneraftner", på Venslev Kro, Rendebæk kro, Skibby kro og Gershøj Kro. De havde hver sin dag i ugen i sommersæsonen, så de, der var på ferie, kunne komme til bal. Der var kun ganske enkelte sommerhuse, men der kom en del folk herud og boede til leje privat i sommerpensionater.

Og så blev jeg bagermester med 14 ansatte

Jeg overtog så bageriet på Blakke Mølle i 1958 og havde det til 1984.

Meget af det brød, vi bagte, blev bragt ud af brødvogne med kuske. Far havde nogle ansat, og det havde jeg også. De fik ikke fast løn, men et bestemt ørebeløb pr. brød de solgte. Og kagerne fik de procenter af. Helge Karlsen var nok den sidste rigtigt gode brødkusk, jeg havde. Så havde jeg et par stykker, hvor det ikke gik så godt, og så holdt vi op med det. Så leverede jeg brød til købmændene i hele Horns Herred, til Kr. Hyllinge og til Lyngerup og Skuldelev. Som regel kørte jeg selv ud med det. Når bare jeg havde gode folk i bageriet, så gik jeg min vej kl. 9 for at køre ud med brød. Det var godt.

Som lidt særligt bagte vi de specielle Selsøbrød. Det var Linder (grundlæggeren af museet på Selsø), der fik mig i gang med det. Det var nogle meget store runde brød af groft mel, som han serverede i kælderen på slottet.

På et tidspunkt havde jeg sør'me 14 ansat deroppe. 3 bagere og så nogle damer til at skære rugbrød i skiver på en elektrisk skæremaskine, men pakningen foregik med håndkraft. Og en dame til at gøre rent.

Men så gik det støt og roligt tilbage, da først københavnerfabrikkerne kom herop med brød. De kunne sælge det billigere, end jeg kunne. Så var der ikke noget at gøre.

Bager Schønemann ved brødvognen sammen med gårdejer Peder Larsen Pedersen.

Ella og Johannes er "tilflyttere", men har fuldt og helt levet med i byens liv og hverdag og leveret deres bidrag til byens fællesskab. Også deres 12 børn har taget ansvar i lokalsamfundet. Der bor i dag to sæt oldebørn i byen.

Fortalt af Johannes Olsen
11. januar 2007.

Johannes er fra Over Dråby, men en morbror havde Degnemosegård i Ferslev, hvor han som dreng kom en del. En anden morbror boede i Vejleby. Hans kone, Ella, er fra Jylland.

** 1922*

I 1938 købte far denne gård, Solbjerggård, i Venslev af Poul Larsen, der skulle hjem og have sin svigerfars gård. Poul Larsens kone er min kusine. Der var jeg 16 – 17 år.

Der kan jeg huske som hel "kneigt", at når vi skulle her op, så kørte min far med hest og vogn fra Over Dråby. Og når vi så kørte gennem Venslev, lå vi nede i vognbunden og trak tæppet over hovedet, for vi havde jo hørt historien om Venslev røverne. Men det var jo noget, der var sket for næsten 100 år siden. Vi var jo ikke klogere.

For ikke så mange år siden var det en sag, som man her på egnen ikke gerne talte om. Det var lidt pinligt at være i familie med de røvere. Herdis' far og farfar har skrevet dagbog, hvor dette også er omtalt. Det var jo lidt mærkeligt så at flytte til Venslev, op midt i alt det der.

I tjeneste hjemme og ude

Da jeg var konfirmeret, kom jeg ud at tjene nede i Lyngerup. Men så skulle jeg med herop i 1938. Det var sidst i februar. Den 28. februar startede vi i marken det år, og jeg blev sendt ud at køre med et spænd heste; der var to spænd på gården her. Det var jeg ikke vant til. De heste, fatter havde i Lyngerup, var meget levende, og dem kørte jeg ikke ret meget med. Fatter overtog egentlig gården den 11. marts, hvor det var termin. Der var marken tilsået.

Jeg var så hjemme indtil '42. Da kom jeg op til svoger-Kristian. Det var Kristians bror fra Lindegården. Han blev gift og kom til Hillerød. Der kom jeg med op og tjene.

Det var i de strenge vintre '42 og '43, jeg var oppe i Hillerød. Jeg var der sammen med ølbrygger Harald Christensens søn Kresten fra Kirke Hyllinge. Vi havde fri hver anden søndag, og så kørte vi frem og tilbage på cykel. Vi kørte herfra om aftenen i 30 graders frost. Man forstår ikke, man har overlevet. Der lå et lag fast sne, vi kørte på. Det tog et par timer at køre derop. Jeg kan huske, jeg havde ridestøvler på, og plusfourene var sat ned omkring og spændt fast, men alligevel var det øverste stykke af strømperne ikke andet end is.

Det var den eneste måde, vi kunne komme frem på – på cykel. Der kørte busser, men forbindelsen til Hillerød var ikke

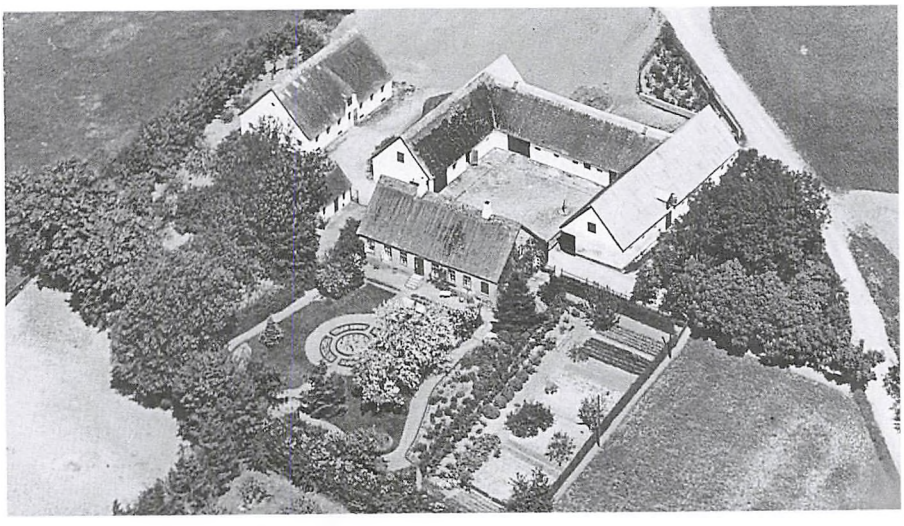

Solbjerggård ca. 1938. Bemærk den sirlige have.

god; det havde varet mange timer, inden vi var kommet frem. Bussen kørte nok kun en eller to gange om dagen. Der var jeg så i 9 måneder. Og så kom jeg tilbage til Venslev. Jeg var mest herhjemme, men har også hjulpet til nede på Lindegården.

Dyrene havde det også hårdt i de strenge vintre

I de strenge vintre frøs vandrørene alle steder. Hos os kunne vi holde en hane åben, men alle de andre steder var det frosset. Det var jo i fatters tid, og han fik besked på, at han ikke måtte lukke for vandet. Hanen løb ganske svagt hele tiden. Da kom hele byen for at hente vand i de tomme mælkejunger, når de kom tilbage fra mejeriet. Roerne var frosset i kulen, så vi lavede noget i stalden, så de kunne komme ind og ligge og tø oppe over køerne; varmen fra dem steg jo op. Vi havde også en varmtvandsbeholder ude i stalden, så vi kunne lukke lidt op for det varme vand også, når vi vandede køerne; ellers stod de og rystede af kulde. De overlevede trods alt alle sammen.

Jeg kan huske, at vandet altid frøs ude i svinehuset ligegyldigt, hvor meget vi pakkede til. Vi gik og bar vandet her inde fra i spande, når grisene skulle fodres. Og der var altid mandskab til det. Der var meget, det kunne lade sig gøre. Det var min fars fødselsdag den 25. maj, da vandet kom igen ude i svinehuset. Så længe holdt frosten i rørene. Når det først er frosset "en meters penge" ned i jorden, så varer det længe, inden det tør. Da det blev tøvejr, viste det sig, at vandrørene var frostsprængt mange steder i byen.

Generationsskifte

I 1948 blev Ella og jeg gift, og så købte vi en lille ejendom oppe i Biltris.

Den havde vi til foråret 1951. Så kom vi hjem og forpagtede gården her. Samtidig købte jeg alt, hvad der var af maskiner og besætning for omkring 50.000 kr. Vi havde forpagtningen til '56, hvor vi købte ejendommen, lige inden mutter døde. Det var hende, der ville ha', det skulle være i orden, inden hun døde. Det var skrevet, at jeg skulle købe den til den "altid værende ejendomsskyld". Det var 65.000 kr.

Min far levede stadig. Han byggede så et hus her ved siden af i '51. Til at begynde med gik han og striglede og sådan noget her, men det holdt så op.

Vi hjalp hverandre

Der er sket voldsomt meget med landbruget i min tid. Her i byen var den første, der fik traktor, Kristian på Lindegården. Det var i '53. Han mistede en hest, og da de skulle til at høste med binder, havde han ikke heste nok. Så købte han traktor. Den kørte vi så med et års tid eller to, indtil vi selv fik én. Det har været omkring '56. Når vi høstede med binder med heste foran, var det jo bonden, der kørte binderen, men somme tider fik man jo lov til det som karl. Det krævede meget mandskab.Dengang havde vi altid to karle og en pige og en nykonfirmeret dreng.

Kristian havde en hest, og jeg havde en hest. Og dem kørte vi med, f.eks. når vi skulle samle roer. Der duede traktoren ikke, for så skulle man op på den, hver gang man skulle køre frem. Med hestene havde man linerne på siden af vognen.

Da vi kom til Venslev, var der 11 gårde inde i byen. Nu bliver der kun drevet landbrug her og på Lindegården og Politigården, og Gert på Vossemosegård driver godt 20 tdr. land selv, men kører bus også. Det er, hvad der er tilbage af landbrug.

Da vi kom her i 1951, var vi 63 eller 64 andelshavere til Ferslev Mejeri. Nu er der én gård med malkekøer.

Fællesskab – om fryseboks

Den første fryseboks blev bygget ved mejeriet i Ferslev lige efter krigen. Det var en af mejeristerne, der passede den. Når vi skulle hente noget, så skulle vi have seddel med om, hvilket nr. pakke vi skulle hente. Så fik vi den udleveret.

Vi har også haft fælles fryseboks i byen. Bygningen er der stadig, men den er for længst nedlagt. Den overtog slagteren. Men vi har haft to. Den første lå ovre ved Højgård, men den er revet ned for mange år siden. Den anden blev bygget, fordi der ikke var plads nok i den første. Vi var med i dem begge. Det skete, at vi måtte nødslagte en ko med brækket ben, og så kunne man leje sig ind i den anden i nogle måneder. Men efterhånden fik man frysere hjemme.

Det var alt sammen kommet efter '51. Inden den tid brugte vi jo sulekarret. Men det holdt op, da et ene af båndene omkring karret sprang.

En flittig børneflok

Det var dengang, hvor fætrene og kusinerne fra Lindegården og børnene fra Højgård kom her, en 6-8 stykker. Der foregik noget her altid. Måske byggede de på et gammelt skur eller et gammelt hus. Sådan noget foregår jo ikke mere. Der er ingen til det. Folk kommer ikke

Kalvene hentes hjem, bundne efter vognen. Johannes Olsen og far Albert.

hjem fra arbejde, før det er mørkt. Nu går de heller ikke og laver sådan noget. Man køber bare. De ønsker sig bare det eller det, og så får de det. Der er ikke noget med at spare sammen til det.

Når vi tog kartofler op om efteråret, kom de op i 25 kilos-kasser. Kasserne blev sat i rækker ude på marken. Når vores børn kom hjem fra skole i den tid, kørte de ud og læssede dem på vognen.

Det var de store af børnene; det varede ikke længe, før de havde skiftet tøj, og så var de ude. Dengang havde de også en traktor at køre med. Det må man jo ikke i dag, uha-da-da. De var to til at løfte dem op på vognen; de tog i hver sin ende. Og to til at stable dem. Det må de heller ikke mere. Der gik sport i det, og så tjente de lidt penge ved det. Nu i dag kan det ikke lade sig gøre med de store maskiner.

Og så var der halmen. De små halmballer kunne drengene magte. Jørgen Andersen var fodermester her. Han ville også gerne ud at være med, så om aftenen, når han var færdig med køerne, kørte han ud på marken med de store af drengene og læssede halm på alle vognene. Jørgen kunne få sat ungerne op til det der. Og han ville gerne selv. Det var de baller på 10-12 kg. Dem kunne de magte.

Så stod der 4-5 vogne og var læsset til næste morgen. Så kunne vi andre gå i gang.

På den måde fik man mere forbindelse med hinanden. Nu sidder den ene på mejetærskeren, den anden sidder på traktoren; de får ikke snakket sammen. Sådan er der bare blevet, og det må man bare finde sig i.

Man så op til lærer Pedersen

Vi havde jo skolen i byen, indtil vores den yngste var skolebarn, så vi har ikke oplevet at savne skolen. Det blev lidt småt efterhånden, men det var nu nemmere at have føling med skolegangen, da den var her i byen. Børnene gik i skole hos lærer Pedersen. Ham så de op til. Når det var sne, satte de sneplov på en trækvogn, vi havde til at køre junger på. Og så kørte 5-6 af dem op for at rense skolegården og ved købmanden. Det var altså det helt store. Skolen skulle ordnes!

Dengang kendte vi hinanden meget mere og kom sammen i forbindelse med skolen.

Gymnastik og folkedans samlede byen

Der var mange unge mennesker i byen dengang. Vi gik jo også til gymnastik en gang om ugen, pigerne først. De var 43, og så kom karlene bagefter. De var fra 14-15 år og opefter. Der var også hold for drenge og piger fra 7-8 år. Vores de største har også gået til gymnastik på kroen.

Når vi gik til gymnastikopvisning i Gråsø, var vi tit over 100 gymnaster. En overgang trak Venslev Gymnastikforening mennesker fra Kirke Hyllinge og langt omkring fra. Der var en 4-5 unge mennesker her på egnen, der havde lederuddannelse i gymnastik, og som stod i spidsen for det. Der var bl.a. Hans Pedersen.

Jeg tror, vi har været i Gråsø 5-8 gange. Der blev lagt gulv. Jeg var med i bestyrelsen dengang og var med til at køre stole og borde derhen på hestekøretøj. Man gik eller cyklede derover og gik ned ad en vej ved det hus, der ligger lige på

kanten af skrænten. Der var mange mennesker. Der blev taget billeder af gymnasterne. I dag er mange af dem døde.

Da kroen lukkede, stoppede gymnastikken og folkedansen her. Der var for lidt mennesker til det hele lige pludselig, og så måtte vi jo gå til Skibby. Sådan er det gået med det hele.

Skytteforening.

Skytteforeningen holdt til på en bane vest for Vejleby. Der var en vold, som skuddene kunne gå ind i, så forholdene var, som de skulle være. Det var Steffen Simonsen, som var i spidsen for det. Og måske var det allerede hans far, der startede det. Da Steffen holdt op med at have køer, lavede han skydebane inde i den gamle kostald. Nu er skydningen rykket til Marbækskolen i Skibby, men fugleskydningen foregår stadig på banen i Vejleby. Eigil Eliasen her fra byen var ekspert i at skyde, og en af hans drenge.

Bondestandens Sparekasse og "bank" hos købmanden.

Far, Albert Olsen, sad henne i Bondestandens Sparekasse her i Venslev sammen med Poul Larsen, to timer om formiddagen hver anden dag. Det var han stolt af. Der kunne han følge med i det hele, når de kom med deres penge og deres papirer, hvad de fik for deres griser, og hvad priserne var. Det var jo en tillidserklæring. Han havde jo aldrig været vant til andet end sit eget regnskab. Senere sad skovfoged Karl Hansen og hans kone i sparekassen. Det var da Poul Larsen blev borgmester i Skibby. Men det var lidt et savn, da banken blev nedlagt.

Men heller ikke i dag behøver man at køre til Skibby for at indløse en check.

Der køres til fastelavn fra Lindegården 1956.

Man kan gå hen til købmanden; så sætter han den ind på en konto, og så kan man trække fra den. Sådan fungerer det stadig. Hvis vi så f.eks. køber olie hos ham, trækker han det derfra. Vi får lidt renter. På den måde har han forbindelse med mange mennesker. Alle har en konto henne hos købmanden. Han giver renter, lige meget hvor lidt der står. I banken skal man over et bestemt beløb.

Det store omdrejningspunkt i byen

Når Venslev ikke i samme grad er gået i stå som mange andre landsbyer, så er købmanden skyld i noget af det. Han, Bjarne, har altid været med, hvor der foregik noget. Og det har han været mange steder, uden at vi næsten har opdaget det. Han har ikke ført sig frem, men været med bag ved. Det har han en interesse i. Det kan være pengesager, byggeri eller køb af ejendom. Han har holdt gang i byen. Og så husker han ting og sager og er interesseret i alt muligt.

Vi skal være glade for, at vi har ham i byen. Vi behøver ikke at skulle til Skibby, hver gang vi skal købe et eller andet. Det kan godt være, tingene er billigere i Skibby, men hvis vi skal til at regne på det, så er det godt, vi har kolonialen her i byen. Byggemarkedet og kolonialen supplerer hinanden. Når folk har været oppe i byggemarkedet, så skal de også ha' lidt med fra kolonialen. Det er lidt med gyngerne og karrusellen.

Han er jo også udlært i flere ting; han var både på landbrugsskole, handelshøjskolen og været inde som soldat. Og han er god til at slippe tingene, når han kører oppe fra forretningen; hans mor sagde, at han kunne slappe fuldstændigt af hjemme. Og nu er det jo lidt spændende, hvad de to sønner kan klare. De er meget tiltalende begge to, men de skal kunne finde ud af at samarbejde.

Den gamle HC købte efter krigen korn fra Amerika; jeg tror, det var majs. Og mens det sejlede hertil, så handlede han med det og tjente 50 øre pr. 100 kg. Han rørte ikke en skid ved det; det var kun lige at skrive papirerne. Det blev til penge. Det var let tjente penge. Sansen for at handle er holdt ved deroppe. Der skal nogen penge ind, når de skal af med ugeløn til 70 mennesker. Det er ikke noget, man sådan lige gør.

Der er også andre vigtige virksomheder

Vi har jo også jo tømreren og mekanikeren. Det er godt, at vi i hverdagen kan gå hen til mekanikeren eller tømreren og få lavet reparationer.

Der kan vi også få ordnet traktorerne, og kører man ned med et eller andet, der skal repareres, så skal den gamle mekaniker nok få det fixet. Det er han ekspert i. Der skal somme tider bare bruges lidt ståltråd, så kører vi igen. Det er næsten lige som med smeden i gamle dage. De unge er da flinke nok, men de er mere tilbøjelige til at skifte delene ud til noget nyt, men så kan vi ikke køre igen samme dag.

I Vejleby, Vellerup og Ferslev skal de ud af byen, hver gang de skal have fat i noget eller have lavet noget. Ja, i Ferslev har de skolen, men det er jo noget helt andet end forretninger og virksomheder.

Når der i min fars tid var noget hammelstøj, vognstænger eller sådant noget, der gik i stykker, så var det tømrer Christiansen, der tog sig af det. Når vi

f.eks. fældede et asketræ her ved gården, og der var et godt stykke træ, så fik tømrer "Sjans" det og skar det op til et hammelstøj eller en svingel. Så blev det stukket op på magasinet under taget på udlængen for at tørre; når så en knak, så ned til smeden, og så satte han jernet på.

Smeden Adolf kom alle hos. Da sønnen overtog, blev det et sted, hvor man drak en del bajere. Naboen overfor, P'er Lavsen, fik noget hjerneblødning, så han kunne ikke drikke af flasken, men han havde altid et glas i inderlommen, når han gik over til smeden.

Nyt generationsskifte

Vi har solgt ejendommen til vores søn Erik på den betingelse, at vi skal bo her, så længe vi vil. Det er skam beregnet med hjælp fra landforeningen, hvad det udgør i penge. Og så har vi aftalt med ham, hvad vi betaler, og hvad han betaler af varme, el og vand.

Og han driver landbruget. Han har kun én slags dyr; her er ingen grise eller malkekøer, men kun fedekvæg. Da den gamle lade brændte, blev der bygget en ny løsdriftsstald, hvor de går om vinteren, mens de kommer i folde om sommeren, f.eks. ude ved Selsø.

Og så arbejder jeg jo stadig noget ved at gå og passe dyrene og køre traktoren i marken. Men jeg har ikke ansvaret for noget som helst mere. Men jeg kommer ud og får snakket, ser noget og følger med. Og når Erik kommer indenfor, når han har været ved køerne, så får vi snakket – også om noget aktuelt, som vi ikke ville få snakket om, hvis det bare var et aftenkaffebesøg.

Når en ko skal til at kælve, kan jeg gå og holde lidt øje med den. Og måske nå at sige til, hvis det ikke går, som det skal. Hvis man kommer ud og ser, at der ligger en død kalv i halmen, så ærgrer jeg mig; at man dog ikke var gået ud og havde kikket lidt før! Det kunne jeg jo have gjort.

Det tager Erik meget mere afslappet. Det er, hvad der sker. Han véd, at en vis procentdel af kalvene dør. Sådan er det bare blevet. Forholdet til husdyrene er et andet i dag end tidligere, hvor f.eks. hesten var den daglige samarbejdsmakker på marken. Dem kunne man lære ting, bl.a. at komme tilbage på den rigtige side af skaglen, når de havde trådt over.

I år har vi nogle kalve, der er nemmere at komme i kontakt med end de fleste. Men der bliver jo også gjort lidt stads af dem. Vi havde én i år; den kom hen til os, når vi kom ned i stalden. Og selv om han nu er fra sidste år, så kommer han op og skal kløs. Det har jeg jo tid til at gøre. Det har Erik ikke i samme grad, selv om han tager sig tid til at være lidt hos dem, når han har fodret.

Fællesskabet i byen
har svære vilkår i dag

De mange nye mennesker, der kommer til byen kommer vi ikke rigtigt i kontakt med. Det sker, at der kommer en herop ved gården for at lufte hunden, men de fleste af dem, der bor nede ved købmanden i Sydmarken, ser vi ikke. Men når købmanden holder åbent hus en gang om året, kommer vi derop og præsenterer os og ser nogle af de nye. Men det er meget lidt vi ser hinanden, og vi kommer ikke så meget i bylauget. Nu er der én, som bygger lige her overfor, så vi

Guldbryllup 1998. Ella og Johannes Olsen med alle 12 børn.

får ny nabo. Men tilflytterne er jo på arbejde om dagen, og så ser vi ikke noget til dem. Bjarne – købmanden – har altid gjort meget ud af, at få byens befolkning til at blandes og blive kendt med hinanden. Købmandens frokoststue er samlingssted for unge landmænd og i mange andre sammenhænge. Hvert forår indbyder han alle, der hører til Venslev til en sammenkomst. Så forklarer han, hvad der er sket i virksomheden det sidste år, og hvad der er planer om. Der kommer vel omkring 30.

Vandværket i byen ejes stadig af andelshaverne. Det kører godt, og det er noget prima vand. Der bliver selvfølgelig holdt generalforsamling hvert år, men der kommer ikke ret mange. De er bange for at blive valgt ind i bestyrelsen.

Men vi har jo stadig bylauget.

Mange veje fører til Venslev.

Som det sker for mange tilflyttere, tog også Ena det nye sted til sig med hud og hår, satte sig i den grad ind i de nye forhold og personkreds, så hun i dag er blevet en rigtig "venslever".

Fortalt af Ena Nielsen
17. maj 2006.

** 1931*

Jeg er født i 1931 og kom hertil i 1954. Jeg kom fra Aagerup ved Roskilde. Min far var malermester dér - og min bedstefar. Far døde i 1945.

Min mor blev så gift med Kresten Philipsen på Strandgården i Vellerup; hans kone var også død.

Vi var bidt af folkedans.....

Jeg var på Strandgården i 1948. Så gik jeg til folkedans på kroen i Venslev, og det gjorde Henning (min kommende mand) altså også, og så var det sket!

Der var mange (44) - mest unge - til folkedansen. Til hverdag dansede vi i vores almindelige tøj, men til opvisningen var vi i folkedragter. Året efter var Henning inde som soldat, og så dansede jeg med Helge Pedersen. Det år var det en fru Truelsen fra Jægerspris, der ledede dansen. Vi dansede en gang om ugen i august, september og oktober; opvisningen var den sidste lørdag i oktober.

Efter nogle års stop begyndte folkedansen igen i 1970, hvor vi dansede på Skibby skole. Frem til 1995 var Asta Thomsen leder. Vi var 56 til en opvisning i Skibbyhallen. Folkedansen stoppede i 1999 med opvisning i marts med 24 dansere.

..... men vi skulle da også være med til gymnastik

Om vinteren var der gymnastik på kroen. Vi mødtes der en gang om ugen. Vi havde gymnastikopvisning 2. påskedag; det var fast.

Det var så koldt en vinter, at vi gjorde gymnastik i skitøj. Der var ikke nogen varme i krosalen. Der var næsten is på gulvet.

Vossemosegård er en rigtig slægtsgård

Der ligger to sten ved gården, hvor der er indhugget et "A" i et "C". Det har de andre gårde også. Det var ejermærke for Christian Arenstorff på Svanholm. Det var også ham, der sørgede for, at alle stengærdene omkring Svanholm blev lavet. Han skal have været noget af en tyran. Gårdene blev løskøbt fra godset lidt efter lidt.

Hennings forældre havde Vossemosegård før os. Det har flere generationer haft.

Hans Andersen boede på gården i 1822. Han havde ikke nogen børn, men tog Kristen Nielsen i pleje. Han var fra Vejleby og overtog gården. Kristen Nielsen blev gift med en datter fra Dyssegården og fik 5 sønner og 3 døtre. Han var Hennings farfar. Karl Nielsen fra Kynd-

Vossemosegård 1910. Den nærmeste, hvide længe er med port i begge gavle, så der kan køres en hestevogn igennem.

by (nu i Skibby) og Henning har fælles bedstefar; deres fædre var brødre.

Kristen Nielsen frikøbte gården fra fæstet i 1879, og så rev han kostalden ned og byggede den op i 1881. Og laden blev revet ned og bygget op, som den er nu, i 1882. Dengang var det store bygninger. Stuehuset var bindingsværk; det blev grundmuret i 1907.

Han kørte nogle dage om ugen med fragt til og fra Frederikssund med hestevogn. I 1885 byggede han en bygning ud til vejen. Der var gennemkørsel i bygningen. Han kunne køre ind med hestevognen og evt. læsse af. Den rev vi ned i 1972.

Da Kristen Nielsen døde, blev Hennings far, Jens, bestyrer for moderen. Hennings forældre blev gift i 1919. Svigermor kom fra Røgerup. Senere købte de gården. Slægtsfortegnelsen viser, at familiegrenen fra Dyssegården kan følges længst tilbage; helt tilbage til 1720.

Alsidigt landbrug a la Morten Korch

I begyndelsen drev vi Vossemosegård som et alsidigt landbrug, der jo var det normale dengang, med heste, køer, grise og fjerkræ. Men så fik vi traktor i 1956, og så blev hestene solgt i 1957, og hestestalden blev lavet om til grisehus. Så begyndte man at mejetærske. Helge Pedersen købte en mejetærsker, som han tærskede for flere andre med – også for os. 1967 afskaffede vi køerne, og så blev stalden også lavet om til grise. Det er en typisk udvikling.

Det var jo også derfor, at vi i 1970 købte Regners vognmandsforretning, som han havde startet i 1935. Så kørte Henning vognmandskørsel fra 1.januar 1970. Han kørte bl.a. grise til slagteriet indtil 1983, først til Frederikssund, senere Ringsted. Og kreaturer til Slagelse og Vordingborg. Han kørte også mask fra Carlsberg og Tuborg.

Da svigerfar havde gården, havde han både karl og pige i huset, og da kunne

de leve af udbyttet af de 32 tdr. land, som gården var på. I dag er landbruget noget, man klarer i fritiden, og man har fuldtidsarbejde ved siden af.

Liv på stedet fra oldtiden

Noget af jorden er blevet solgt fra gården. Arealet, hvor mekanikerværkstedet er blevet bygget, hørte til gården. Og regnvandsbassinet er også lavet på jord, der hørte til gården. Der var i øvrigt tørv i jorden, så der har været en mose. Det er den, gården har fået navn efter - "Vårmosen".

Ved bygningen af regnvandsbassinet blev der lavet arkæologiske udgravninger. Tidligere er der bl.a. fundet en meget flot stenøkse.

Da der blev gravet ud til gasledningen, som ligger tværs op over marken, kunne man tydeligt se en 7 – 8 steder, hvor der havde været ildsteder. En bekendt fandt engang med metalsøger en mønt oppe i hønsegården. Den ligger på rigsarkivet. Den er fra 1100-tallet.

Venslevrøverne

I 1840'erne var familien på Dyssegården med i en tyvebande, der senere fik navnet Venslev-røverne. Det var manden på Dyssegården, der havde sat det i værk. Han havde nogle andre til at røve får og lam, og hvad der ellers var til at få fat i. Så slagtede de dyrene derovre og festede.

Alle her i Venslev var med i det. Sådan var det. Der blev arresteret 41.

I begyndelsen, hvor jeg kom her, kan jeg huske, hvordan svigerfars ældste søskende ikke ville tale om historien med Venslev-røverne. Deres mor kom fra Dyssegården, så deres mormor, Sidse Marie, havde været vidende om røvernes virksomhed. Det var hende, der lavede de stjålne og slagtede dyr til. Så det var lidt flovt.

Men i dag er historien om Venslev-røverne blevet "en god historie", som man trækker lidt på smilebåndet af. Det er kommet på afstand.

Jeg har en navneklud ovre fra Dyssegården fra 1866.

Dyssegården brændte 26. juni 1955; det var på vores 1-års bryllupsdag. Det var en stor, firlænget gård med stråtag, der lå lige ud til vejen overfor købmanden. Købmanden havde nogle træhuse med tjæret tag. Det var så varmt, at tjæren boblede. Det var ved halvtolvtiden om aftenen. Der var ikke andet, der brændte. Familien var ikke hjemme. Årsagen til branden var kortslutning i el.

Løst og fast om andre beboere i Venslev

Der var mange forretninger og småvirksomheder i byen. Ovre på kroen var der damefrisør.

Vossemosegård 1956.
I baggrunden t.h. den nyopførte Dyssegård.

Krosalen lå på 1. sal i huset. Og så var der også bank i gavlen mod nord, hvor det store vindue sidder. Der sad Poul Larsen og Albert Olsen. Senere blev den flyttet over i rejsestalden, som var bygget om. Det var "Sjællands bondestands Sparekasse".

På bagsiden havde kroen en udbygning, hvor der var toiletter og en stue med indgang til krosalen og skænkestuen. Der var åbent under denne bygning, som var bygget ind i bakken bagved kroen; derfor blev den kaldt "Lillebæltsbroen".

Bag kroen var der også et skomagerværksted. Vi kaldte ham "den gale skomager". Han virkede så lumsk. Og Nanny havde vaskeri i en bygning, der nu er revet ned.

Ved siden af kroen boede smeden, Adolf Pedersen. Han flyttede til et hus, hvor hans søster boede - overfor gartneren, da han overlod smedjen til sin søn Svend Aage omkring 1950. Svend Aages kone var damefrisør.

Så var der barberen, Eskild, som boede lige overfor slagteren. Eskild blev efterfulgt af Johs. Thomsen, der er død i år. Han var præget af et ophold i tysk koncentrationslejr under 2.verdenskrig.

Og slagteren Frederik, som Hellum overtog forretningen efter i 1960. I november 1956 brændte slagterens hus, mens de var i biografen i Kirke Hyllinge. Sigurd Pedersen gik den aften en tur i byen og opdagede ildebranden. Den var antændt af en varmeovn, der var kommet for tæt på et sengetæppe. Slagterens to bidske hunde afholdt alle fra at gå derind. Hellum lukkede forretningen i 1989.

Byen havde også en lille manufakturhandel ved siden af gartner Nicolaisen på Søgade lige overfor købmandens butik.

Når vi skulle købe noget, vi ikke kunne få hos købmanden her i byen, tog vi til Skibby, og evt. til Roskilde eller til Frederikssund. Det foregik med rutebil. Der var også nogle, som tog til Holbæk.

Komme-hinanden-ved før og nu

Alle havde noget sammen i den gamle landsby. Før i tiden gik vi nytårsaften rundt i byen hos dem alle sammen. Der kom vi sammen med en hel del.

Hvis man i dag en aften går en tur byen rundt, møder man ikke rigtigt nogen; heller ikke nytårsaften.

Dengang var der en mand, som gik byen rundt måske 3 gange hver dag. Han kunne altid få lidt sladder med. Der er tit i en landsby en sådan ener, der har sin egen personlighed, og som elsker at få en snak. Ikke mange i dagens Danmark giver sig den tid til snak, men det skaber jo noget atmosfære i byen.

Og det medvirker købmandsbutikken også til. Du kan ikke undgå at møde nogen, du kender; og der bliver slået en snak af. Og det, tror jeg, sætter sit præg på byen her i modsætning til f.eks. Ferslev, hvor der ikke er noget mødested i eller ved en forretning.

I dag er gårdene købt sammen. Det er sket på få årtier, udviklingen er gået så stærkt. Fra at være en fuldtidsbeskæftigelse på en produktionsejendom – og med ansatte på gården – er landmandserhvervet blevet noget, der ordnes i fritiden.

Folk uden kendskab til landbrug befolker de tomme ejendomme. Før i tiden voksede en ny generation op lokalt og fik stedets skikke og traditioner ind med modermælken. Nutidens tilflyttere fra byer kender ikke til mentaliteten på landet, og vi her ude fra landet vil gerne lige se dem lidt an. Så derfor når man jo aldrig rigtigt at få os flettet sammen.

Tendensen i dag er nok, at man har familien og en vennekreds og sit job, og det rækker; folk har uden tvivl deres kontaktnet, men sammmenhængskraften i landsbyen har svære vilkår.

Og så har vi ikke nogen sladrebænk.

Dyssegården brændte på Enas et-års bryllupsdag d. 26. juni 1955.

Harrys barndomshjem var i Sømer Skov, hvor hans far var skovfoged. Efter arbejdsår ude, vendte han tilbage, blev gift med Yrsa fra Djursland og købte husmandssted ved Sømer Skov.

Harry var aktiv gymnast til han var over 80 år.

Fortalt af Harry Jensen

27. januar 2006.

Jeg er årgang 1925 og konfirmeret i 1940; den 31. marts som tyskerne kom den 9. april.

1925 – 2009

Hjemme i Sømer Skov

Jeg er født i et vinkelhus, der lå inde i skoven ved Grønshøj. Vi var ni søskende, så vi behøvede ikke at finde legekammerater. Jeg var nummer fire. Nu er vi to piger og to drenge. Huset er revet ned, og der er bygget et nyt. Dengang boede der to familier; nu bor der kun en.

Far blev skovfoged i Sømer Skov. Han styrede jo skovdriften, tog de træer ud, der skulle skoves. De to, der boede i huset ved Grønshøj, arbejdede i skoven. De skovede om vinteren.

Der var 25 tdr. land landbrug til skovfogedstedet, der ligger midt i skoven. Der havde vi køer og heste. Far passede landbruget, og vi drenge hjalp til. Der var en eng ude ved stranden, hvor vi trak dyrene ud om sommeren. En overgang havde han også en karl. Og der var tit en arbejdsmand, der hjalp til.

Da jeg var dreng, blev kreaturerne jaget ud på Langø og de andre holme om sommeren, når der ikke var græs nok. Far havde 7 - 9 køer. Og så kunne man sidde der ude hele dagen og skulle passe på de her *kre'turer*. Jeg ved ikke, hvorfor man skulle det. Det var utroligt, man fik dem til at gå igennem vandet derud. De skulle hjem igen til aften for at blive malket. Øerne hører med til skoven. Jeg var derude for igen en del år siden, hvor der var tørt hele vejen, fordi vinden havde været i øst. Jeg blev forbavset, fordi der nu næsten ikke var andet end sten, hvor der før var græs.

Som drenge rendte vi tit derud; der var fyldt med måger og mågereder. Vi samlede ikke mågeæg.

Jeg har ikke fisket nede ved stranden, men rejer stryger vi stadig hver sommer. Og så gik jeg ud om vinteren og stangede ål ovre ved øerne. Det var gerne dér, de gik ud alle sammen og stod og stangede.

Min farfar boede ovre ved Kyndbyværket på en lille ejendom. Han havde været med at plante de bøgetræer, der står mod syd i skoven.

Mit arbejde

I 1941 kom jeg op på Søgården i Venslev og tjene. Der var jeg den strenge vinter i '42. Der frøs det over 30 grader. Det var en grimmer én. Og så kom der isslag i marts måned, og det rev jo elledninger og hele historien ned. Der var ingen isolering eller varme på værelset.

Harry blev som avisbud udnævnt til BT-dreng af 1. grad i 1940.

Jeg kan tydeligt huske søndag morgen, da det frøs de 30 grader, skulle jeg passe *kreatyrer*. Inden aften var der kommet et måske 5 - 10 cm tykt lag is på vinduerne i stalden. Og roerne frøs i roehuset. Der var jo ikke uden en halvstensmur i den gamle stald. Det var noget forfærdeligt noget.

Jeg har været ude og tjene på gårde rundt omkring. Det var bl.a. ovre i Veksø, Stenløse, Ølstykke og Oppe Sundby.

Nå, så blev jeg træt af det og kom over og arbejde på Kyndbyværket. Ja, jeg har set Kyndbyværket blive bygget op, og nu har de så smadret hele historien. Det er lidt mærkeligt.

De begyndte på værket i 30'erne. Den første del stod færdig og blev indviet i 1940. Årstallet stod oppe på turbinehallen.

Og så var jeg en tur på Grønland. Der var jeg oppe et par gange. Det var på amerikanske baser - på Narsarsuaq; ligesom min ene bror. Han var der i 30 år.

Jeg var deroppe 2 gange - 6 måneder og 4-5 måneder. Vi fik 4 kr. og 12 øre i timen, og overtimerne gav 5,12 kr. Det var noget mere end herhjemme, hvor vi kun fik 3 kr. og noget. Så på almindelig dagløn kunne vi tjene 1100 kr. om måneden plus kost og logi, hvor vi kun kunne tjene 700 kr. herhjemme. Jeg lå på 17-1800 kr. Vi kunne jo ikke rigtigt komme ud og bruge noget. Og det, vi købte, kostede næsten ikke noget. Det var toldfrit alt sammen.

Jeg sparede noget sammen til at købe ejendommen her, som vi har haft siden 1954.

Vi har haft meget med tidlige kartofler. Vi var nogle af de første, der havde dem klar om foråret. Vi har jorden over til skoven og lidt på den anden side af landevejen. Det er god, let kartoffeljord. Mine forældre havde i 1942 købt naboejendommen, som ligger på den modsatte side af vejen mod Venslev.

Yrsa kommer til byen

Min kone Yrsa kommer fra Djursland. Hun har altid været i huset. Hun havde en skoleveninde, Doris Olsen. De tjente begge i Jylland. Så skulle de jo skifte plads til november (1951). Yrsa havde en bekendt, der boede i Kyndby. Han lovede, at finde et par pladser på Sjælland. Han vidste, at købmanden i Venslev skulle bruge en pige, så Yrsa kom op hos Bjarnes mor og far, Jenny og Hans. Doris kom ud og tjene ved Ludvig Nielsen.

Oppe hos købmanden boede mange

af chaufførerne. De var på kost. De fik morgenmad og deres madpakke med. Hvis de var hjemme ved frokosttid, spiste de deres mad i en lille borgestue hos købmanden. Oven på købmandens lager var der værelser, hvor de boede. Der var mange mennesker, når de kom myldrende hjem til aften og skulle have mad alle sammen.

Nu er de jo 75 mennesker hos købmanden, men dengang var der på kontoret kun Hans og faster Ingeborg, og så kom skolelærer Pedersen, når han var færdig med skolen. Andre var der ikke på kontoret.

Et liv med gymnastik

I fritiden har jeg bl.a. gået til gymnastik. Det har jeg faktisk gjort i 60 år. Og så har jeg spillet håndbold i tyve. Jeg gik til gymnastik oppe på "Håbet" - kroen i Venslev, og da det holdt op, kom vi til Skibby - faktisk før kroen lukkede. Jeg var med sidste vinter (2004-2005), men i vinter er det ikke blevet til noget. Og så har jeg været med i gymnastikforeninger de steder, hvor jeg har arbejdet. Håndbold har jeg også spillet forskellige steder. Her foregik det i Ferslev i kreds 57 under DGI.

I 30'erne startede den frivillige gymnastik. Det var sønnerne fra Lindegården, der startede det. Så var de i lag med mig. Jeg er sådan set den eneste af os søskende, der har gået rigtigt til gymnastik. Der var fire drenge og fire piger på Lindegården. En af sønnerne hed Kristian. Han var gymnastikleder.

Der var ikke rigtigt andet at gå til end gymnastik. Om sommeren var der kun udendørs muligheder. Der var jo ingen haller.

Vi gjorde gymnastik ovre på rejsestaldens loft. Vi havde opvisning nede i Grå-

Hestene præsenteres på Bellahøj dyrskue. Harry Jensen t.v.

sø, hvor der var græs. Det hørte under Blakke Møllegård

Skolen

Jeg gik i skole med Helge (Pedersen). Det var ikke meget skole det der. Vi gik hver anden dag. Nej, det var en forkert skolelærer. Han sad og røg sin cigar deroppe på katederet og læste avisen. Og så måtte vi ellers sørge for os selv. Det var jo ikke at gå i skole. Det har mange af dem, jeg har gået i skole sammen med, også sagt. Det var jo ingen lærdom, det der. Vi fik en på torsken, hvis ikke vi kunne det. Så ku' skolelæreren da ha' vist os, hvordan vi skulle. Det gjorde han ikke. Der var jo lidt, der sad fast, men det var for dårligt. Jo, jeg var meget god til regning - og jeg har da klaret mig igennem.

I starten skrev vi på små tavler (på størrelse med en bog) med griffel, men senere skrev vi i hæfter. Og vi havde både bibelshistorie og danmarkshistorie. Det var tit, han læste historie for os. Det var bl.a. eventyr. Jeg kan huske meget af bibelshistorien.

Om vinteren havde vi gymnastik oppe i skolestuen; om sommeren var det nede på legepladsen. Oppe i skolestuen blev bordene skubbet til side, så der var lidt plads på midten, hvor vi kunne lave stående øvelser. Vi var godt 20 børn.

Bagved Sydmarken lå søen. Om vinteren var der oversvømmelse. Når vi havde fri fra skole, rendte vi på is dernede. I 50'erne drænede de, så der er jo ikke noget sø derude mere.

Rendebæk kro

Kromanden, Jens Peter, havde færgefart til Orø ligesom sin far. Det var sønnerne, der roede folk over. Der kom næsten hver dag nogen, der skulle færges over. Når der så var bal, var der rigtig trængsel. Så skulle de herover fra Orø. Kroens sidste sæson var 1952. Så blev den solgt. Der var færgefart lidt længere; faktisk var det stadig sidst i 50'erne muligt at blive roet over til øen. Ved Østre færge var der også bare en robåd.

Mange kom kørende med hestekøretøj til kroen. Der var mange bokse, hvor hestene kunne sættes ind. Andre kom på cykel eller til fods. Biler kom der ikke mange af.

Yrsa og Laura og Martha arbejdede sammen på Rendebæk om sommeren, efter stedet var blevet overtaget af en børneinstitution i København. Laura lavede deres varme mad til middag, Martha smurte deres aftensmad, og Yrsa gjorde rent. I dag har de selv mandskab med fra København.

Sømer Skov

Knud Højgaard købte Sømer Skov af Svanholm, som den hørte under. Det var galt med økonomien på Svanholm, og så måtte baron Bille Brahe sælge skoven, og senere Svanholm. Det var i 1933. Knud Højgaard og fruen byggede blokhuset, som de boede i hver sommer. Da det blev bygget, var det Danmarks største.

Han fik også bygget akvariet i Charlottenlund. Så gav han det til staten på den betingelse, at sønnen Mogens Højgaard skulle være direktør. Mogens fik Sømer Skov og blokhuset efter forældrene. For ham var det en jagthytte.

Nu ejes skoven og blokhuset af Kyndbyværket, og det er lige blevet lavet i stand

for flere millioner. Der er lavet en grusom hovn værelser. De holder deres møder og konferencer dér, og så bruger de værelserne til overnatning. De kan komme om lørdagen og så blive til søndag. Garagen er også lavet om til værelser.

Der er også blevet lavet en film derude. Den hed "Kidnappet". De kom her i fly. De fløj så lavt, at de kunne råbe ud af flyet, men de kunne ikke lande her. Men så landede de på Svanholm. I filmen var "Connie" kidnappet. Hun sad inde i det store ur, der står ude i huset. Det står der endnu. Så skulle Ib Schønberg ned og ha' fat i hende, og han landede med faldskærm oppe på taget. Sådan ser det i alt fald ud på filmen. Jeg har set filmen et par gange. Den blev vist her ude som et af de første steder.

Vi så film oppe på "Håbet". Der kom én, der hed Hedebo, med et transportabelt apparat.

Når vi skulle købe ind

Tidligere kom der kørende fiskemand og slagter og brødvogn herud. Helge Karlsen har kørt med brød i mange år. Ja og Edvard har også kørt her med brød før Karlsen. Efter Helge har der ikke kørt nogen.

Jeg tror, der var 10-11 småforretninger i Venslev. Der var 3 købmænd, barber, frisør, smed. Mellem Karlsens hus og det meget lille hus ved benzintanken ligger et hus, hvor der har været købmand; det var en dame, der havde den; hun var ældre og hed Esbjørnsen. Og Zeuthen havde købmandsforretning i hjørnet af krobygningen. Så der var konkurrenter. Senere kom der manufaktur. Så var der også vaskeri, strygeri - fransk vask og strygning - oven på rejsestalden. Hun hed Nanny. Hun strøg og rullede skjorter og sådan noget. Træskomand var der også; men det hus er væk. Det lå ovre ved Riborg. Træskomanden gik rundt efterår og forår og slagtede for folk. Der var også brødudsalg hos Bent Allers mor. Ved siden af var der et lille rum, hvor man kunne vente på bussen. Det var i gavlen af rejsestalden mod nord.

Når man gik op ad trappen til "Håbet", lå der indenfor til højre barberen og til venstre damefrisøren, Eva Dalsgaard. Når man skulle have krøller, var det hos hende. Det var de her tunge curlere, man rullede i håret. Der var også apoteksudsalg i den villa lige overfor Riborg, da jeg gik i skole. Så kunne vi gå derind og hente medicin. Senere kom det vist over til Magda, der boede i huset lige ved siden af, hvor gartneren var. Hun havde en lille tøjbutik. Og der var jo også gartneren. I 30'erne blev der lavet et gartneri, som Nicolaisen senere overtog.

Når vi skulle til Venslev eller andre steder, cyklede vi. Da vi gik i skole, var det mest til fods. Der var 3 km op. Det tog vel ½ times tid. Det gik måske ikke så stærkt. Det gik stærkere, når vi skulle hjemad.

Når Venslev stadig er en by med liv i, er det på grund af HC.

Der er ingen, der bryder sig om at bygge i en by, hvor der ikke er nogen forretninger. Kolonialen er ikke rigtigt nok. Og havde det ikke været for alt det, der er lavet oppe på den anden side af vejen, så havde Venslev været som alle de andre småbyer.

Det ville være forfærdeligt, hvis forretningen i Venslev lukkede. Der ville blive tomt, og der ville forsvinde mange arbejdspladser. Så skulle vi køre langt. Vi kommer da til Skibby af og til, men ellers handler vi mest her oppe.

Forandring

Tingene har forandret sig rigtigt meget gennem årene. Det begyndte for alvor i 60'erne. Der fik det fart på alt sammen.

Jeg véd ikke, om det er blevet bedre. Jo, selvfølgelig er der noget, der er blevet bedre, men det er bare som om, menneskene ikke kommer hinanden så meget ved mere, som de har gjort før. Det var helt anderledes naboer.

Det er måske, fordi de nu ikke er hjemme om dagen. Det er nok det, der gør, at det er blevet så forfløjent. For før var der ikke en dag, uden at man snakkede med naboen. Vi havde det så dejligt, mødte hinanden (fra naboejendommene), far og Poul og helt nede ved stranden Rasmus og Tora. Det gør vi ikke mere. De, der bor her nu, kører jo på arbejde om morgenen, så vi træffer dem næsten ikke til hverdag. Før mødte vi jo hinanden. Og så havde vi måske mere at snakke om; hvordan det gik med bedriften og sådan. Nu er der jo ikke nogen, der har den interesse.

"Ja, men Harry! Det er andre tider nu. Du kan slet ikke følge med," siger Jørgen Andersen til mig.

Sommerhusene her nede syd for Rendebæk kro kom i 1965. Der er kommet meget mere trafik siden.

Især kommer der mange om sommeren. De skal jo til skoven. Ind ad vores markvej, der er blevet en del af "Fjordstien". Det ville være en god fortjeneste at tage entré. De kommer jo helt fra Frederikssund på cykel, somme tider 20 - 30 stykker. Også mange til fods.

En fest med fuld musik på Rendebæk kro. Harrys familie er rigt repræsenteret. Emmy og Henry Frederiksen forrest i midten.

Karl Nielsen arbejdede det meste af sit liv i Sømer Skov både med traditionelt landbrug, skovbrug og frugtavl. Han boede med sin familie i skoven. Det gav lang skolevej for hans 7 børn og lang vej til købmanden.

Fortalt af Karl Nielsen.
primo. marts 2006.

* 1921

Min kone Laura og jeg kom til at bo i Kyndby, da vi blev gift i 1942. I 1943 arbejdede jeg lidt forskellige steder bl.a. ude i Jægersprisskoven, hvor jeg tog stød (træstubbe) op; og i perioder for Hans Christian på den ejendom, som ligger lige øst for Sømer Skov.

Jeg fik også tilbudt arbejde dér det næste år, men så kom skovfoged Hansen og spurgte, om jeg ville arbejde i skoven, og det sagde jeg ja til.

Mit liv som landmand og frugtavler .....

Vi flyttede ned i skoven i 1944. Laura og jeg kom til at bo i huset i skovens nordøstlige hjørne. I det samme hus boede Tage Johnsen og hans familie. Når vi efter fyraften skulle til Venslev for at handle, gik Tage og jeg derop. Så havde vi varerne i en rygsæk. Men vi handlede jo ikke så tit. Det var uhyggeligt mørkt om efteråret og vinteren.

I 1950 købte skoven Hans Christians ejendom; og så kom jeg til at passe de 18 tdr. land fra den sammen med de 28 tdr. landbrug med kartofler og sæd, som allerede hørte under Sømer Skov.

Dér havde vi både traktor og selvbinder, som jeg høstede med. Og jeg blev "lejet ud" til at høste for hele rækken af ejendomme langs Rendebækvejen: Erik Hansen på Bakkegården og Gudmund Andersen oppe på Mørkebjerg og de andre i temmelig mange år. Det var kun Knud Andersen, der havde traktor på det tidspunkt. Ellers havde de jo kun heste og ikke rigtigt nogle moderne redskaber på de små landbrug.

Hos Harrys far var høsten rigtig dårlig; vi sagde gerne, at selvbinderen smed en neg om formiddagen og en om eftermiddagen.

Da skovens jord blev tilplantet med frugttræer, blev det mit job at passe dem med sprøjtning, beskæring og frugtplukning.

Når vi plukkede æbler om efteråret, kom der hjælp. Carsten Rasmussen og hans kone og Sofie Illemann og Svend Schønemann var nogle af dem; og min kone Laura og Harrys kone Yrsa og Else Moberg. Engang havde Svend Schønemann taget sine briller af og lagt dem i en æblekasse; det regnede vist. Så glemte han dem. Vi satte kasserne ind i frugtlageret til aften, og først næste år fandt vi brillerne, da vi fik den kasse frem igen.

I 1966 blev der bygget et nyt skovfogedsted til Hansen, og så flyttede vi til det gamle skovfogedsted.

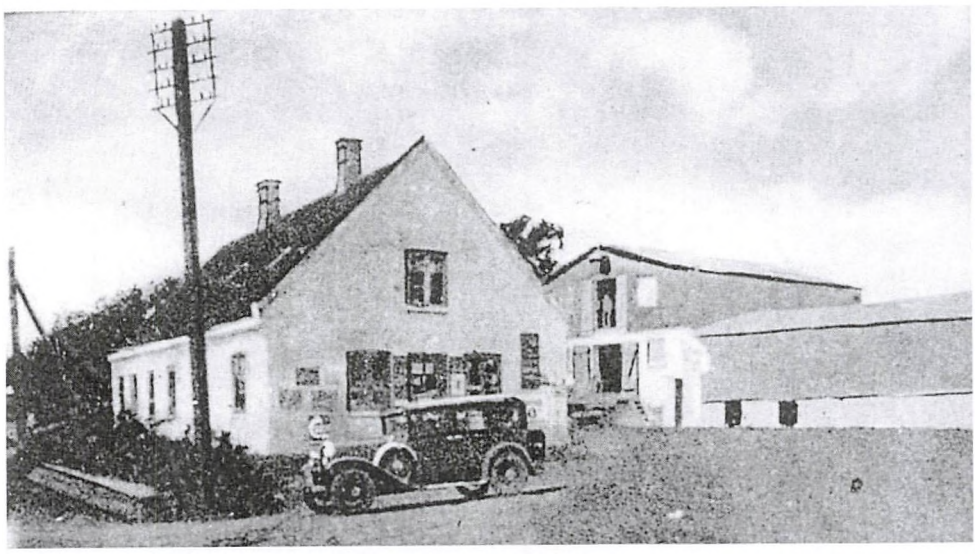

Karl gik til Venslev og handlede i H.P.s Købmandsbutik.

...og som skovarbejder

Noget af mit arbejde var at være med til skovarbejdet.I begyndelsen brugte vi de gamle, store skovsave, hvor der skal to mand til at trække den, én i hver ende. Vi fældede bl.a. nogle store egetræer, der indeholdt 2 kubikmeter. Det var hårdt arbejde. Der var kun Tage Johnsen og mig til at arbejde i skoven. Den er kun på 200 tdr. land. Senere gik vi så over til motorsav, og så kunne vi arbejde alene.

Jeg tror, vi fik 10 kr. om dagen i løn. Jeg har ikke gemt de gamle overenskomster, men jeg kan huske, at vi fik vist 4 kr. pr. rummeter brænde, som vi havde skovet og båret ud og stablet ved vejen. Engang steg salgsprisen på brændet med 2 kr. pr. rummeter. Vi fik 20 øre mere i løn !!

Der har aldrig været jagt af betydning i Sømer Skov. Det blev der ikke gjort så meget ud af. Der var 2 - 3 klapjagter om efteråret. Der var ikke så mange jægere, så vildtet kunne let slippe gennem i hullerne mellem jægerne. Der var fasaner, ræve og rådyr og andet. Somme tider blev der skudt 4-5 rådyr og i alt 27-28 stykker vildt.

Nede ved stranden blev der lavet et stort vandhul til ænder med hegn omkring. Engang var der klippet hul i hegnet, og alle de æg, som ænderne lå og rugede på, var blevet hentet. Andre gange blev der sat ællinger ud. De blev fodret godt, så de blev for tunge til at flyve ud over hegnet. Der blev også sat et hundrede fasaner ud.

Der var lidt hemmelighedskræmmeri om, hvornår der skulle være jagt. Vi måtte ikke sige noget til nogen, for så kunne naboerne ligge udenfor skoven og skyde det vildt, der flygtede ud af skoven. Tage og jeg var klappere og fik hver to fasaner, når der havde været jagt.

Manuel snekastning

Da jeg kom til Venslev i 1944, var der asfalt på vejene oppe i Venslev by, men fra transformatoren i vestenden af byen var der grusvej resten af vejen ud til Sømer Skov. Og sådan har det nok også været på de andre veje ud mod vest.

Snerydning påhvilede jordejerne langs vejen. Det foregik med håndkraft og heste. Vi skulle kaste sne fra transformatoren og hele vejen ud til Rendebæk. Hver

ejendom skulle stille med mandskab efter, hvor meget jord man ejede. Skoven skulle stille med 16 mand. Og tit var der nogen, der ikke deltog, fordi de absolut skulle køre roer ind den dag, hvor der var brug for snekastning! Ofte var vi kun to mand om det. Men så kom nogle af husmændene og var med. Nogle af dem havde kun forpligtigelse til at kaste sne ½ dag.

Ude på Rendebækvejen var der dælm'edme meget. Vi havde en gammel sneplov ude i skoven og to store heste, som var blevet købt i 1946, og så lånte vi en ovre på Grønshøj, også en stor svensk hest som vores egne. Dem spændte vi for, og så rensede vi noget på den måde, men der, hvor der var rigtigt meget, kunne sneploven ikke komme i bund.

Sømer Skov

Området hørte oprindeligt under Svanholm gods og blev dyrket som landbrugsjord under navnet "Sømarken"; deraf navnet "Sømer Skov". Det lå dog besværligt langt fra godset og blev i begyndelsen af 1800-tallet tilplantet med træer.

I skovens sydvestlige hjørne blev enkelte, gamle huse liggende i lang tid efter. I et af dem boede Svanholms hyrde, Søren Andersen; i et andet har min bedstefar boet. Og der ses stadig en del sammensunke stengærder, der afgrænsede lodder, som hørte til godsets fæstegårde i Venslev.

Der blev bygget en bolig til skovfogden og afsat 28 tdr. land som tjenestejord; udbyttet herfra var en del af hans løn.

I 1933 købte Knud Højgaard skoven. Han fik bygget "Blokhuset" nede ved stranden som sommerbolig. Det er på 230 m^2 og blev opført af udsøgte materialer. Det siges, at Knud Højgaards hushjælp, fru Hansen, spøger i huset.

Sønnen Mogens, der var direktør for Danmarks Akvarium i Charlottenlund, arvede skov og hus efter forældrenes død. Og efter hans død i 1964 blev skoven overtaget af Kyndbyværket, der på dette tidspunkt sikrede sig store arealer i området med henblik på en evt. opførelse af et atomkraftværk; hvilket dog senere er opgivet.

Landbrugsjorden blev i slutningen af 1940'erne tilplantet med frugttræer, og kølelagre til frugt bygget. Men denne aktivitet gav kun nogle år et tilfredsstillende økonomisk resultat, og i 1985 blev frugtplantagen ryddet og jorden tilplantet med juletræer.

Da der endnu var sne om vinteren, så kanerne kunne køre.

Grethe og Helge har gennem deres arbejde på kro, brødvogn og ved taxakørsel truffet et uoverskueligt stort antal mennesker under vidt forskellige forhold. De har fået et udstrakt kendskab til strukturen i byens og egnens sociale liv og har oplevet et utal af glædelige, triste og spøjse situationer, som de med behørig diskretion og humor kan videregive.

* 1932

*1930

Fortalt af Grethe og Helge Karlsen 06. marts 2006.

Helge: Min oldefar havde været politibetjent inde i København. Senere ernærede han sig som skomager og tog herud, da han var noget op i årene. En af sønnerne, Christian, blev gift med min farmor, og de flyttede ud i et gammelt hus i Sømer Skoven.

Fattigt – fattigt

Farfar boede nogle år ude i Sømer Skoven og ernærede sig som fisker, men det var simpelt hen så fattigt, at det ikke holdt. Det endte med, at han flyttede til Holbæk og fik skomagerforretning og levede en del år længere end far.

Fars bedsteforældre boede i det yderste hus i Venslev på højre side af vejen mod Svanholm. Der kom min far op, fra han var 4 år, og han blev sendt ud og tjene, da han var 7. Han blev hyrdedreng ude på Ejdamsgården. Om morgenen blev han jaget tidligt op derhjemme for at rende ud på gården og hente køerne ind. Så kunne han rende derude fra og op i skolen. Det var en barsk tilværelse for en dreng på 7 år. Min far blev tit kaldt skomagerens Alfred.

Indtægter fra mange bække små .....frugt

Far havde en stor grund. Oprindelig havde jorden hørt til Højgården. Min far havde købt den af Birksø. Han havde mange frugttræer, faktisk en hel plantage på ½ td. land. Det var vi drenge lidt trætte af, for vi skulle hjælpe med at passe den og plukke frugt, som vi solgte af.

Engang, jeg kom gående hjem, var nogle soldater ved at ruske grundigt i vores blommetræer. Det fór jeg jo ind og fortalte mor. Hun var ellers meget fredelig, men da kom hun farende ud: "Kan I se at komme væk. Se bare at få nallerne væk." Vi solgte jo af blommerne.

.....bier

Og så havde far mange bier, helt op til nogle og fyrre stader under krigen. Han solgte honningen, som han ofte havde med, når han kørte ud i "Lillebilen".

Engang skulle vi flytte et bistade. Bag på bilen var der en bagagebærer, som man kunne slå ud og anbringe cykler på. Der fik vi sat bistadet op, og så blev det bundet med en snor op til taget. Så skulle jeg sidde bagi og holde øje med, at der ikke skete noget. Far kørte aldrig langsomt; den fik bare "pisken" - far blev også kaldt for "lynet". Så på vej ned ad bakken ved Mørkebjerg, skete det hverken værre el-

ler bedre, end at snoren knækkede, og bistadet faldt af, og bierne væltede ud. Og fatter - der havde temperament - bandede og svovlede. "Du ku' da for helvede ha' sagt til!" Men jeg kunne jo ikke sige til, før snoren knækkede. "Så ka' du kraft ed'me bare gå hjem!" Så blev det oven i købet tordenvejr og regn. Og jeg kom vrælende hjem til mor, helt opløst. Han har jo nok fortrudt det bagefter, men sådan var det.

.....træstubbe

Under krigen måtte han klodse taxavognene op, fordi han ikke kunne få benzin, og han måtte finde andre måder at tjene penge på. Så ernærede han sig ved at gå og hjælpe landmændene med at høste. Min storebror kom ud at tjene, og jeg var tit ude med min far og hakke roer og andet.

Vi tog også i Sømer Skoven og ryddede stød, som vi tog hjem til brænde. Så kom Thomsen, der havde Vellerup Savværk, med en traktor med rundsav og savede støddene op for os. Min far byggede også et lille røgeri omkring starten af 2. verdenskrig. Han røg så skinker, pølser og andet for landmændene. Der var ikke de store penge i det, men alligevel så god en forretning, at den var værd at regne med.

Selvforsyning

Far havde også grise, som regel 2-3 søer, hvor han så solgte smågrisene. Men han beholdt et par stykker til opfedning, som vi så slagtede til os selv. Slagteren kom hjem til os, sulekaret blev taget udenfor og fyldt med kogende vand, grisen trukket hen til karet og under høje hyl stukket i halsen. Så skulle man ud og tage blod til blodpølser.

Min far havde også duer, hvor han solgte ungerne til slagtning. Og under krigen havde han kaniner, som han også solgte til slagtning. Det skete ind imellem, at de gravede sig ud under hegnet og løb op i haven. Så havde vi en hund - en boxer, der løb efter dem og fangede dem. Den gjorde dem ikke noget, men kom tilbage med dem.

Vi spiste en del af duerne og kaninerne selv, og dem, der blev solgt, gjorde mor som regel i stand til folk. Kaninskindene blev under krigen garvet og brugt til huer og andet.

Vores barndomstid var præget af genbrug. Man lappede da tøjet og overtog større slægtninges eller bekendtes tøj, når de var vokset fra det.

Jeg tænker tit på, at vi som børn havde et dejligt hjem, selv om vi var fattige, for mor var altid hjemme. Der var måske en enkelt gang, hvor hun var ude at pille kartofler op.

Avisbud

På Søgaden næsten helt oppe ved, hvor den møder Bygaden, lå der lidt lavt på venstre side af vejen et hus, hvor træskomanden boede. Jeg kom der en del med en radikal avis, som kom med rutebilen fra Hillerød til min far, der var meget radikal. Så sørgede han for omdeling i byen, dvs. det var mine søskende og mig, der løb rundt med dem, når de kom til aften. Ofte var det smaddermørkt, men vi var ikke bange. Det var vi vant til.

Blandet underholdning

Der er jo himmelvid forskel på at være barn dengang og i dag. Vi kunne godt en aften samle 15-20 børn for at lege; det

ser man jo ikke idag. Det er synd for børnene nu, at de ikke har det samvær.

Jeg kan lige mindes den gamle skrædder Esbjørnsen. De havde slikforretning i den lille tilbygning ud mod vejen. Der har jeg købt mange bolsjer. For én øre kunne du få tre bolsjer.

Når vi havde gæster derhjemme, så kom de til kaffe, og mor lavede en æblekage. Vi spillede kort, fik en sodavand eller en enkelt øl, og så gik de hjem ved halvtolvtiden.

Jeg har altid set på, når der blev spillet kort derhjemme; sad ved siden af de voksne og fulgte med i, hvad der skete. Da jeg var 7-8 år, begyndte min ældre bror Frede og jeg at spille kort om vinteren med Henning fra Vossemosegård og Helge fra Børrebjerggård. Det foregik oppe hos Henning på fodergangen ude i stalden. Der var lunt inde i staldvarmen, og så lagde vi en sæk med foder på gulvet; den fungerede som bord.

Engang skulle vi til dyrskue i Frederikssund. Jeg har vel været 12 år. Så sagde far: "Så må du ha' lidt at solde for". Og så fik jeg 50 øre. Da jeg så kom cyklende derover sammen med Henning, blev vi råbt an ved indgangen af en mand ved cykelparkeringen. "Hov, drenge. I skal ha' jeres cykler ind her. Ellers bliver de stjålet." Nå, det var vi så nødt til. Det kostede 50 øre. Så jeg havde ikke engang, så jeg kunne betale for indgangen, men måtte låne af Henning. Der var ikke meget at slå til siden med.

I grisefolden bag ved Dyssegården gik der søer om sommeren. Når det var tid, at ornen skulle komme på besøg, gav bestyrer Nielsen kromanden et praj, så han kunne fortælle kroens sommerpensionærer, hvad der forestod. Så var der altid en flok interesserede tilskuere ved grisefolden.

I landsbybilledet var der da personer, der var lidt anderledes:

Skomageren

I nordenden af "Godthåb", Venslev kro, boede en skomager i to værelser. Jeg mener, det var ham, der havde været med i borgerkrigen i Amerika og havde fået en kugle. Han var sådan lidt for sig selv. Min bror og jeg kom der en del, bl.a. med sko til reparation. Han sad mange gange og fortalte historier. Det var egentligt ikke til os, han fortalte, men for sig selv. Så kunne han sidde og klukle for sig selv. Nogle var lidt bange for ham.

Skråt bag ved kroen lå en lille hus, hvor han flyttede op om sommeren. Han tegnede en del og hængte tegningerne op i vinduet. Det var spændende at komme op og se; min bror og jeg kunne rende lige derop ad markvejen forbi Dyssegården. Han kunne godt lide damer, og nogen gange var det dem, han tegnede, somme tider uden tøj på! Så det var jo spændende.

Engang var han heldig at få en logerende. Der var pigehjem på Orø. En af pigerne var stukket af, og de kunne ikke finde hende. På en eller anden mystisk måde havde hun fundet op til skomageren, og han gemte hende i otte dage!

Kristian-Husar

Og så var der Kristian Husar, der boede i det hus, der ligger oppe bag kroen mod

byggemarkedet. Han tog sig nogle gibbernakker. Han var et godt offer for os børn. Vi drillede ham, når han var fuld. Han boede hjemme hos sin mor. Jeg kan huske, da vi engang var en flok drenge, der var efter ham. Men så fik han fat i en "binderpisk" med ekstra lang snert og rendte efter os byen rundt, men kunne ikke få fat i os.

Anton og Henning

Over for kroen i "Pennalhuset" boede Rigmor og Anton; han gik på arbejde og fiskede ved siden af. Somme tider drak han det hele op. Så en dag, da han åbnede madpakken, var pålægget bar ølkapsler.

Der boede også Henning Mogensen med harmonikaen. Han gik over på kroen og spillede og fik et par bajere for det. Han havde lidt pukkelryg.

Svend Aage og Frederik

Ovre i smedjen har jeg ofte stået og trukket blæsebælgen til essen. Det var et hårdt job at være smed. Engang mødte smeden Svend Aage og Frederik slagter hinanden ved en fest på kroen på trappen op til første sal. Ingen af dem vil åbenbart gå til side for den anden, så Frederik sagde: "Skrub til side for helvede, knægt." "Du skal kraft ed'me ikke komme og kommandere med mig. Så kan du få et par," sagde Svend Aage. "Jeg skal kraft ed'me vise dig noget," sagde Frederik. Men Svend Aage slog hårdest, og Frederik røg i gulvet. Han kom op igen, men fik en til, og så gik Frederik til side! Men de begyndte jo ikke at tæske løs på hinanden.

Bagefter kunne de så gå op og tage en bajer.

Søkaptajn Vinge

I byen havde vi også en søkaptajn Vinge og frøken Vinge, der boede i et gammelt kampestenshus omtrent der, hvor Sydmarken går ud. Senere flyttede han til en lejlighed oppe bag kroen. Min bror, Frede, og jeg strøg tit i byen, og vi kunne godt li' at komme op til Vinge. Så sad han og fortalte historier. Så sad vi og knækkede nødder og hyggede os hos ham. Han fik et trist endeligt. Pludselig var der noget, der gik ham på, så han stak jagtgeværet i munden og skød sig.

Andre glimt fra byen:

Børnepenge

Birksø solgte kroen og købte Højgård. Da han døde, havde hun forskellige bestyrere på gården. En af dem gik hen og fik et barn med en pige, men de blev ikke gift. Så skulle han betale børnepenge, men somme tider kneb det med at få betalt, og så kom betjenten og hentede hans cykel, som han så først fik tilbage, når han havde betalt. Det var betjent Pedersen fra Lyngerup. Det var ham, der kom til at bo på Politigården.

Kørende handelsmænd

I Ferslev boede Fisker-Ans. Han kørte rundt med en vogn med en lille, mager hest for og solgte fisk i byen og på egnen. "Så er der friske skrubber ude fra Sømer Skoven," kundgjorde han meget charmerende. Mens jeg var barn, fiskede Hans Jensen og hans bror.

Der var også en omkringkørende ølmand, en glad gut, der hed Harald, som kom nede fra Vintre Møller. Dengang drak man meget hvidtøl. Han kom en gang om ugen eller hver anden uge. Han gik bare ind. "Godavvv..." Op i spise-

kammeret, snuppede det gamle ølanker og lagde et nyt op og stak det an. Det var billigere end at få det på flasker.

Finere vask

Mens Birksø ejede kroen, havde Marie Birksø dampvaskeri i den ene ende af krobygningen. Dér kom folk og fik vasket og strøget deres fine duge og skjorter, "fransk vask og strygning" som det kaldtes. Jeg kan sådan lige huske det, og jeg er født i 1930. Marie Birksø var en stor, kraftig dame.

Fint besøg

Krustjev var her engang på besøg (det må ha' været i 50'erne), og han skulle bl.a. ud og se Erik Kristoffersens kyllingefarm. Da udvidede man vejen til Venslev Huse på et stykke udfor Ludvig Nielsen. Den skulle være bred og til let at komme frem ad.

Jeg kan ikke huske, hvornår der kom asfalt på vejene. Men jeg kan huske, at man lavede den vej ud mod Knud Andersen, da jeg var barn. Der lagde man nogle store, solide sten i bunden, og så kom der skærver og grus ovenpå. Og så kom man asfalt på.

Gadekær og møddinger

Om foråret, når de havde kørt møg ud på markerne, blev de gammeldags hestevogne kørt ned i gadekæret og stod i blød dernede. Så en dag med godt vejr kom de op og blev skrubbet. Derefter blev de kørt hjem og tjæret, så de blev så flotte.

Gadekæret var ellers en værre mudderpøl. Henne på Humlebjerggård boede Hans Nielsen. Der var mødding lige bag gården. Når det så havde regnet meget, rendte møddingsvandet derfra ud over vejen og ned i gadekæret. Det tog man ikke så højtideligt dengang. Sådan var det bare.

Dengang var der forskel på folk

Dengang var der meget forskel på høj og lav i byen. Gårdmændene mødtes til egne fester, husmænd og andre havde deres egne.

Den gamle lærer Voldum så temmelig meget op til byens gårdmandsfamilier. Når der f.eks. skulle være bryllup på Lindegården - der var 4 sønner og 4 døtre - så blev vi som skolebørn sat til at rive skolens fortov, så der var pænt. Jeg kan huske, at nogle af drengene sagde nej til at gøre det: "Det havde de ikke noget med at gøre." Skolelæreren blev ret sur, men de ville ikke.

I dag er denne sociale forskel heldigvis væk.

Og der var forskel på lærere

Jeg gik først i skole hos Voldum, og han var meget den gamle skole. Der blev gjort meget forskel. F.eks. blev kromandens søn Villy (fra Rendebæk) næsten aldrig hørt. De "fineres" børn fik bare lov at være, hvis de ikke kunne noget. "Karen, har du læst det her?" "Næh, det tror jeg ikke lige." "Nå, men så tager vi den næste." Derimod min bror, der var lidt ordblind, blev skældt ud.

Så var Voldum syg en tid til sidst, og så fik vi en lærer Dybvad fra Sønderjylland. Så kan du ellers tro, de forskellige vågnede op. Hvis de ikke kunne deres ting, så vankede der én på siden af hovedet. Så lige pludselig begyndte de at læse lektier. De plejede ellers bare at sidde og dukke sig.

Jeg tror, Dybvad var der et halvt års tid, inden Voldum kom tilbage.

Noget af det bedste var, når lærer Voldum tog os med ud at spille rundbold. Så gjaldt det om at slå bolden så langt som muligt. Somme tider kunne vi slå den, så den rendte langt ned ad vejen, og så kunne næsten alle nå at rende rundt. Op mod købmanden stod der nogle ribber, og der spillede vi fra.

Lærer Pedersen kom vel omkring 1940 fra Oppe Sundby. Jeg kan huske, han fortalte, at han var blevet spurgt af nogle bekendte, hvad han dog ville der ude i Venslev blandt de dumme mennesker. De kunne jo hverken det ene eller det andet!

Den eneste gang, jeg har fået en på siden af hovedet af lærer Pedersen, var en vinterdag. Der var faldet sne, og vi løb og kastede sne på hinanden. Lige ved siden af legepladsen lå købmandens have - den lå lidt højere. Der var jeg løbet op, for det var jo en fordel at kaste derfra. Så lige pludselig kom lærer Pedersen farende: "Hvad vi bildte os ind at rende oppe i købmandens have? Kom her ned!" Så tog han lige i kinden, og så vankede der en på siden af hovedet.

I skolen var der 3 årgange i den lille klasse og 4 i den store klasse, så Pedersen havde noget at holde styr på. Hver årgang blev sat i gang med deres eget program. Nogle skulle læse, andre skrive og nogle blev hørt. Der var jo ikke uro i klassen! Historie, bibelshistorie, naturhistorie og andet blev klaret i fællesskab.

Når vi under krigen skulle på udflugt med skolen, var det tit landmændene, der lagde køretøjer til. Jeg kan huske, de var kørende for os til Jægerspris engang, og jeg mener også, de var kørende for os ned til Langtved en anden gang. Der var jo ikke andre transportmidler dengang.

Til eksamen kom kommunekassereren og ikke sognerådsformanden for at høre på. Og så rystede man lidt i bukserne.

Jeg kommer på arbejdsmarkedet

Vi børn startede allerede, mens vi gik i skole med at tage kartofler op om eftermiddagen, bl.a. hos Valdemar Larsen. Senere - efter krigen - blev der dannet nogle kartoffelhold med voksne. Det var på akkord, og det gik stærkt. Det kunne mærkes i ryggen, så man dårligt kunne komme op af sengen om morgenen, og nogle måtte gi' op, fordi de ikke kunne klare det. Vi gik to og to med en kurv imellem os. Det gjaldt om at blive først færdig, og man hjalp ikke hinanden. Nogen havde nogle store labber, der skovlede både sten og kartofler op i kurven. Når den var fyldt, skulle den tømmes henne i vognen. Og så på den igen.

Jeg startede som 15-årig. Jeg havde en moster, der var formand for et damehold her i byen. De manglede én, så jeg blev makker med hende. Det kunne jeg sagtens følge med til.

Nogle gange var det rigtigt koldt. Engang ude på Venslev Mark havde det frosset om natten, og der var hul i gummistøvlerne. Du kan edderman'me tro, at det var dejligt at komme ind i stalden til frokost. Der var varmt inde hos køerne. Så kunne man få støvlerne af og få varmet tæerne.

Da jeg var 17-18 år, var jeg på et hold, hvor formanden dannede par med en

hidsig fyr. Når vi holdt pause, målte formanden rækkerne op med favnemål og satte pinde, hvor man skulle pille til. Så begyndte hans makker altid at pille op, så de to kunne komme lidt foran. Det irriterede os andre, så en dag snuppede jeg lige deres kurv og løb op ad rækken. Han blev tosset og fór efter mig, men jeg kunne heldigvis løbe fra ham. Og så smed jeg kurven. Havde han fanget mig, havde jeg fået et ordentligt lag tæsk.

Vi fik betaling pr. favn, så hvis vi kom ud et sted, hvor der ikke var ret mange kartofler, gav det en god løn. I den månedstid, hvor vi tog kartofler op, kunne man tjene lige så meget som en karl på en gård. Men det var også hårdt.

Det kunne også være en kold affære at tage roer op. Inden de fik roeoptagere, foregik det ved, at man trak roen op med den ene hånd, hvorefter man skar toppen af med en kniv, man havde i den anden hånd. Det var i oktober, hvor det var vådt og nær frysepunktet.

Jeg prøvede at tjene hos bønderne.....

Jeg var ude og tjene hos bønder i to år efter skolen og fik 300 kr for en sommer. Men der var stadig penge, når vi nåede november, hvor jeg kunne hæve lønnen. Jeg hævede jo kun nogle få kroner engang imellem. Jeg fik jo vasket hjemme hos mor, og der var ikke så meget at bruge penge til. Og man fik jo kosten på gården.

Jeg begyndte hos Kærgård Jensen, da jeg var 15, og arbejdede også en tid ude på Troldmosegården.

Henning har jeg også været på Ryslinge Højskole sammen med en vinter. Jeg var 18 år, men nok lige lovlig ung og umoden. Jeg var lidt for genert og tilbageholdende.

....men så blev jeg brødkusk

Jeg havde en del tilbud om at komme i lære, men det havde jeg ikke så meget lyst til. Mens jeg var på Troldmosegården, holdt Edvard op som brødkusk på Blakke Mølle for at blive buschauffør. Han spurgte mig, om det ikke var noget for mig at blive hans efterfølger. Så jeg var oppe og snakke med bageren. "Jeg véd ikke, hvad du siger Helge. Men vi plejer ikke at holde sommerferie her," sagde han. "Åh, det går jo nok," svarede jeg. Så de første par år var der ingen ferie. Det var Svend Schønemanns far.

Brødkørslen om vinteren kunne godt være barsk. Der var ikke varme i bilerne. Vi kørte i to Ford varevogne, som møllen havde. Når der var sne, blev der sat snekæder på, og så skulle der meget til at stoppe de gamle højbenede Ford'er. Engang skulle jeg ned til Jeppesens gård ved Lyngerup, og det var et frygteligt vejr, hvor det røg og føg. Bilen satte sig fast flere gange, og jeg måtte ud og grave den fri. Så til sidst knækkede noget ude ved bagakslen, så den ikke længere kunne trække. Så gik jeg ned på gården. "Så du ikke, at vi havde ryddet en vej inde på marken?" spurgte de mig. Det var almindeligt, at man gjorde sådan, fordi markvejene ofte føg til, da de lå i en lille hulning. Nå, men jeg blev hentet hjem af bageren i den anden bil.

En anden gang, hvor jeg havde været inde ved to ejendomme ved Lyngerup, kørte jeg fast på vej ud til landevejen, selv om der var ned ad bakke. Det tog en hel time at skovle sig fri. Man gik jo ikke ind og

Der var brug for øl til gæsterne på Rendebæk.

bad om hjælp, men klarede det selv.

De første år, jeg kørte, var der stadig statstilskud til rugbrød. Derved var det faktisk billigere end det foder, landmændene ellers kunne købe til grisene. Så hvis et brød var beskadiget eller brændt i skorpen, afsatte vi det bare til en landmand, vi havde aftale med. Jeg havde ofte 6-7 store brød, der blev smidt ind i svinehuset.

Jobbet som brødkusk gik rigtigt godt. Jeg solgte mere og mere. Da Svend Schønemann overtog bageriet, blev hans kone Alice nødt til også at køre en ekstra bil. Jeg kørte mange gange fra kl. 7 morgen til 7 aften. Men det var en god forretning, og vi tjente godt. Og så begyndte vi samtidig at køre taxi sammen med far. Grethe tog erhvervskort. Hun kørte så om dagen, og jeg kørte om aftenen og om natten ind imellem.

Jeg kørte jo brød i 16 år, fra 1952 til 68, så jeg har jo kunnet se en udvikling. Da jeg startede på Blakke Mølle, var vi 8 brødkuske fra forskellige bagerier, der kørte nede i Dalby. Til sidst var der kun mig.

Ellers var der jo slagter, ostemand og mælkemand, der kørte omkring med varer. Men det stoppede, for efterhånden var der jo ingen folk hjemme i husene, da damerne begyndte at gå på arbejde.

Grethe kommer til egnen

Grethe fortæller:

Far havde været vognmand i Vallekilde og havde haft en rigtig god forretning. Hans lastbiler kørte bl.a. tørv. Så fik han lyst til at blive kromand, men det var alt for stor en mundfuld for ham.

Han købte Rendebæk Kro i 1948, da jeg var 15 år. Far må ha' købt den efter Bjarne HCs bedstefars bror, der må være død på det tidspunkt. Der var også landbrug til kroen. Det solgte han fra, men han

kunne alligevel ikke klare det.

På kroen boede en krokarl, der bl.a. havde til opgave at ro folk frem og tilbage til Orø. Man skulle hejse en lille tønde op i en mast ved anløbsstedet, hvis man ønskede at blive roet over.

Da mor ikke var så rask, lå det helt naturligt for, at jeg var med i det hele på kroen. Jeg blev hurtigt den, der serverede og gjorde rent. Til at begynde med havde vi kok.

Der kom udflugter ud fra København. Og om sommeren blev der holdt en del foreningsfester med bal på kroen. Under krigen boede der en hel del sommerpensionærer på kroen, og i omegnen var der en del, der lejede sig ind hos private. De tog så ned og spiste på kroen. Her i byen kom der også sommergæster og boede, bl.a. hos Birksø på Højgård.

I hverdagen var der imidlertid for stille på kroen. Der var ikke gæster nok til, at der kunne drives kro. Ydermere var den vanskelig at varme op om vinteren. I 1950 blev den solgt til en ny kromand, Vestergård, som så solgte til den københavnske børneinstitution, der ejer stedet i dag.

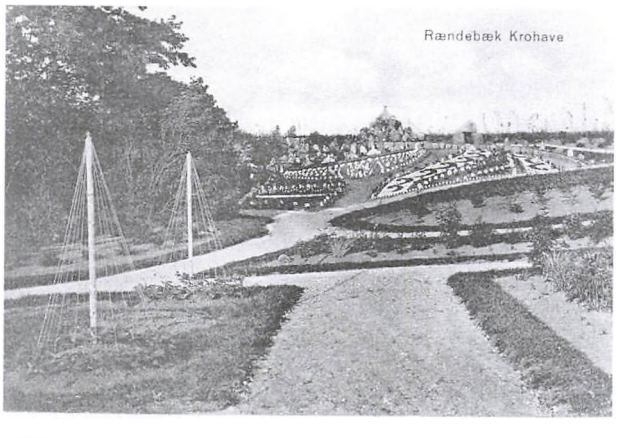

Det imponerende haveanlæg ved Rendebæk kro.

Rendebæk færgekro.

Helge:

Jeg kan sådan lige huske, at min onkel, som var anlægsgartner, var nede og anlægge krohaven med lysthuse, der blev brugt meget om sommeren. Så sad folk der ude og fik serveret maden. Det var en virkelig flot have, og den gamle kromand havde god gang i forretningen dengang.

Husmandsforeningen holdt hver sommer en fest derude i haven. Der var tombola, hvor vi børn fik lov at købe et par numre. Det var jo spændende, om man nu vandt noget.

Grethe:

Da vi rejste fra Rendebæk og til huset her oppe i byen, begyndte jeg at servere på "Håbet", også for sognerådet, hvor Helges far var med. Dengang var der rigtigt gang i kroen. De arrangerede store, kolde borde, og det blev averteret, så der kom mange mennesker ud fra København. Om sommeren blev der serveret i krohaven på den anden side af vejen.

Da Rendebæk kro blev lukket, blev der mere foreningsaktivitet på "Håbet". Den blev bl.a. brugt til dilettant. Det var jeg med i. Og der blev vist film i krosalen. Hedebo kom med mellemrum kørende med film og apparat. Og Helge og jeg har

Grethe ved det store kolde bord på "Håbet".

gået til folkedans deroppe. Det har mine svigerforældre også gjort under krigen.

Jeg var også ude at servere til fester, hvor der virkelig blev gjort noget ud af det. Jeg kan bl.a. huske høstfester hos Anna og Peter Lav'sen og på Lindegården.

Min mor havde ishus her i Venslev engang. Og jeg tror da ikke, der har været andre ishuse i byen. Da mine forældre rejste fra kroen ved Rendebæk og købte hus lige vest for slagteren, fik min mor det ishus. Og børnene elskede min mor.

Grethe og Helge bliver gift

Da Helge og jeg blev gift, lejede vi det lille hus lige nord for Fogedgården af Valdemar Larsen og Karen Agnethe for 30 kr. om måneden. Det var gult på det tidspunkt, så vi kaldte det "Det gule Palæ". Der var "das" i et hjørne af loen på gården, og der var gruekedel til at vaske tøj i og gammeldags brændekomfur.

Hun blev faktisk så glad for os, at da præsten Kobel og hans kone, der boede til leje i det andet hus, Valdemar og Karen Agnethe ejede (på hjørnet af bygaden, hvor den drejer af mod Svanholm), rejste, så fik vi lov at leje det; det var en hel del større. Og uden at prale for meget af os selv, så havde vi også holdt "Det gule Palæ" og haven rigtigt flot. Derfor ville Karen Agnethe også godt ha' os over i det andet hus, hvor haven var blevet noget "vild". Det var hun så ked af. Dengang havde man det altid pænt og rent. Til søndag skulle der være nyrevet ude på fortovet. Vi boede der nogle år.

Og så købte vi villaen på Bygaden nr. 9 - jeg tror, det var i 1964 - for 35.000 kr. Vi syntes, det var mange penge, og vi havde talt om at spare mere sammen, inden vi købte noget. Men inflationen løb dengang så hurtigt, at det var ikke til at følge med i. Der flyttede vi så ind og boede i 16 år. Så blev der for lidt plads til vores taxabiler. Så byggede vi huset på Bygaden nr. 5, hvor vi bor nu.

Helge:
Far starter lillebilforretning

Far havde den ældste lillebilforretning her i Venslev. Han startede i 1926-27.

En enkelt episode fra min fars tid som vognmand:

"Det gule palæ" ved Sandagergård, hvor Grethe og Helge startede.

Engang ringede to mand og skulle køres til Skibby. Da de så kom derop, viste det sig, at de skulle spille kort. Men de manglede en fjerdemand. Så sagde de til far: "Du ka' da ligeså godt blive her!" "Ja, jeg har ikke rigtigt noget at lave alligevel." Han blev der og spillede kort. Der var jo ikke noget, der hed mobiltelefon eller kalderadio, så mutter ku' ikke få fat i ham, hvis der blev noget.

Sådan var fatter ind imellem; han elskede at spille kort, og så var han ligeglad med, hvad der skete rundt omkring.

"I lære" som taxachauffør

Christian Larsen ude på Troldmosegården havde en bror, der boede inde på Sønderby Mark. Så skulle de til høstgilde derinde. Og de havde ikke bil dengang. Så de ringede til far. "Den tur kan du sgu' køre, knægt," sagde han til mig.

Jeg hentede dem så, da klokken var omkring 6, og kørte dem derind. "Du går bare med ind og får noget mad," sagde de til mig. Ja, det gjorde jeg så. Så gik man en tur marken rundt og så hjem og fik kaffe og sad og snakkede til klokken var ti/halvelleve. Og man fik jo ikke en "disse" for det. Dengang betalte man ikke for ventetiden. Men far sparede jo benzinen til en tur frem og tilbage. Jeg var 19-20 år.

Egen taxaforretning i 50 år

Da min far, Alfred, blev syg i 1955, begyndte vi at hjælpe ham med at køre lillebil.

Men far døde jo så desværre nytårsnat mellem 1967 og 68. Min bror Eskild, der var kommet i slagterlære hos Frederik (der først i mange år var slagter i Venslev, senere i Kirke Hyllinge), tog så fri en måned og kørte taxaen. I mellemtiden sagde jeg op på Blakke Mølle og overtog vognmandsforretningen fra 1. februar. Og så har det ellers kørt siden. Så faktisk har vi kørt taxi fra 1955 til 2005.

Ja, jeg har kørt mange mennesker rundt i mange forskellige sammenhænge. Som en taxachauffør fra København fortalte til et blad, så er man ligesom socialforvaltningens forlængede arm. Jeg har også måttet lægge øre til mange forskellige ting gennem tiderne, men de fleste har da heldigvis været glædelige. Det var da sjældent, at folk ligefrem sad og og blev uvenner. Men det kunne da ske.

Det var somme tider sjovt at iagttage folk. De kunne være overlegne og sure, når man hentede dem. Men når man så kørte dem hjem, så var de så glade og flinke. Andre kunne være glade, når de kørte ud, men til gengæld var de så sure, når de skulle hjem. Det er utroligt, hvor folk skifter, når de har fået en ordentlig "bøhmand" på.

Jeg har kørt mange branderter hjem. Èn af de mere voldsomme og groteske stod i avisen, dengang jeg havde jubilæum.

Dengang kørte vi meget rundt til krostuerne med folk. Når de havde fået deres understøttelse eller ugeløn, så var der et gæng, der mødtes på kroen. Engang hængte der 3-4 gutter her oppe på Godthåb. Jeg kom derhen med det "folkevognsrugbrød", vi havde på det tidspunkt; sådan én med to sidedøre, der lukker op hver sin vej. Folkene ville køres videre til Skibby Kro. Det gik rask afsted. Da vi kørte gennem Ferslev, hvor vejen kurver en del ved Pilegården, skete uheldet. Han, der sad ved

døren, var et stort "brød" på omkring 100 kg. Han kom til at læne sig for meget op ad døren og fik åbenbart trykket på håndtaget, så døren gik op. Han stod på hovedet ud, slog en to-tre kolbøtter og endte på ryggen inde på marken. Jeg bremsede op, bakkede og sad et øjeblik og tænkte: "Hvad fanden gør vi nu? Mon ikke han rejser sig." Så sagde ham, der sad ved siden af mig: "For helvede Helge. Hvad holder vi her og glor efter? Vi er kraft ed'me tørstige. Han er sgu' død. Lad os se at komme videre." Det syntes jeg godt nok, var lidt barskt. Nå, men ham på marken var trods alt ikke længere væk, end han hørte, hvad den anden sagde. Så han løftede hovedet og svarede: "Gu' er jeg ej død, dit kvaj." Og så kravlede han op og ind i bilen igen, og så kørte vi på Skibby Kro.

Ellers synes jeg, vi har haft nogle fine år, hvor der ikke har været nogle særligt ubehagelige ting. Men det skyldes jo også nok, at vi har kendt folk godt. Mange af dem har vi jo kørt både til skole, sport og ungdomsskole. Så vi kendte dem.

En enkelt gang, hvor en af vores unge chaufførerkørte en mor og hendes søn hjem, var der problemer. Da de nåede frem, sagde de, at de ikke havde nogen penge. Chaufføren ville ha' pengene, før de fik lov at stige ud. Så blev den unge mand tosset og truede. Chaufføren kaldte så hjem over radioen og talte med June (vores datter), der sagde, at han skulle bare tage det roligt og lade dem gå. Betalingen skulle vi nok finde ud af.

Grethes mor havde Venslevs eneste ishus.

Så efter et par dage kørte jeg derud. "Nå, du vil ha' nogle penge," sagde faren så, da jeg kom. Det viste sig, at han havde ligget og sovet inde i huset, men sønnen havde ikke turdet gå ind og vække ham for at få penge. Jeg kendte ikke faren, men knægten havde jeg kørt for i skole. Så da faren gik ind for at hente pengene, spurgte jeg sønnen: "Hvordan kunne du finde på sådan noget? "Ja, det må du undskylde, Helge. Men vi havde jo fået for meget at drikke." Hvis det havde været mig, der havde kørt dem hjem, var han jo aldrig begyndt at optræde på den måde. Nu skulle han spille en farlig karl overfor den unge chauffør. Det er en af de få ubehagelige episoder, vi har haft.

Grethe:

Egentligt er det ubehageligt at tænke på, at man i vores moderne tider ikke har lige så meget respekt for den unge som for ejeren.

Vores anden datter, Schanne, har jo også prøvet at køre. Hun var ikke glad, når hun skulle hente nogen på "Pejsen" i Skibby. Engang skulle hun køre nogle lokale unge hjem. Om dem vidste alle, at hos dem kunne man købe hash. Selv om de ikke var overvældende højrøstede eller ubehagelige, var hun så utilpas ved situationen, at da hun kom her forbi, holdt hun og kom ind og hentede mig, for at jeg kunne køre dem helt hjem. Da jeg kom ud, blev jeg mødt af nogle glade

unge, for jeg kendte dem jo. Én af dem gav mig en stor "krammer". Det glemmer Schanne aldrig.

Helge:

Der var nogle mennesker, jeg kørte en hel del for. De kunne godt li' at få sig nogle whisky'er. Så en aften ringede konen: "Karlsen. Kom og kør mig. Jeg vil fand'me ikke være hjemme hos den stodder mere." Så jeg kom og hentede hende, og hun var meget ophidset. Hun ville til København. Da vi så kørte, sagde jeg til hende: "Skulle De ikke lige tænke over det. Det er mange gange, når man har fået lidt, så tager det ene ord det andet. Jeg véd jo, at I har det meget rart." "Synes De det, Karlsen? Så vend for fanden 'rokken'." Så vi kørte hjem igen, og så gik det jo meget godt.

Vi havde en gartner, Nicolaisen, i Venslev. Det var nogle meget søde mennesker. Vi kørte med kranse for dem til begravelser. Hvis de ikke var helt færdige med dem, hjalp vi med at bære ud til bilen. Ofte var der så mange kranse, at de også måtte opbevare nogle inde i privaten bag forretningen. Af hensyn til blomsterne havde de ikke varme i forretningen, så de var helt blåfrosne om hænderne. Han havde en helt speciel humor og kunne ind imellem rive nogle sjove historier af sig. Han kørte knallert, og havde de ikke nået at gøre kranse og buketter færdige, når vi kom og hentede, så mødte vi Nicolaisen på vej mod Ferslev, når vi kørte hjem. Han havde knallerten fyldt op med kranse og buketter.

De senere år havde jeg faktisk rigtigt travlt i firmaet. Jeg var tidligt oppe og køre børn til skolerne og hjem igen. Og kørte til og fra ungdomsskole om aftenen foruden det løse i løbet af dagen. Og så var der også regnskaberne, der skulle klares.

Tilbageblik.

Helge (Pedersen) og jeg har tit talt om, at der aldrig har været sådan en udvikling indenfor alt muligt, som fra vi var børn til i dag; det er rendt så hurtigt. Meget af det, vi har i dag, ville vi jo dengang slet ikke drømme om, at det ku' lade sig gøre. Vi kunne heller ikke forestille os, at vi skulle få så stor en velstand, som vi har idag. Vi voksede op med, at man skulle passe på tingene og gemme.

Men det er jo også lidt pudsigt, at de yngre i dag sagtens kan gå på genbrugsmarked og købe ting dér, som de kan bruge.

Der er blevet mere stille i byen. Der er ikke så mange at snakke med, når vi går en tur rundt i byen. Og så kender vi heller ikke så mange mere.

Da Frede er født to år før Helge, rækker hans erindringer om barndommens begivenheder den tid længere bagud. Frede har tjent på lokale gårde, men også længere væk. Han vendte tilbage til Horns Herred og blev gift og har drevet selvstændigt landbrug på et par ejendomme sydpå på halvøen.

Fortalt af Frede Karlsen
27. november 2008.

Frede er født i 1928 som storebror til Helge, så hans baggrund kender vi, og dette afsnit hænger tæt sammen med det foregående.

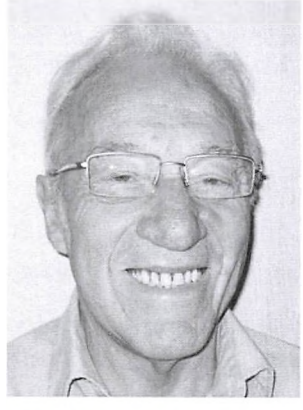

* 1928

Vi måtte gå i aflagt tøj

Under krigen var det ekstra svært for familien at få pengene til at række. Det hjalp noget, at vi fik meget brugt tøj fra andre; så blev det syet om. Der blev syet meget tøj om; det blev vendt og "gjort ved". Og skjorterne blev klippet af, og der blev syet nye flipper. Man må sige, at folk var opfindsomme. Det var ikke noget "smid-væk-samfund".

Henne hos Esbjørnsen havde konen og datteren oppe på loftet noget tøj fra faren, den gamle skrædder, der var død. Derfra kom far hjem med nogle bukser, som man gik med under 1.verdenskrig. Buksebenene var smalle og nåede mig kun til lige midt på knæet – de så farlige ud, men jeg skulle sgu gå med dem. Og så havde han også fået nogle lange strømper, hvor man skulle have sådan en chemise på med elastikker til at holde dem oppe. De var dejligt nok varme; men det var jo tøsetøj! Jeg var sgu lidt ked af at gå med det tøj der; jeg kunne godt se, det var umoderne. Sådan noget gik drengene også med som helt små, men det var i 1941, hvor jeg var 12 år. Min bror, Helge, havde fået et sæt med spidsbukser, jakke og vest; så han blev kaldt "forvalteren", når han gik i det.

Helge gik gerne med mit det aflagte; hvis han så fik sagt noget til mig, fik han gerne igen med, at han rendte med mit det gamle tøj. Og så blev han jo flov, når der var nogen, der hørte på det.

Man kunne bruge alt. Fra et postbud i Skibby fik far f.eks. et par aflagte holmens benklæder - noget tykt, uldent stof, som blev syet om til mig, lige da jeg var kommet ud at tjene.

De voksne fik heller ikke nyt tøj, hver gang man skulle bort. Man fik sådan et sæt blåt cheviottøj; det kunne de ha' på både til bryllup osv. og næsten til deres egen begravelse. Så længe holdt det.

Byens sypiger

Fru Birksø på kroen havde systue også. Vores moster Olga, der havde 12 søskende, kom over til Venslev, da Helge var nyfødt. Først kom hun op og tjene hos den gamle Jørgen Mogensen på den gård, hvor Johannes Olsen bor i dag. Senere lærte hun at sy hos fru Birksø. Der var mange piger her omkring, der var oppe hos hende og lære at sy.

Hedvig og Alfred Karlsen, Helges og Fredes forældre.

Moster havde senere egen systue med et par udlærte til at hjælpe hende foruden 1-2 elever. Hun brugte mors håndmaskine, og efterhånden fik hun to trædesymaskiner, en Singer- og en Pfaffmaskine. Det blev brugt meget, at damerne kom og fik taget mål og syet kjoler dengang. Jeg kan huske, at Jenny, der var gift med H.P. (købmanden), og hendes søster Ruth kom gående hen til moster om søndagen for at prøve kjoler – to ret store piger.

Der var også en sypige, der hed Hedvig. Hun tog ud på gårdene og var 3-4 dage hvert sted og syede.

Børnearbejde var naturligt og nødvendigt.

Der var også noget andet, jeg ikke var så glad for. Det var, når vi skulle ha' skrå (malet korn) hjem til griserne. Far købte kornet ude hos en landmand og læssede det af hos købmanden for at få det malet. Så skulle vi drenge hente det på en gammel trillebør med jernhjul, når det var klar.

På de gammeldags børe sad hjulet langt henne foran, så man bar selv meget. Når man så havde læsset to sække på, vejede det godt til, selv om man lagde dem godt frem på børen. Jeg var jo kun 10-12 år og skulle ned og puste mange gange på vej hjem.

Det er også nok derfor, jeg er lidt rundrygget; og så har jeg båret mange sække de første år ude på gårdene.

De havde jo fået elektrisk kværn hos købmanden, og det var lidt mere moderne end på møllen, som så lukkede. Der var ikke så meget strøm i byen, så når de startede kværnen, så forsvandt lyset somme tider nede hos os.

Niels Jacob på Lindegården havde en orne, så dér gik vi ned med vores so for at få den løbet. Det gik meget godt med at holde styr på den, bare man havde en kæp og gennede den lidt med. Men jeg har også prøvet med to ad gangen, og jeg

hadede det, når den ene så rendte op i Regners indkørsel. Så måtte jeg ha' Helge med som hjælper. Senere kom vi ned til Hans Nielsen med søerne. Til sidst havde vi en so i flere år. Den kunne selv finde vej.

Avisbud m.m

Vi gik rundt med Nordsjællands Venstreblad i byen om aftenen. Der kom et bundt med rutebilen hver aften og blev smidt af. Vi skulle stå oppe ved stoppestedet for at være sikre på at få dem. For hvis Christian Simonsen kørte, glemte han ofte at smide dem af, og så måtte vi cykle ned til Ferslev og hente dem. Der kunne vi fange ham, fordi han skulle køre omkring Vejleby først. Og så indkasserede vi i tilgift en skideballe af far. Jeg begyndte at gå med aviser (16-17 stk.), da jeg var 7 år, og med ugeblade, da jeg var 9; de kom med posten. På den måde kom vi ind alle vegne i byen.

Engang havde Christian Simonsen glemt at smide en cykel af ovre i Frederikssund. Så sagde han: "Frede, kan du ikke køre over med den?" Så cyklede jeg til stationen, mens jeg holdt den cykel ved siden af min egen. Han nåede tilbage med rutebilen, mens jeg var derovre. Så kom cyklen op bag på bussen, og jeg fik lov at køre med hjem

Fars tørvemose

Far og slagter-Frederik havde en moselod sammen sydvest for byen. Man kørte ud mellem Ejner og Sigurd. Vi gravede tørv 1941-42-43.

Nogle tørv kunne være hårde som briketter, mens andet bare blev fisket op som rent pladder og så tørret. Der er flere lag i mosen; noget blev kaldt for "lever"; det kunne ikke stå for noget tryk. Og så var der noget, de kaldte for "hestemøget", men der var ikke så meget af det her.

To mand stod nede i mosen og læssede tørven med håndkraft op i et transportbånd, der blev trukket af en 6 hestes petroleumsmotor. Far stod altid og passede den. Det endte oppe i en vogn, der så blev kørt op på marken og bakket hen til nogle trærammer og vippet af i dem. Der gik en mand og skrabede det ned i rum i rammen. Så lå det der og tørrede lidt. Så blev rammen løftet op og flyttet og fyldt igen. Der var 144 tørv i sådan en ramme. Vi kørte med to vogne.

Når tørvene havde ligget i knap 8 dage i godt tørvejr, blev de vendt. Og når de var tørre nok, kom der nogle damer og stakkede dem, så de stod og tørrede rigtigt. Det var Else og Emmy, og Kristine var også med. Og vi drenge var også med ind imellem.

Helge var med den sommer, hvor jeg lige var konfirmeret. Jeg kørte en jumbe. Jeg var sgu da ikke særlig glad for det. De sagde noget til èn, når man kvajede sig.

Skrædder Esbjørnsens hus, hvor der kunne købes manufaktur, slik og cigaretter. En tid drev familien også sommerpensionat.

Tørvemosen blev jo lukket i august en kort tid, mens der blev høstet. Helge og jeg arbejdede så ude på Troldmose en 14 dages tid, og så skulle vi begynde på mosen igen. Høsten skulle jo i hus.

Om aftenen spillede vi tit kort, og så gik snakken. Jeg husker en aften, hvor jeg vist fik fyret noget af om, at damerne godt kunne rubbe sig lidt mere ude i tørvene. Jeg havde hørt den gamle sige noget lignende. Men så fik jeg lige et *blik* fra ham, og så var man godt klar over, at man var kommet for langt frem.

Skole

Jeg gik i skole hos lærer Voldum i Venslev. Han var jo syg et stykke tid, og så havde vi en vikar oppe fra Hillerød. Han hed Dybvad og kom cyklende hver dag. Hos ham blev jeg behandlet godt. Der var forskel på, hvordan man blev behandlet dengang, om man var småkårsfolk eller gårdmandsbørn. Hos Voldum kunne hænderne sidde lidt løse, eller også hev han os i de små hår ved ørerne. Der var engang, hvor han mente, at det var mig, der havde gjort noget galt, men det var det altså ikke. Jeg var godt klar over, at nu vankede der snart én. "Hvis du slår mig, så går jeg hjem," sagde jeg. Han gjorde det heller ikke. Jeg vidste, jeg ikke havde gjort det; jeg har sgu aldrig lavet nogle store numre i skolen.

I Ferslev havde de både en lærer og en lærerinde, og der gik også de store i skole hver dag. De havde også lidt fysik og lidt biologi; vi havde ikke spor af den slags. Vi skulle selv ha' bøger med – salmebog, bibelbog og danmarkshistorie.

Men så kom skoleloven i 1937, hvor der blev lavet en hel del om på tingene. Bl.a. kom der centralskoler; Sæby-Gershøj var den første i landet; den kom vist i 1938.

Oppe på "Håbet", kroen, var der møder om oprettelse af en centralskole her. Den skulle ligge oppe ved Blakke Mølle. Det stod sådan og vaklede. Slagter-Frederik og far gik meget ind for, at vi skulle ha' denne her skole, og så Knud Andersens Sigrid. Når de kom hjem fra møderne, kan jeg huske, de snakkede om, at de havde haft nogle heftige diskussioner. Vi havde nok venstrestyre dengang; og der skulle jo penge til. Men så kom krigen, og så faldt sagen jo.

Udflugter

Mens jeg gik i lille klasse, var vi på udflugt til Mørkebjerg. Vi gik derud, og så havde Valdemar fra Fogedgården købt en stor pose bolsjer. Så løb vi og legede mellem de to høje. Han var en rigtig legeonkel, også til juletræsfester. Der var også lærer Larsen ude fra Vejleby og lærer Nielsen nede fra Ferslev, men de var ikke nær så gode. Og han sendte en raket op.

Store klasse havde udflugt med bus. Da jeg lige var kommet i store klasse, var vi nede på Stevns ved Tryggevælde å. Da Midtbanen lukkede, var store klasse på Fanø. De kom hjem, da jeg var i skole første dag, og jeg kan huske, at de råbte "Hurra", så man kunne bemærke, at de kom, da de blev hentet med hestekøretøj oppe i Skibby.

I 1941 var vi på tur til Langtved Færgekro, hvor vi kunne rende og lege; vi havde madpakke med. Landmændene kørte os med hestevogn, og så holdt vi nede ved Dejlighedsbakken, men de store cyklede. Vi var også inde og se den nye cen-

tralskole i Kirke Hyllinge. Der havde de også fået skoletandlæge. De havde ikke fast tandlæge, men det var én der kom inde fra byen. Jeg havde aldrig været til tandlæge og var skam imponeret.

Legekammerat med lærer Voldums børn.

Blandt Voldums børn var Ester, der var 7 år ældre end mig, og Alf, som var 3 år ældre end mig. Og så var der en datter, som var 3 år yngre end Helge. Og så tog de Arne – en nevø - til sig, da han var helt spæd. Han mistede moren under den spanske syge. Arne havde jeg et godt forhold til; vi var næsten lige gamle. Voldum var bedre ved sine egne børn, end overfor Arne; det kunne jeg ikke rigtig li'. Alf kunne godt li' at drille, og så gik det somme tider ud over Arne; Voldum holdt jo altid med sønnen.

Arne havde to søskende, Else, der senere som 17-18-årig kom og tjente som pige i skolen; hun var meget afholdt. Og Erik læste til lærer, efter han havde tjent bl.a. nede hos Sigurd. Det var meget almindeligt, at de først begyndte at læse efter soldatertiden dengang. Hvis man havde lidt evner, så var der nogle, der skubbede på. Ude fra landet var det næsten kun præstens børn og måske skolelærerens, der læste videre.

Jeg kan huske engang, hvor jeg mødte Alf i byen. Han kom med nogle varer bl.a. noget sukker. Så drillede han mig, og selv om han var 3 år ældre end mig, kom vi op at toppes. Der gik hul på sukkerposen, og det var ikke så godt; måske har han tabt den. Så da jeg gik hjem fra skole dagen efter, sad fru Voldum henne i vinduet. "Frede, jeg har en høne at plukke med dig." Så fik jeg at vide, at jeg havde været "væmlig" ved Alf. "Hvem var begyndt?" Nå, jeg fik en skideballe for det. Jeg kan ikke forstå, hun ville gøre det; når han var 3 år ældre end mig, så ville jeg jo ikke uden videre fare på ham. Men jeg har altid haft retfærdighedssans. Jeg har også været oppe at slås med kromandens Villy, der var stor og stærk. Jeg er ikke meget for at blive uvenner med folk, men de skal ikke træde på mig.

Da jeg blev større, kom jeg også med Arne hjem. Jeg kan huske, at de altid til jul lavede marcipanpålæg – gulerødder og andet – med farver på. Og vi spillede matador. Voldum kunne ikke forstå, at jeg altid kunne tæve Arne og Alf i matador; jeg fik altid handlet fordelagtigt, jeg havde nok mere købmandsskab.

Jeg følte ellers, at jeg bare var en lille, dum dreng, der var ordblind og et kvaj til at skrive, men jeg var god til at regne. Og historie gik jeg meget op i. Jeg vendte om på bogstaverne, kan jeg huske. Men jeg lærte lidt i aftenskolen. Og så var jeg på Vallekilde Højskole, hvor jeg havde alle tiders lærer. Så det går sgu ellers meget godt. Jeg var ikke god til det med skole, men jeg syntes også, vi var mange i klassen. Jeg fik meget "med rødt". Det var især til eksamen. Der var flere af os, der havde det sådan.

Børn fra Slesvig og København i byen

Der var flere familier, der havde børn fra Sønderjylland, bl.a. ude hos Ludvig Nielsen, og skolelæreren havde også én. Der var nogle bestemte fra en familie, der hed Abrahamsen, i flere år; de gik i skole her en måneds tid eller måske to eller tre. Det var nok ikke så meget på grund af, at de sultede, men for sprogets skyld og for det kulturelles skyld.

Engang var der nogle, der havde kaldt dem "tyskerpiger". Det var der en af dem, der var meget ked af, og der var ikke noget at sige til, at hun var ked af at blive kaldt "tyskerpige", når man nu var meget dansksindet.

Voldum blev tosset. Så skulle vi stille op henne i hjørnet ved skabet og stramme røv, og så skulle vi ha' af spanskrøret. Jeg har vel været 8-9 år. Vi fik én hver, men han har nok ikke slået så hårdt.

Der kom også københavnerbørn herud; det var i sommerferien. Der var bl.a. Preben inde fra Kronprinsessegade hos Emmy og Henry. De kom lige før Sct. Hans – en hel måned, før vi andre fik ferie omkring 20. juli. Og så havde vi 5 uger frem i høsttiden til slutningen af august. De havde 7-8 uger og gik i skole hver dag, hvor vi andre kun gik hver anden dag; vi havde jo kun én lærer, og han kunne jo ikke overkomme mere.

Præst og konfirmation

Da jeg gik til præst, var jeg den eneste fra Venslev. Vi var 9 drenge og 7 piger. Jeg sad nr. 7. Efter konfirmationen kom pastor Petersen sammen med sin kone rundt på cykel og hilste på familierne i hjemmene; det var et meget aparte par, hun var lidt duknakket, de lignede nærmest en arbejderfamilie ude fra 17. kartoffelrække. Når man så, at de kom udenfor, så forsvandt flasker med likør, og hvad man ellers havde fået til kaffen. Så kom de ind og hilste og fik en tår kaffe.

Jeg kan huske, man rettede sig op og tog kasketten af, når man mødte præsten eller skolelæreren. Engang, hvor nogle børn ikke havde hilst på lærer Voldum, fik de en skideballe henne i skolen bagefter.

Den gamle pastor Petersen var meget flink, men han var meget indremissionsk. Han "krakilede" jo folk. Somme tider til begravelser jagede han dem lige i helvede. Der var én, der engang sagde til ham: "Nu holder du dig bare til teksten. Du skal ikke komme med alt det andet."

Far var altid med; han skulle jo altid køre. Han var tit med at til bære. Det skete jo, at der var en ensom, hvor der ikke rigtigt var noget familie, eller hvor de pårørende var ældre og svagelige.

Kortspil, studiekreds og aftenskole for de unge

Når vi mødtes, var det blandet drenge og piger. Vi kunne være en 8 – 10 stykker og spillede bl.a. kort. Men ellers var der ikke noget at lave herhjemme omkring i fritiden. Der var ikke noget fjernsyn. Vi gik til gymnastik en eller to gange om ugen.

Men så snakkede vi om at lave en studiekreds, som så blev holdt på "Håbet". Det var oppe i den gamle sognerådsstue. Vi kunne vel samle en 12 – 14 stykker. Jeg kan ikke huske emnerne. Vi skulle lære at stå op og sige noget. Jeg havde simpelthen sommerfugle i maven; det var man slet ikke vant til. Børn i dag er jo meget mere selvstændige, end vi var. Vi var vant til kun at udtale os, når vi blev spurgt; ellers kunne vi bare tie stille.

Der var også en studiekreds i Ferslev præstegård en gang om måneden, hvor der kom unge fra hele omegnen. Vi var mange i præstegården. Det var hos pastor Kobel. Han ledte det, men den gamle Petersen var også med. Det var meget spændende. Det er ikke så længe siden, jeg fandt den bog frem, som vi brugte til

studiekredsen, og læste lidt i den. Det var bl.a. om, hvordan svenskerne, da de havde taget Skåne mm. fra os, også tog det danske sprog fra os – ligesom senere med Tyskland.

Vi havde også noget ungdomsskole henne i skolen hos lærer Pedersen, hvor vi f.eks. også var på udflugt til København. Der var et par gutter, der jo helst skulle ha' en lille én, så de havde en brændevinsflaske med i lommen. Og da Pedersen så kom ud og skulle tisse, så stod de derude og drak. Jeg kan huske, han sagde til en af dem: "Det havde jeg altså ikke troet om dig." Men de var ligegodt blevet så gamle, så han kunne ikke sådan rigtigt skælde dem ud; så han sagde det meget pænt.

Fastelavnsridning

Jeg kan også huske, når der var fastelavnsridning. De kom ind i alle gårdene og fik vin. De begyndte nede i Ferslev, og så havde de været hele vejen rundt. Mange var godt fulde og kunne dårligt styre hesten. Så skulle de hjem og ha' andet tøj på, og så skulle de op og ha' punch bagefter. De samlede æg ind undervejs. Dem fik Høj (kroværten), og så lavede han æggepunch. De var så fulde, at der tit blev slagsmål.

Jeg tjente på flere forskellige gårde

Jeg tjente på "Dyssegården", der brændte midt i 1950'erne. Den lå dér, hvor købmanden har benzintank nu. Så kom jeg op til Albert Olsen en vinter, men vi kunne ikke rigtigt blive enige om lønnen for sommeren; han bød 750 kr., og så kunne jeg få akkord i roerne. Men jeg havde aldrig luget roer; kun gået og hakket i haven hos far. Det var jeg ikke meget for; det kunne jeg ikke tjene noget videre ved; jeg skulle gerne ha' 850 – 900 kr. Så var der en annonce i avisen ovre fra Frederikssund. Så ringede jeg derover; der kunne jeg få 900 - 950 kr. Jeg var der i 2 år – til foråret 1946.

Så kom jeg ud på Troldmosegården her ved Venslev og var en sommer. Jeg havde lige taget kørekort – den 3. maj. Da jeg kom hjem fra soldat i september '49, kom jeg også ud på Troldmose hos Christian Larsen og Karoline og var der til november; så skulle jeg på Vallekilde højskole. Christian var en slæber; da jeg kom derud, havde han ikke haft karle siden i 30'erne. Han havde svært ved at have karle – det skulle altid gå så stærkt. Det skete et par gange, han var lidt efter mig, men ellers havde jeg det såmænd meget godt derude.

Der var også to store sønner, Poul og Henning, hjemme. Da jeg var derude første gang, var den ældste vel 25; men det var altid Christian, der havde fat i tømmerne, når vi skulle ud med hestene. Det samme, når vi skulle køre med selvbinder – han havde en ret stor binder, der var 7- 8 fod bred mod de normale 5 fod – og så var der 4 heste for, hvor man ellers kører med 3. Men han havde jo også hestene til det. Vi skiftede til friske heste hver tredje time, men det skete, at man havde en ung hest, der ikke kunne holde til det, og så måtte hingsten trække to gange i rad. Det syntes jeg, var synd. Han fik godt nok en god mulepose.

Han rykkede ud sidst på formiddagen, når duggen var gået, og så kom Poul ud med de 4 andre heste sådan godt middag og havde madpakke med til ham. Så kunne Poul køre en omgang eller to, imens han spiste.

Der var 132 tdr. land til, og så var der Lille Troldmose, hvor han også høstede. Han kunne tage alt kornet på 3½ dag med hestene. Så der var tryk på. Når Henning kørte og harvede, havde han 4 heste for en tip-top-harve, og så havde han to heste bagefter med en letharve, der lige skulle jævne jorden; tømmerne til dem havde han hen over armen. Når de skrælpløjede om efteråret havde de 3 dobbeltplove i gang på samme tid; det blev jo til noget.

Vi stod op kl. 5 om sommeren, og så arbejdede vi til klokken var hen ad halv syv i staldene, og så fik vi morgenmad. Det var ikke noget med en ½ times pause. Når vi var færdige, så var det bare ud. Så smurte vi en lille madpakke, bare en rundentom rugbrød med fårepølse. Jeg kunne næsten ikke klare det til at begynde med, men jeg blev meget glad for det. Det havde vi så i lommen; og så skar Karoline altid et par rundentommer rugbrød, som vi havde med i lommen til hestene. Ude i marken sad vi på ploven, når vi spiste engang ved ni-tiden.

Under krigen blev den pause sløjfet på grund af brødrationering. Men der var jo længe fra godt halv syv til vi spiste til middag kl. 12. Og så igen fra kl. 1 til kl. 6. Vi kørte hjem til middag og spiste varm mad. Og så sov vi til middag nede i en tom hestebås. Og fem minutter i et

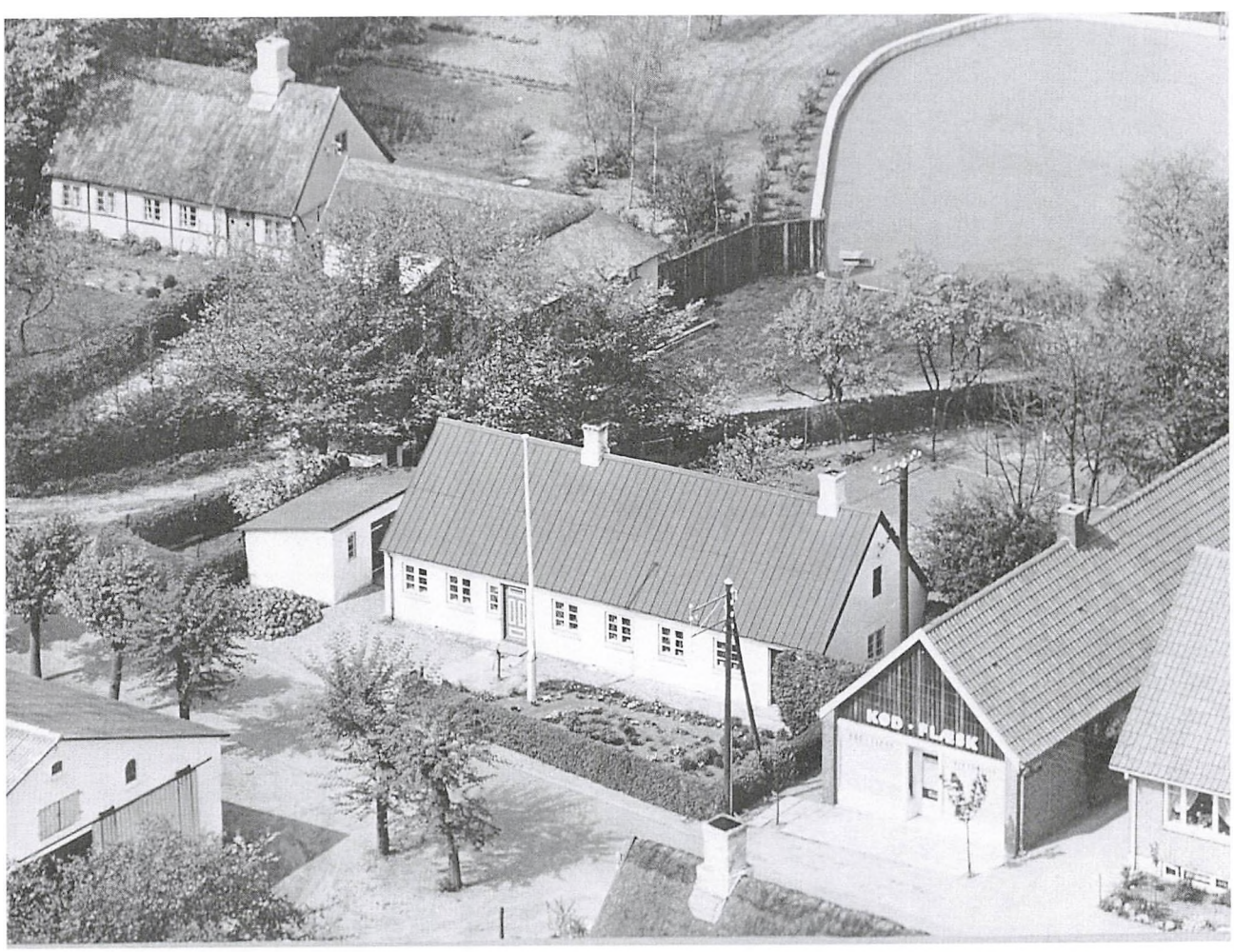

Gadeparti med slagter og gadekær.

stod der kaffe og et eller andet, man lige kunne tage. Der var enkelte ejendomme, hvor de syntes, man skulle spare, men ellers fik man altid kage til kaffen. Og rygtet løb, så det vidste man.

Jeg tjente også på andre gårde længere væk.

Erindringer fra 2. verdenskrig

Vi mærkede ikke meget til krigen. Jo, der var altid en del tyske fly, som fløj træningsflyvninger over Isefjorden. Og engang, da vi var på vej til Frederikssund, kom der en lille royal-airforce-flyver – en spitfire – der skød to ud af fire tyske maskiner ned; den ene blev ramt i halen og forsvandt ind mod Værløse med røg ud af halen, mens den anden røg ned i Roskilde Fjord oppe ved Jægerspris.

Da de bombede Shellhuset i København, kom de engelske to-motorers maskiner strygende hen ad jorden herude. En af dem blev ramt og faldt ned henne i nærheden af Holbæk.

Og så kan jeg huske, at da det danske militær skulle interneres, kom danske soldater fra Holbæk kørende gennem byen. De holdt og provianterede oppe ved købmanden, da de var på vej til Helsingør for at sejle over til Sverige.

Folk herude byttede rationeringsmærker og sukker og cigaretter. Når far var inde i København og besøge familien, så havde han lidt flæsk og sådan noget med ind, og så kunne han måske redde et par rationeringsmærker og hjælpe nogle andre herude. Der var meget tuskhandel. Ikke direkte sortbørs, men folk fandt ud af at bytte.

Under krigen var der regler for, hvor meget kvæg man måtte slagte. Det gjaldt selvfølgelig også for Slagter-Frederik. Men man måtte godt nødslagte, og der var somme tider en kvie, der fik brækket benet! Det var ikke helt så stramt med grise.

Frederik kørte til København med kød, og far har været med ham. De havde lånt købmandens to-tons lastvogn, som de læssede med grise. Så solgte de halve grise – også til en betjent, der gerne ville ha' én. Frederik ville ikke køre alene derind. Når de var to, kunne der være én ved bilen, så der ikke var nogen, der rendte med noget. Der kom meget derind. Vi har som så mange andre sendt pakker med ænder ind til familien. Det var kolossalt, hvad der kom ind med fragtmand og post op til jul.

Efter krigen havde man så travlt med at samle tyske sympatisører sammen; måske havde én sagt et eller andet. Bl.a. blev Jacob Dahlberg hentet, og han var sgu ikke nazist; han var garanteret oprindelig radikal. Men Jacob blev hentet, og gartneren, men to dage efter blev de sluppet fri. Men der blev ikke hentet nogle af de gårdmænd, der havde megen sympati for tyskerne.

Det var et svært spørgsmål, om man kunne ha' gjort noget mere modstand d. 9. april. Tyskerne havde lagt det ene land ned efter det andet, og hvis vi havde gjort mere modstand, havde vi bare fået smadret landet mere. Under krigen måtte man jo også tænke på sin familie. Men man kritiserede, at man nok var lidt for samarbejdsvillig, og det var der grund til.

Poul voksede op i en søskendeflok på 11, hvilket ikke var særligt usædvanligt. Som alle børn dengang færdedes han i alle hjørner af landsbyen og sugede oplevelser til sig med alle antenner. Og som alle andre med sin egen, personlige synsvinkel.

Fortalt af Poul Frederiksen
13. januar 2009.

** 1930*

Jeg er født i 1930.
Vi var 11 søskende.
Nu er vi 3 tilbage, mig og så tvillingerne, de er 7 år yngre end mig.
Vi boede i Venslev, dengang Bjarnes forældre, Jenny og Hans havde købmandsforretningen . Huset lå i vinklen mellem vejen til Bavnen og Rendebækvej.

Selvfølgelig måtte børnene hjælpe med arbejdet

Kårene var lidt små; vi var 4 børn hjemme. Mor fik meget tøj af andre – jakker, frakker og andet, som hun gik over til sypigen Karla med og fik syet om til os børn. Vi gik ikke sådan i forretning og købte tøj dengang.

Hjemme skulle man altid lave noget. Man løb ikke ude på gaden som i dag. Far havde 7 tønder land udenfor Venslev mod Svanholm. Da noget af jorden blev udstykket fra Svanholm i 1930'erne, fik han 7 tønder land til. Der skulle vores 4 køer trækkes ud hver morgen. Og så skulle man ned og flytte dem til middag. Nå, men man tog ingen skade af det.

Da vi kun var i skole hver anden dag, arbejdede jeg også i tørvemosen på Svanholm sammen med mor. Vi gik derned hver morgen, når jeg ikke skulle i skole og somme tider om eftermiddagen efter skoletid indtil kl. 5-6. Også for at tjene til konfirmationstøjet.

Jeg var også som stor dreng med til at høste på Svanholm.

Og jeg var også ude og pille kartofler op, bl.a. oppe hos Jens Nielsen, Hennings far; han var en nærig fyr. Engang da vi skulle ha' betaling, sagde han: "Jeg synes ikke, du har lavet så meget i dag. Du kan få 75 øre." "Jamen, de andre har fået mere." "Så har de nok været mere raske," sagde han så. Far spurgte, hvad jeg havde fået, og da han hørte det, gik han derop. Og så fik jeg ligegodt 3 kr mere. Jeg har nok kun været 9 år. Dengang arbejdede man som en selvfølgelighed med alt muligt.

OK at tjene hos bønderne....

Efter skolen tjente jeg hos Sigurd Pedersen (Helges far) i to år. Jeg boede der, og jeg gik til præst derfra den første sommer. Sigurd Pedersen var et herligt menneske. Når de havde gæster, spurgte de altid: "Skal du noget i aften?" Første gang sagde jeg: "Nej, hvorfor tror du det?" "Så skal du ind og spise med os andre," sagde konen. "Nej, jeg vil hellere sidde for mig selv ude i køkkenet." "Nej, fand'me nej," sagde Sigurd. Derfra kom jeg op til Johannes Olsens far, Albert Olsen.

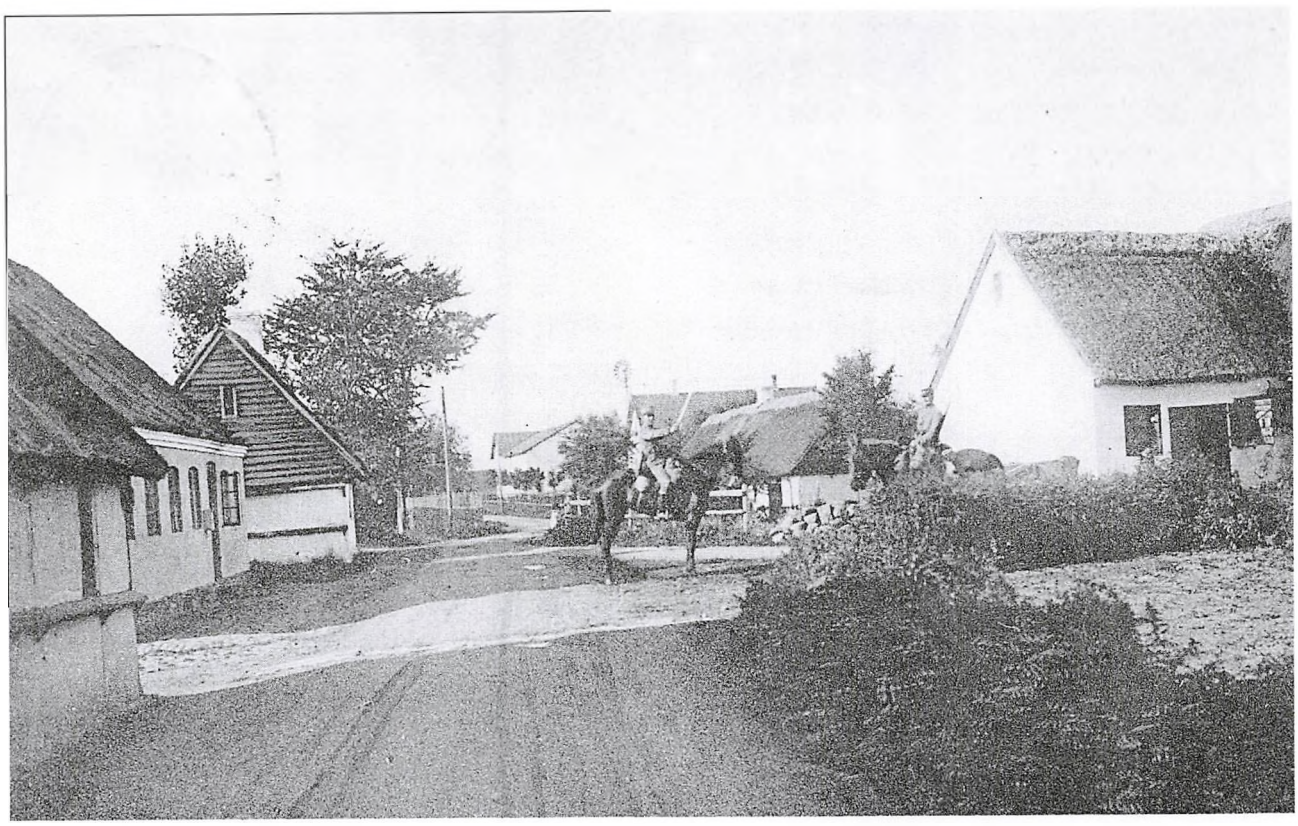

Søgade. Nærmest t.v. træskomandens hus, derefter barberens. T.h. slagteren og i baggrunden Lindegården.

Det var to gode steder, hvor man ikke mærkede meget til, at de var gårdmænd. Albert Olsen kunne være meget opfarende. Jeg sov i samme værelse som Johannes; af og til sov vi lidt længe, men det hændte, at Johannes råbte op: "Op for helvede!" "Hvorfor det?" "Jo, for jeg kan se, der er gnister ude i gården." Det var Albert, der kom. Så bankede han voldsomt på døren, og så var det med at komme ud. Når vi så kom ned i stalden, gik der et stykke tid, før han sagde noget. Engang spurgte han: "Hvor længe skal I sove?" "Ja, til vi vågner."

Senere kom jeg ned på "Lindegården" hos Kristian Nielsen. Der var jeg 1½ år. Det var også godt nok.

.....men det var hårdt.

Men man fik jo skavanker af det. Da jeg var 16 år og tjente hos Sigurd, bar vi også 100 kg sække op på loftet. På et tidspunkt, da jeg nåede næstsidste trin på trappen, knækkede det, og så faldt jeg på hovedet ned med sækken over mig. Og da fik jeg ondt i ryggen ad pommern til. Jeg lå i sengen nogle dage, og så gik det væk. Så et par år senere blev det fuldstændig tosset, og det har det været lige siden. Så jeg måtte til kiropraktor, der sagde, at min ryg var skæv, og at den aldrig ville blive lige. Det har jeg døjet med mange gange.

Lige efter jeg havde været soldat, var jeg sammen med Kristian Pedersen, "Bornholmer-Kristian", ½ år hos Bjarnes far og arbejdede med korn. Vi samlede det

i Dyssegårdens lade – det var inden gården brændte. Vi stablede sækkene 13 i højden i den store lade og brugte dem som trappetrin med 100 kg på nakken. Det højeste antal, jeg har taget, er 435 sække på en dag. Det kunne man ikke få folk til i dag.

Når der skulle tærskes ved husmændene, kørte de rundt med et tærskeværk fra ejendom til ejendom. Der har jeg været med mange gange, også som dreng. Der var to faste mand med tærskeværket, traktorfører og ilægger. Manden på ejendommen skulle så skaffe det mandskab, der i øvrigt skulle bruges. Jeg har mange gange snittet bånd på negene og rakt dem til ilæggeren.

Jeg har også været med til at tærske med plejl, når vi skulle lave langhalm af rug. Når kernerne var kommet af, tog man halmen i bundter og "redte" dem på en stor trærive, der sad på væggen, så stråene kom til at ligge lige. Så blev halmen brugt til at lave stråtage af. Det var billigere end at bruge tagrør.

"Aftenunderholdning" for børn.....

Jordemoderens Axel havde fundet ud af, at vi kunne skære begge ender af en cykelpumpe og sætte en hundepistol ind i den ene ende. Så tog vi en korkprop, satte en nål fast i den og satte den ind i den anden ende af cykelpumpen. Når man så skød hundeproppen af, røg proppen med nålen ud. Engang, da vi legede med tømrer Christiansens søn, Mogens – han var så pivet – ramte vi ham, så nålen satte sig fast i hans bagdel!

....og voksne

Oppe hos Regner Petersen blev der holdt nogle drabelige fester. Det var ikke småting, der skete! Det var f.eks. slagter-Frederik; han blev aldrig kaldt andet end "stoleslagteren". Han kunne godt smadre 2-3 stole på en aften. En aften tog han en af de her runde skåle med guldfisk i og hældte alle guldfiskene ned i klaveret.

Men de var nu flinke alle sammen alligevel. De sloges aldrig.

Og så spillede de kort, mausel. De kunne godt tabe en kælvekvie på en nat. Og det var meget dengang.

Gang i den i skolen.....

Jeg kunne godt li' at gå i skole. Men jeg kunne ikke altid rigtigt sammen med skolelæreren; jeg var ikke værre end de andre, hvad han også indrømmede til sidst. Men hvis der skete et eller andet, mente han altid, at det var mig, der havde gjort det. Så fik jeg af spanskrøret. Der var engang én, der havde slået en lineal gennem det landkort, der hang ved tavlen. Så sagde Henning, at det ikke var Poul (mig), der havde gjort det, men han vidste ikke, hvem det var. Men det var lige meget, for skolelæreren vidste, at det var mig, der lavede alle de numre. Så jeg skulle ha' en på skrinet. Lærerens søn Alf skulle holde mig i hånden, mens jeg fik den. Og så bukkede jeg hovedet, så han ramte Alf, så han røg ned på gulvet, og brillerne smadrede.

Jeg sad ved bord sammen med skovfogedens Kaj – hans forældre var Jens Jensen og Harriet. Engang havde han lagt en lineal med et viskelæder på enden hen over et andet viskelæder lige under en glaslampe. "Det tør du ikke slå på," sagde han. "Nej, det vil jeg ikke; jeg får bare skylden for det." Så sagde Kaj: "Så slår jeg, for du får skylden alligevel." Og

Interiørbillede fra Venslev skole 1929, yngste klasse. Lærer Voldum ved harmoniet, hustru Anna Voldum ved katederet.

det gjorde jeg også, og skolelæreren kom også drønende ned og slog mig i nakken, så jeg slog næsen ned i bordet og blodet sprøjtede. Jeg fór ud af døren og hjem, fuld af blod over det hele. Så spurgte far: "Har I nu været oppe at slås igen?" (Vi sloges tit; det var en hobby.) Nej, og så måtte jeg sige, det var skolelæreren. "Kom med her," og så gik han med op i skolen. Og så, mens alle de andre var der, gik han ind i skolestuen og sagde en hel masse. "For det første slår man da ikke en unge, så blodet render over det hele. For det andet: Det skal ikke gentage sig én gang til, så skal jeg nok komme op og *snakke med dig.*" Så skete der aldrig noget mere.

....og i aftenskolen

Jeg gik på aftenskole oppe hos lærer Pedersen. Han kunne også godt blive lidt vred, men han var god nok. Så en aften, da vi kom lidt sent ind, sagde én af de andre, der tit lavede numre: "Nu giver vi sgu skolelæreren en overraskelse." Og lige da vi var kommet ind af døren, slap han to gråspurve, han havde i lommen, og lod som om, det var mig. Og så troede Pedersen, det var mig. Men lidt senere fandt han ud af, at det ikke var mig. Jo, Pedersen var sør'me flink nok. Han var helt ung da.

Mit møde med 2. verdenskrig

Mens jeg tjente hos Sigurd i '44, mødte jeg en dag på gaden ved slagteren en mand. Han spurgte mig, om jeg kendte et par mennesker, der stod på vejen et stykke væk, og som jeg lige havde snakket med. "Han sagde, at han var bog-

handler og solgte forskellige ting," sagde jeg. "Kunne du se noget usædvanligt?" spurgte han. "Næ, det kunne jeg ikke," svarede jeg. "Så gå derned engang til, og se om du kan finde ud af mere," sagde han. "Det vil jeg ikke ha' noget med at gøre." "Når jeg siger det, skal du gøre det. Jeg er ikke her for fornøjelsens skyld," sagde han.

Jeg holdt øje med ham, da han kørte ud ad Rendebæk til, og jeg så ham aldrig siden. Det viste sig, at han var en af de 10 – 12 mand, som holdt til i et af sommerhusene ude ved Mørkebjerg. Der havde de våben og ammunition. Jeg var helt skræmt, da jeg kom hjem. Mor spurgte, hvordan han så ud. Ja, han havde støvler, kraftige bukser og lædertøj på.

Jeg kan huske, at de kørte våben og ammunition derud, mens jeg tjente hos Sigurd. Det var Poul Pedersens far og hans sønner – han havde savskæreriet ude på Troldmosegården. Det foregik om formiddagen med hestekøretøj, og jeg kunne ikke forstå, hvad der foregik. Da jeg spurgte Sigurd, var svaret: "Du skal sgu ikke være så nysgerrig, dreng." "Ja, men så får jeg jo ikke noget at vide!" "Du kan også få løgn at vide," sagde Sigurd.

Far sagde: "Hvis du véd noget, så véd du ingenting. Nu er du blevet så stor, at du godt véd, hvad der er galt."

Vi så ikke noget til tyskerne ude i Venslev, men der kom mange på Egholm. Der var våbennedkastninger ude ved Vellerup i ådalen ved skoven.

Jeg har engang fået forklaret, at et mærkeligt hul ude i Egholmskoven var opstået ved, at der under krigen var gravet en person ned, som var blevet skudt. Men dagen efter blev han gravet op og flyttet.

Og ude i Polakhuset på Egholm Mark kom frihedskæmperne og omringede huset for at fange manden dér, som man mente var stikker.

Og en tragikomisk hændelse ved krigens start

Bag ved "Håbet" lå der nogle gamle huse. I et af dem boede der en skomager, en mærkelig særling. Han var med i 1.verdenskrig; der var han blevet lidt mærkelig. Da tyskerne rykkede ind i 2.verdenskrig, fortalte man, at han blev fuldstændig tosset. Han kom farende med sin riffel, som han havde fra den første krig.

Som børn var vi bange for ham. Når han havde lavet nogle sko for os, kom han ned til mor. Han skulle bare ha' 6-7 æg som betaling.

At gå til præst

Selv om der ikke er langt mellem Venslev og Ferslev, kom vi ikke meget til Ferslev. Jo, når vi skulle til præst hos "Slæveren", som vi kaldte ham. Han var så streng. Jeg gik til præst oppe fra Sigurd a'. Der var et par gange, hvor jeg ikke nåede at komme i kirke. Jeg havde et job søndag morgen med at lukke køerne ud. Så brækkede de ud af indhegningen et par gange, og så nåede jeg ikke ned til præsten to søndage. Da jeg endelig kom derned, så blev "Slæveren" så tosset. Han ville lige fortælle mig, at hvis jeg blev væk bare én gang til, så blev jeg ikke konfirmeret. Jeg forklarede grunden, men det var han ligeglad med.

Jeg gik hjem og sagde til Sigurd, at jeg

ikke kunne jage de køer ud om morgenen mere. Så kørte han straks ned til præsten og fortalte ham, at hvis jeg ikke kunne blive konfirmeret dér, så skulle han nok finde et andet sted. Og at det var rigtigt, hvad jeg havde fortalt om køerne, der var rendt ud. Og så hørte jeg aldrig noget fra "Slæveren" om det mere.

Jeg gik til præst sammen med en søn fra Philipsen ude i Vejleby. Han blev behandlet som et råddent æg. Han brækkede et ben og kunne selvfølgelig så ikke gå til præst. Så blev præsten enig med faren – han var også lidt "hellig" - om, at vi kunne komme derud; så kunne han holde præst derude. Så sagde jeg til Sigurd, at jeg ville ikke derned til Vejleby mere. "Det kommer da ikke dig ved, at han har brækket et ben," sagde Sigurd. Så havde han fat i præsten igen og forklarede ham, at hvis Philipsens søn havde brækket benet, så måtte faren sørge for, at han blev kørt ned til præsten. Og sådan blev det.

Da min bror druknede

Rendebæk Kro fungerede vist nok som kro til begyndelsen af 1950'erne. I den gamle kromands tid kunne man stadig blive roet over til Orø af en af sønnerne, Villy og Svend. De var med til at lede efter min bror, Johannes, da han druknede i 43. Han kørte ned til Rendebæk Kro med sit jagtgevær og stillede sin cykel; derfra gik han over til Jungedal på den anden side af Kyndbyværket, hvor han havde sin skydepram liggende. Undervejs gik han op for at hilse på vores søster; hende og manden havde en ejendom ikke så langt fra Jungedal. Det blev lidt sent, og de ville ha' han skulle blive. Men han gik ned til stranden for at sejle til Rendebæk

Frihedskæmpere henter kollaboratører ved freden i maj 1945.

og skyde nogle ænder undervejs. Og så så vi ham ikke mere. Det var den 4. december. Et par dage før havde mor, der var noget synsk, en underlig drøm; hun kom ned i vaskerhuset, tændte to lys, men pludselig gik de ud. "Nu sker der noget," sagde hun. Det var det samme med min søster; hun kaldte på min svoger midt om natten. "Du skal op. Johannes står udenfor døren og vil ind." Det var samme aften, som han druknede.

Det kan være farligt at ha' store søskende

Det kunne ha' gået gruelig galt engang, mens jeg var dreng. Far og mor byggede nyt hus sidst i 1930'erne. De byggede på grunden ved siden af det gamle, som var stråtækt og med bindingsværk. På et tidspunkt var alt ler og fletværk pillet væk. Der stod kun bjælkerne tilbage hele vejen rundt og stråtaget. De havde bygget det nye hus og havde taget det i brug.

Så en dag legede vi derude; tvillingerne lå på et tæppe på det gamle stuegulv. De kunne ikke gå nogen steder. Og jeg gik også derude og rodede, og slog på alle de stolper; så var der en, der faldt ud i et hjørne. Lidt efter kom mor ud og hentede os, fordi vi skulle ind og spise. Mens vi sad og spiste, gav det et brag derude. Ikke 5 minutter efter vi var kommet ind, styrtede hele huset sammen. Det glemmer jeg aldrig. Der gik lang tid, inden jeg kom over det. Far og mor kunne godt være vrede og gale, og vi kunne også få nogen i enden, men den dag sagde de alligevel ikke noget. Mor sagde et stykke tid efter til mig, at hun kunne mærke, at jeg blev helt forkert. "Det gjorde jeg også," sagde jeg. Jeg kunne lige så tydeligt se, hvad der kunne være sket.

Der var også dengang, da min søster Ragnhild og jeg var ude at fiske i Hans Nielsens mosehul, hvor der var gedder. Der gik vi ud med barnevogn med tvillingerne i; dem skulle vi passe. Jeg var fisketosset og min søster, der var 3 år ældre end mig, sagde, at hun nok skulle se efter tvillingerne.

Så havde hun lagt dem oppe på kanten ud til mosen, hvor det skrånede 1½ meter ned. Jeg sad ovre på den anden side og fiskede og tænkte ikke på børn. Min søster var nået næsten over til mig, da jeg sagde: "Hvad er det, der siger sådan?" Så opdagede jeg, at den ene tvilling lå nede i vandet. Det glemmer jeg heller aldrig. Hun var vel 1½ år og kunne lige så godt være druknet. Hun var rullet ned ad skrænten, men der lå heldigvis en sten dernede, så hun ikke var rullet lige ud i vandet.

Dengang skulle de store passe på de små; da var børnehaven ikke opfundet.

Birthe er født på et husmandssted i Venslev Huse. Efter en periode som tjenestepige, blev hun gift med Johannes. De blev bestyrerpar på en gård, men vendte tilbage til fødehjemmet, hvor de har levet et aktivt og udadvendt liv. De har ikke været begrænset af afstanden til byen. Den store familie er præget af humørfyldt sammenhold og ses jævnligt, senest til deres krondiamantbryllup i juli 2009.

** 1921* ** 1922*

Fortalt af
Birthe og Johannes Larsen.

12. januar 2009.

Birthe er født her på ejendommen Klokkebo, Venslev Huse nr. 8; også hendes mor. Det nuværende stuehus, som Birthes bedstefar byggede, er taget i brug ved moderens konfirmation i 1912.

Livet ude i Venslev Huse

Der sejlede en robåd fra Rendebæk Kro til Orø. Vi blev engang sejlet til Orø med vores cykler; og så cyklede vi øen rundt. Jeg kan huske, at jeg sammen med mine forældre og nogle kortspilvenner også sejlede Orø rundt i motorbåd. Det var noget af en begivenhed. Vi havde småkager med i en dåse.

Helt nede ved stranden boede den gamle fisker. Han kunne leve af at fiske, sønnen også. De sejlede vist til Holbæk for at sælge fiskene. Han cyklede også rundt og solgte nogle lokalt.

Den unge kone havde også sommerpensionatet "Søfryd", hvor almindelige familier fra byen kunne leje sig ind i 8 eller 14 dage. Det var inden københavnerne kunne købe sommerhuse. Jeg arbejdede lidt der nede, da jeg gik til præst. Ovre på Rendebækvejen var der flere familier, der havde gæster boende, og så spiste de på "Søfryd". Så tjente de lidt ekstra.

Vi fik strøm indlagt i 1944, men havde telefon inden da. Det var partstelefon, hvor vi var 4 familier om samme nummer. Så man skulle lige lytte først, om der var andre, der brugte den, inden man ringede op.

Jeg havde en farbror, der boede lige her i nærheden. De havde radio før os. Det var et krystalapparat, hvor man lyttede med høretelefoner. Man kunne godt være to til at lytte med det samme sæt, hvis man sad tæt sammen og drejede lidt på høretelefonen.

Da far og mor fik radio første gang, var det købmandens Hans (Bjarnes far), der solgte os den. Der var antenne fra gavl til

gavl mellem stuehuset og udlængen. Der var jo ingen strøm, så det var med akkumulator, som radiomanden fra Skibby kom med på cyklens bagagebærer. Vi ringede til ham, og så kom han og skiftede akkumulator.

Lang skolevej til fods

Vi gik til skole; når det var rigtigt slemt vejr, kom far med hestetrukken kane og hentede os. Så stod dem fra Venslev på mederne et stykke herud af. Så kunne de hoppe af, når de var hjemme. Det var ikke hver vinter, men der var nogle strenge vintre med megen sne. Og det er jo nok dem, man husker mest.

Og dengang fik sneen jo lov at ligge; den blev ikke saltet væk. Jeg begyndte i skole til oktober, da jeg blev 7 år. Jeg kom ud til april, så jeg har kun gået 6½ år. Der var kun to klasser. Skolelæreren var Voldum. Han havde gerne en ung pige, der tændte op i den store kakkelovn i skolestuen, men det var ikke så længe, før vi kom, så der var koldt om morgenen. Jeg kan huske, vi fik hængt gummistøvlerne til tørre, når de var rigtigt våde. Om sommeren brugte jeg gummisko.

I skolen skulle vi kunne katekismussen udenad, og salmevers. I geografi havde vi nogle landkort, vi kunne trække ned. Dér lærte jeg lidt, for det interesserede mig. Jeg kunne da alle hovedstæderne i Europa. Og så var der jo læsning og skrivning og regning. Og så havde vi lidt gymnastik ude på legepladsen, hvor der stod nogle ribber; og så legede vi noget rundbold. Det foregik på et stykke af legepladsen ind mod købmanden, langs med indkørslen til skolen.

Det var ikke helt lykken med skole. Der var lidt kliker. De dygtige holdt sammen. Jeg gik 4 år i "lille klasse", og så blev det jo ikke så længe i den anden.

Et hold elever fra fru Birksøs lokale husholdningsskole.

Pigerne havde forklæde på i skole hver dag. Det var for at skåne tøjet.

Nogle af eleverne var klogere end læreren, og han hørte nærmest dem, der kunne noget.

I dag går en del af børnene i Venslev i skole i Frederikssund. Det er jo blevet nemt med bus, men de får ikke så meget fælles med de børn, som går i skole her.

Selvfølgelig gik man til gymnastik

Jeg havde ingen legekammerater nær ved, men jeg har gået til gymnastik både på Venslev Kro og i rejsestalden.

Lokal "husholdningsskole"

På Højgård lavede Marie Birksø et husholdningshold, hvor pigerne fra gårdene kunne komme op. Hun havde antaget en lærerinde. Det var på den gamle Højgård. Jeg var med og har et billede af hele holdet. Jeg tjente nede i Ferslev hos Bjørnsen.

Det var en vinter om eftermiddagen. Jeg tror gårdmændene betalte for det. Det var meget primitivt med primusblus.

Fru Birksø var meget aktiv. Hun havde som ung Venslev Kro. Hun testamenterede nogle penge til kirken i Ferslev, som man nu har brugt til at indrette "Birksøhuset" for.

Konfirmation

Da jeg skulle konfirmeres, gik vi til præst to gange om ugen i Ferslev, og så kunne man ikke også gå i skole, for så brugte man alt for meget tid. Det syntes far, var for meget. Jeg blev konfirmeret den 4. oktober 1936 på min søsters fødselsdag (hun er 4 år yngre end mig). Det var i Ferslev Kirke. Pastor Pedersen var præst dengang. Der var ikke meget sjov. Han var meget missionsk og streng. Han kom på besøg i forbindelse med konfirmationen, og så havde vi ikke ugeblade fremme. Det var med at få gemt dem, for det var altså ikke noget, man læste! Da jeg skulle giftes, sagde han, at han ikke syntes at have set mig ret meget i kirken. Men vi blev da gift. Jeg havde jo slet ikke været hjemme, da jeg var ude at tjene.

Naturligvis skulle man ud at tjene

Jeg tjente som sagt hos Bjørnsen i Ferslev, men også hos Karen Agnethe i Venslev og så ovre på Jørlundegården, hvor jeg traf Johannes. Jeg var også hos Lange i Frederikssund. Det var hos den unge Lange i trælasten. Der var en pige mere. Der måtte man ikke sige "De", men skulle sige "Herren" og "Fruen". Men de var da meget flinke, og jeg var der temmelig længe.

Når man skiftede plads, var det til 1. maj eller 1. november. Man blev tit et år samme sted. Når nogle søgte nye folk, stod der gerne en annonce i lokalavisen.

Jeg har også tjent i Roskilde et helt år hos to søstre, Laura og Hedvig (søstre til Oluf Jørgensen på Røsbjerggård). De havde et spisested, hvor nogle kom og fik morgenmad – det var ikke ret mange – men så kom der flere til frokost. Det var nogen, der arbejdede på kontor eller i forretning, både herrer og damer. De kom til frokost eller også havde de fået madpakke med om morgenen. Og så kom de og spiste til aften, hvor der var stort rykind.

Johannes fortæller:

Grænsen ved Skarndalsgrøften

Jeg er født i Kyndby i 1921 og gik i skole der – i øvrigt som sidekammerat til Karl Nielsen, der er en anden af fortællerne. Jeg har en søster, der er tre år ældre end mig. Hun gik i "store klasse", da jeg gik i "lille klasse". Vi gik i skole hver anden dag, så vi havde ét par gummistøvler - de var gule - som vi skiftedes til at bruge. De blev kun brugt til skolebrug. Ellers gik jeg med træsko – de store franske med snude på.

Kyndby var på den anden side af Skarndalsgrøften. Som barn kom Birthe aldrig over den. Skellene mellem kommunerne var mere tydelige dengang. Men der kom jo nogle unge fra Kyndby til Venslev. Jeg gik først til gymnastik i Dalby, men senere i Venslev på kroen, hvor der også blev spillet dilettant. Jeg havde fundet ud af, at der var en dygtig gymnastikleder i Venslev. Og så var vi 4 gutter, der cyklede over Skarndalsgrøften til Venslev. Det var dem på Lindegården, der var så dygtige. De ledede gymnastik og sang. De søskende var fantastiske. Henry og Carl Edvard var gymnastikledere.

De var 8, Christian, Henry, Carl Edvard og Johannes og Ellen, Elisabeth, Agnes og en pige mere. Når Birthe gik forbi på vej til skole, kunne hun høre, hvordan de sang, så det rungede inde i stalden.

Soldatertjeneste,
giftermål og bestyrerjob.

Jeg var soldat i Holbæk ved det hestetrukne artilleri og oplevede at blive interneret af tyskerne den 29. august 1943. Jeg og andre soldater blev dog på kasernen for at passe hestene. Men så en dag hentede tyskerne hestene, og så blev vi puttet i nogle store busser og kørt af sted. Vi skulle til Ukraine eller et andet sted, sagde nogle rygter; men vi kom da ind til Jægersborg kaserne, hvor vi var til den 6. oktober. Så blev vi hjemsendt.

Og så blev vi så imidlertid gift i 1944 og kom til at bestyre en gård ved Mogenstrup. Men så blev jeg genindkaldt i 5 måneder efter krigen i 1945. Da havde vi lige fået Jens. Jeg kom til Avdebo (ved Lammefjorden), så det var ikke så værst, for vi havde jo bestyrerpladsen nede på den anden side af Holbæk. Vi skulle gå vagt over de stakkels, tyske flygtninge, som var indkvarteret på kasernerne. Sådan set havde jeg det godt nok og kunne cykle hjem og se til familien. Man kan næsten sige, det er den bedste sommerferie, jeg har haft.

Birthe fortæller:

Mens Johannes var indkaldt, fik jeg lov at bo på ejendommen. Ejeren fandt hurtigt en mand til at passe landbruget, og han var flink nok. Det værste var, at når Johannes kom hjem, så skulle han snakke det meste af tiden med ham i stedet for med mig.

Når én af forældrene på gårdene døde, fik man bestyrer eller husbestyrerinde. Her omkring var der nogle enker, der havde bestyrer. Når han blev træt af det ene sted, flyttede han videre til den næste og den næste.

En bestyrer fik jo nærmest kun kost og logi. Det var små steder med få tønder land, der ikke havde råd til at betale noget videre i løn eller slet ikke. Det skete, at de blev gift.

Tilbage til Venslev Huse og husmandsbrug med vokseværk

Johannes og Birthe:

Vi kom her tilbage i 1955, hvor vi overtog ejendommen efter Birthes forældre, der flyttede til Frederikssund. Vi gav 68.000 kr for stedet her. Vi havde skrabet 15.000 kr. sammen til udbetaling.

Vi har altid haft jord nok til at kunne leve af det. Oprindeligt var der 16 tønder land, men vi købte naboejendommen med 16 tønder land, og så har vi forpagtet 4. Og vi har haft køer og grise og alt muligt. Og så har vi haft en del kartofler. Jorden er god til det, og nogle år var det rigtigt godt. Men der var også nogle år imellem, hvor de fleste kartofler rådnede. Mælken leverede vi til mejeriet i Ferslev, senere til Lyngerup og så til Hedelykke. Vi begyndte jo med håndmalkning og sluttede med rørmalkning og udmugningsanlæg.

I vor tid er der sket rigtigt meget. Vi begyndte med to heste og en plov, men efter ikke så mange år fik vi traktor. Og så fik vi halv mejetærsker sammen med naboen. Nu kommer maskinstationen, Ole Kristoffersen, og høster og kører kornet op til købmanden. Vi har stadig jorden og dyrker nu kun korn, byg eller hvede.

Vi har solgt lidt æg og kartofler til sommerhusfolkene og andre her omkring. Vi havde mange høns dengang. Der var også en del til æggemanden. Somme tider gik der 14 dage måske 3 uger mellem, at han kom. Det var der ikke problemer med, men nu skal de være så friske, så friske.

Vi kunne se til Holbæk herfra, men efter der kom sommerhuse og træer, kan vi ikke det længere. Men vi kan stadig se

Familien Larsen sorterer kartofler.

til Hammer Bakke. Da den lille ejendom med 6 tønder land blev udstykket til sommerhuse, kostede den 20.000 kr. Den støder op til vores jord, og vi ville godt ha' købt den, men vi havde ikke så mange penge. Nå, men det giver nu også noget læ.

Vi har været med i en hel del foreningsarbejde. Johannes var i bestyrelsen i sygekassen i mange år, og i husmandsforeningen altid, og mejeribestyrelsen. Og vi har begge to været med i brugsens bestyrelse. Og nu er det hele nedlagt. Engagementet er gået i arv til børnene, som også er aktive i forskellige bestyrelser.

Det har aldrig været noget problem at bo et stykke fra Venslev.

Da vores ældste børn var små, var der mange børn her omkring. Når de legede om aftenen, kunne de somme tider være 13 – 14 stykker. Om vinteren løb de på isen på en sø på Kristoffersens jord. Det er også sket, de har kunnet løbe ude på stranden, men det var ikke så tit. I 1955 kom der sent på vinteren så megen is, at vi gik over til Næsby på Orø.

Krondiamantbryllup 2009. Birthe og Johannes Larsen med børn.

Meget rykker bort,
men ikke købmanden

Da vi kom her, var Poul Larsen sognerådsformand, og Karl Pedersen var kasserer. De to klarede det helt alene. Kommunen havde lejet en stue i Karl Pedersens hus, og der var åbent nogle timer.

Vi er heldige, at vi stadig har en dagligvareforretning i Venslev Der er ikke mange af de små byer, der har forretning mere. Og det bliver mere besværligt, jo ældre man bliver. Vi må jo begge to køre bil endnu. Men vi skal jo ha' kørekortet fornyet hvert år, når man er over 80. Før sad der jo en betjent oppe på kommunekontoret i Skibby hver torsdag et par timer, så vi kunne få det klaret der. Men det kan vi ikke mere. Nu skal vi til Frederikssund, og man skal møde personligt for at skrive under.

Axel Egelunds liv har været fuldt af forandringer, der ikke er blevet mindre af, at han med entusiasme har kastet sig ud i talrige aktiviteter. Han har aldrig været bange for at gå foran, hverken i arbejdet, fagligt engagement eller i festligt lag.

Fortalt af
Axel Egelund Petersen.

20. februar 2007.

Jeg er født i 1923. Jeg var 11 år, da jeg kom væk fra Venslev. Mor kom derop, da jeg var 7 år. Mine forældre blev skilt. De boede i Kirke Hyllinge. Jeg er født oppe på Damgården i Skibby. Som 11-årig kom jeg ned og tjene på Bakkegården ved Skuldelev hos Jens Peter Jensen og Kirstine. Nogle vidunderligt dejlige mennesker.

Kattens til historie

Min mor var jordemoder i Venslev og tog ud til fødsler. Hun tog imod 4000 børn, ja ikke på én gang, selvfølgelig. Engang var hun kommet ud i "forretninger" på et lille sted, der lå ude ved siden af Grønshøjgård.

Da hun så bag efter sad ude i køkkenet og fik en kop kaffe sammen med manden, siger konen inde fra sengen: "Ja, så må vi ha' slået Peter ihjel nu." "Peter!" sagde mor. "Nej nu må I styre jer. Han skal vel ikke undgælde for det her." "Ja, det er vi nødt til," sagde manden. "Åh, slap nu af. Hvorfor vil I slå Peter ihjel?" sagde mor. "Det er vores hankat. Vi har ingen garanti for, at han ikke ryger op i vuggen, og så kan der ske hvad som helst." "Hvor gammel er den hankat?" spurgte mor så. Den var et par år. Så sagde mor: "Ved I hvad; den vil jeg gerne ha'." Vi havde kattesyge i huset, og killingerne døde næsten med det samme, men gamle katte kan som regel klare det.

Hun kom hjem med denne her Peter. Og Peter var sgu en herlig kat; vi drenge havde meget sjov med den. Måske for meget! Mor brugte noget, der hed hospitalssprit. Dengang var det denatureret med kloroform. Og så fandt vi ud af, at det var noget, man kunne bedøve med. Jeg var vel 9-10 år dengang. Så fandt vi ud af, at det skulle vi prøve på Peter; der var aldrig nogen af os, der rigtigt havde turdet lægge næse til. Vi fik stoppet Peter ned i en støvle, så den kun lige havde hovedet fri, og hældt noget af det her sprit på en klud og satte den for næsen af Peter. Og lige pludselig var Peter bare færdig. Og vi tænkte: "Hold kæft, hvis nu katten var død!"

Mor var vild med den kat. Mor var ikke hjemme. Lige pludselig kunne vi høre, at nu kom hun. Vi fik Peter op af gummistøvlen og hældt ham ud ad bagdøren. Jens Nielsens Henning var med til det her julenummer. Ud gennem vinduet kunne jeg se, at katten var på vej hen over tørrepladsen i zig-zag. Jeg tænkte: "Hvis mor opdager det her, så..... ." Så vi måtte sørge for, at mor ikke kom til at kikke ud ad vinduet, før Peter var forsvundet ind under en busk. Men i 3 uger efter skulle jeg bare se på katten, så var den over alle bjerge. Den skulle ikke nyde mere!

En meget ung Axel Egelund med fremtidsdrømme.

Mor havde det sådan med den kat, at den skulle ind om natten; det er der jo ikke ret mange hankatte, der er ret meget for. Hun gik ud og råbte: "Peter, Peter kom ind!" Og så begyndte de gamle madammer oppe i Venslev at sladre. Det var godt nok for meget. Nu gik den åndssvage jordemoder og skreg på Peter om natten. Karlen ovre hos Jens Nielsen hed Peter.

Der var ikke kedeligt i jordemoderhuset

Det var amtet, der ejede det hus, vi boede i i Venslev. Mor var distriktsjordemoder, og det var hun også, da hun senere flyttede til Skibby. Min bedstemor var jordemoder nede i Skuldelev. Så blev det slået sammen til ét distrikt, da bedstemor holdt op. Jeg kom til verden på værdig vis: der var to jordemødre til at tage sig af det.

Mor fik tit besøg af Venslevs garnhandler, fru Esbjørnsen. Og så kom Dagmar nede fra Dri'es; de spillede "brus" - et kortspil. Det var et værre cirkus. Der var ingen af dem, der ku' tåle at tabe. Bølgerne gik højt engang imellem, men alligevel mødtes de 2-3 gange om ugen og skulle spille "brus". Det var tider dengang.

Da jeg næsten slog skolelæreren ihjel

Jeg gik i skole 3 år i Venslev hos lærer Voldum. Han var en dårlig lærer, lad det være sagt. Der var ingen, der lærte noget.

Jeg havde nær slået ham ihjel; det fik jeg i hvert fald skyld for. Det er en af de historier, jeg må høre for ustandselig. Vi havde skolegård nede ved vejen ind mod købmanden. Der stod nogle ribber nede, og de blev taget ind om vinteren. Så om foråret skulle de sættes op igen. Det gjorde vi elever så. Det var også helt i orden. Der sad nogle jern i toppen, der skulle sættes ned for at holde dem. Så var der et, der klemte og ikke kunne komme ned på plads. Så fik jeg en sten op til at banke det ned med. Så smed jeg stenen ned.

Jeg havde ikke set Voldum, så den ramte ham i hovedet. Han løb op ad stenbroen og råbte: "Mor, mor!" Og jeg løb lige så stærkt hjem den anden vej og råbte : "Mor, mor! Nu er den gal. Jeg har kastet en sten i hovedet på læreren." Mor kunne næsten ikke lade være med at grine: "Så slap dog af dreng. Hvor stor var stenen?" Ja, den var så og så stor. "Nå, men så er der ingen, der har taget skade af det," sagde mor.

Næste dag, da vi kom i skole - vi gik hver anden dag - kom han og viste mig sine briller. "Se den ridse i mine briller. Den har du lavet med stenen. Det skal du betale." "Ja, jeg har ingen penge," svarede jeg.

Fiskeri med forhindringer

Der var mange sjove mennesker i Venslev. Der var fru Birksø, der havde gården nede i den anden ende af byen. Der hørte en dejlig stor mose til. Der ville

vi gerne op og fiske, for der var gedder. Og det måtte vi altså ikke. Hun havde en skrupskør bestyrer, som røg lige i hovedet på os, hver gang vi prøvede.

Jeg kørte lidt ud med varer for købmanden ind imellem. Og der kom jeg op til fru Birksø med varer engang. Hun kikkede på varerne og sagde så: "Jeg har sør'me glemt at bestille noget. Er du ked af at hente det?" "Det er da helt i orden," svarede jeg. Jeg på nakken af cyklen og ned hos HC og hentede det og tilbage igen. "Det var vel nok pænt af dig. Nu skal du få en honningmad," sagde hun. Det var da helt i orden.

"Er der noget, du gerne vil?" sagde hun. Og så røg det ud af mig: "Jeg vil gerne ha' lov at fiske i mosen, men bestyreren siger nej." "Det skal han også, det har jeg givet besked på. Men véd du hvad: Det må du gerne. Det skal jeg nok gi' besked om. Men pas nu på ikke at falde i. Du véd, der er skrå kanter. Men du må ikke tage nogen med."

Et par dage efter gik jeg derop for at fiske. Og jeg havde ikke andet end lige fået smidt snøren i vandet – jeg havde sådan en 6 meter lang bambusstang – så kom bestyreren. "Stop det der," sagde han. "Nej, gu' vil jeg ej." Ja, så skulle han fand'me nok vise mig. "Du skal ikke vise mig noget som helst. Jeg fisker her."

Sikke en ballade. Han råbte og skreg og fægtede med arme og ben. Så sagde jeg: "Du kan godt spare alt det der. Jeg tager mig ikke en skid af det." Jeg har altid været en fræk hund. Jeg passede bare min fiskestang. "Nu samler du det der sammen og forsvinder," sagde han. "Ellers skal jeg sgu nok ordne dig." "Det tror jeg ikke, du skal gøre. Det vil ikke være klogt af dig," sagde jeg. "Nå, truer du mig?" sagde han. "Nej, nej. Det gør fru Birksø. Gå ind og snak med hende." "Hvad mener du med det?" "Ja , men fru Birksø har givet mig ret til at fiske her." "Det er fand'me løgn," sagde han, og så fik jeg en på skrinet. "Nå, det må du selv om," sagde jeg. Så gik jeg ind til fru Birksø og

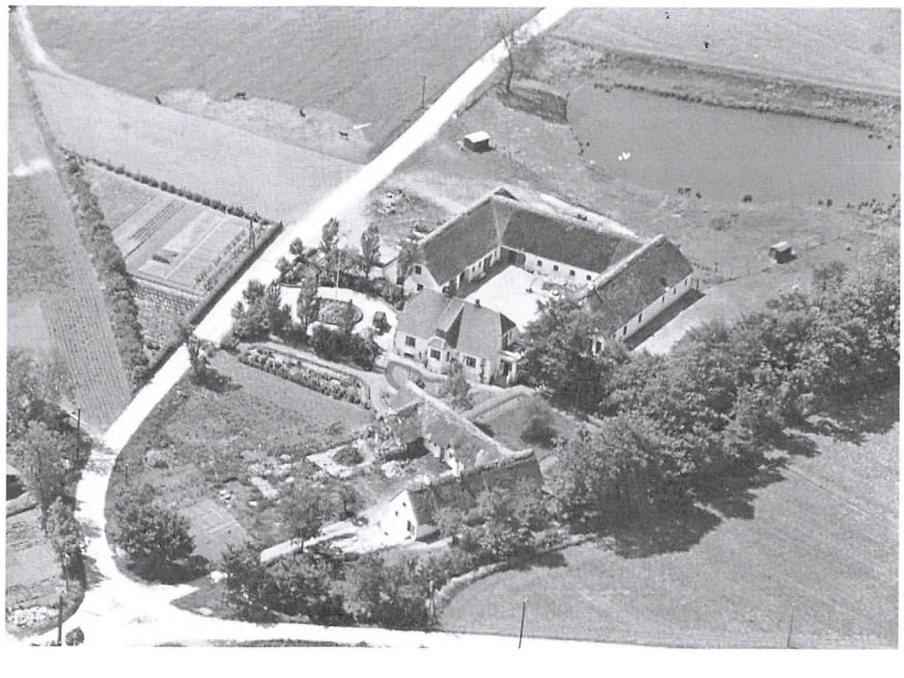

Højgård med den gamle Højgård i forgrunden og mosen bagved, hvor Axel fiskede.

Sylvest jensens luftfoto. Det kongelige bibliotek.

sagde, at sådan og sådan lå landet, og at han havde slået mig. "Det er for galt. Det er for galt. Det kan vi ikke ha'. Men det er min fejl, at jeg ikke har fået sagt det til ham. Her har du 10 øre." Den kunne jeg godt tåle en på skrinet for!

Sikke noget "griseri"

Hans Nielsen boede på Humlebjerggård. Han havde grise og også en orne. Jens Nielsen havde en so, der skulle til orne. Den kom han ned til Hans Nielsen med. Det havde vi drenge opdaget, og vi skulle da ned og se, hvordan det foregik. Ovre ved genboen, Andreas Frederiksen, manglede et bræt i porten, så vi kunne ligge dér og kikke.

Jeg skal lige huske at sige, at Hans Nielsen havde fået lavet elektrisk hegn om den indhegning, grisene gik i. Det var der ingen andre, der havde fået dengang, og det vidste ornen heller ikke. Vi havde haft en periode med megen regn, men langs med hegnet var der en tør sti. Soen stillede sig på den, og da ornen hoppede på den, kom den til at stå ude i det våde pladder. Mens ornen var ved at ordne sin "lille forretning", fik soen øje på tråden og skulle lige se, hvad det var for noget. Så den stak trynen op til tråden. Elhegnet virkede!! Ornen røg om på ryggen, og "proptrækkeren" snurrede rundt i luften, mens ornen skreg. Og de to bønder hylede af grin. Det så fuldstændigt vanvittigt ud. Men enden på det blev, at manden måtte trække af med sin so; der skete ikke mere. Og senere var det lige meget, hvem der kom med en so, så fór ornen over i et hjørne og gemte sig.

Drengekrige

Drengene i Venslev jog andre drenge ud af byen, men det, syntes jeg, var ikke så slemt Jeg havde størst problemer med dem nede i Vejleby. Dér boede sygekassekassereren nede, og når mor skulle ha' sine penge, så skulle hun ha' dem nede fra ham. Og det var mig, der skulle køre ned og hente dem. Og det skulle foregå i skoletiden – jeg var nødt til at be' mig fri – for hvis de var hjemme, så bankede de mig edderman'me, de forbandede unger dernede. Til gengæld, hvis en Vejlebyknægt kom herop, så fik han også høvl. Vi var i konstant krig med hinanden. De fra Vejleby gik i skole i Ferslev og nogle af dem i Vejleby Skole mellem Vejleby og Vellerup.

Stærke karle

Der skete mange gange sjove ting. Vi havde jo Erik Kristoffersen ude fra hønseriet og så en, vi kaldte "Røde". Engang var vi oppe til fest i det, vi kaldte "Langdalen". Og så fandt de ud af, at de var hulens stærke, de her to. Så siger "Den Røde", at han kunne fand'me bære Erik Kristoffersen op til Håbet - kroen i Venslev. Så kunne de få en bajer deroppe, og den skulle Erik betale. "Det kan du sgu' ikke," sagde Erik. Jo, det kunne han! Erik kravlede op på ryggen af ham - han var ikke nogen hel svækling. Han bar ham fand'me helt hjem og op ad trappen. Han var stærk.

Det var ligesom "Bornholmer-Kristian" ned fra Vejleby. Han var også stærk. Han var vist nok på korn- og foderstoflageret oppe hos HC.

Schnaaps kan føre meget med sig

Da jeg var kommet i lære hos smeden i Ferslev, boede jeg hjemme til at begynde med, men senere flyttede jeg ned til smeden. Alligevel var jeg meget i Venslev. Min mor boede der jo stadigvæk.

Et par seje fyre foran smedjen i Venslev. Axel Egelund til højre.

Jeg kom en del på Rendebæk Kro, hvor jeg traf min kone til et bal. Dengang kunne man ikke købe så meget bajersk øl, men vi kunne få alt det snaps, vi ville ha', sagde den gamle (kromanden), der var bror til HC (købmanden) i Venslev. Jeg var blevet vældig gode venner med krokonen og havde tit leget med deres drenge,Villy og Svend.

En aften havde vi siddet nogle stykker og drukket, men så kunne vi ikke få flere bajere, og så vi fandt ud af, at vi skulle ha' snaps i stedet. Jeg véd ikke, hvem der startede med at købe ½ flaske, som vi delte. Så faldt nogle af dem fra, og til sidst var der kun Jens Nielsens Henning og mig tilbage. Og så havde jeg købt én. "Shå ve' je' sgu ossse," sagde Henning. Og så fik vi ½ til, og det var nok lige akkurat for meget. For satan, hvor blev jeg fuld! Den eneste gang, hvor jeg har været rigtig fuld. "Nåeh, nuu vil sjeg op å danshe," sagde jeg. Og så gik jeg hen og bukkede for én. Jeg måtte ned i køkkenet hos fru Nielsen for at få noget mælk, så jeg kunne blive ædru igen, nu hvor jeg havde truffet en sød pige.

Hun blev min kone.

Mit orkester

Jeg havde orkester i 10 år. Vi har spillet over hele området. Vi spillede fast til dansant nede på Rendebæk og senere hen på Dalby Kro. Dernede kunne vi samle næsten 700 mennesker en torsdag aften. Men der var heller ikke fjernsyn og alt det der. Der var knald på, det kan jeg godt love dig for. Jeg blev kaldt op til skattevæsenet; de ville godt se lidt nærmere på det. "Jeg har regnskab, det kan

I godt få lov at kikke på." Så sagde de: "Der er jo et meget pænt overskud." "Ja, ja, der mangler regningen fra harmonikaen. Den har vi jo lov at trække fra. Og forstærkeren."

Smed, elektriker, "halv" maskinmester og fagforeningsformand

Efter jeg var udlært som smed, førte mange meget forskellige jobs mig vidt omkring i mange brancher.

På et tidspunkt kom jeg ud på Kyndbyværket hos Højgård og Schultz, der stod for noget byggeri.

Det viste sig, at der ikke var lys i arbejdsskurene. Jeg spurgte ingeniøren: "Hvorfor?" "Kan du skaffe en elektriker," svarede han. "Ja, jeg er selv elektriker." Jeg havde bestået prøven. Ja, men så var det helt i orden; så det blev til, at jeg lavede lys.

Så en dag eksploderede hele vores store el-tavle til fordelingsanlægget. Fordelingsanlægget inde på værket med 4.000 amp. blev slået ud. Det var et LK-anlæg; det var helt var sodet til. Det var Vilhelm Petersen fra Frederikssund, der havde lavet det. Det viste sig, at de havde sat bøjler uden om sikringerne, så man var fri for at rende og skifte sikringer. Og så var der én, der bankede en hakke ned i kablet, og så var det bare sket. Der var ikke nogen, der kom galt af sted; havde der været nogen i nærheden af anlægget, var det gået galt.

Så blev jeg sat til at restaurere hele den historie. Der var en ingeniør Seidler fra værket, der skulle godkende det, jeg havde lavet.

Kyndbyværket blev taget i brug i 1940 og udvidet i 1945-46. Der blev bygget en HSM-kedel op som kedel 4. Det var Helsingør Skibsværft, der konstruerede hele kedlen. Senere hen byggede vi så de 3 stk. 60 megawatt anlæg. Jeg var superviser for alt det byggeri. Det bestod mest i at tage skraldet for alle de andre. Det har jeg altid været god til.

Jeg vil slutte med at fortælle lidt fra de 37 år, jeg var afdelingsformand i Metal. Da jeg blev valgt, var vi 164 medlemmer, og 1.100 da jeg sluttede.

Den store fremgang skyldtes bl.a. start af mange nye værksteder på egnen eller udvidelse af eksisterende, f.eks. Verner Madsen's i Dalby, en opfinder af Guds nåde. Han lavede bl.a. den første læssegrab til traktor – den arbejdede med wire; man havde ikke hydraulik dengang. Han byggede også en masse forskellige, motoriserede transportkøretøjer.

Knud Ph. Nielsen var også en drivkraft. Hans virksomhed startede i en bunke slagger i Frederikssund, men blev til Knud Ph.-Skibby Maskinfabrik og Byggefirma. Han fik om nogen stor indflydelse på egnen; der var jo ikke bare fabrikken med 20-30 ansatte, men også de store udstykninger og boligbyggeriet, som kan ses den dag i dag, hvor fabrikken for længst er lukket. Det var en epoke med megen aktivitet.

Der var mange små virksomheder af forskellig art, der har været med til at sætte sit præg på denne del af Horns Herred.

Jeg vil stoppe her med disse sidste bemærkninger om aktiviteter, hvor man har fået lov at være med.

Folkedansen gik livligt på Venslev kro, ca. 1936-37

ISBN 978-87-998562-3-7

SlægtsBiblioteket
165480